

Social Kamp i Ghettoen

- en undersøgelse af ghettominoritetsdrenge oplevede
krænkelsererfaringer og sociale kamp i et anerkendelsesteoretisk
perspektiv

Roskilde Universitetscenter
Kultur- & Sprogstudier. Vejleder: Lise Paul Galal
Socialvidenskab. Vejleder: Søren Juul

Stine Fehmerling
Speciale 2007

KAPITEL 1	4
1.1 INDLEDNING	4
<i>Aktualitet</i>	4
<i>Motivation og relevans</i>	6
<i>Anerkendelse</i>	7
1.2 SPECIALETS PLACERING I FORSKNINGSFELTET	8
1.3 PROBLEMFELT	14
1.4 FORSKNINGSSPØRGSMÅL	15
<i>Uddybning af de centrale begreber</i>	15
KAPITEL 2	18
ANERKENDELSESTEORETISK RAMME	18
2.1 ANERKENDELSENS VIDENSKABSTEORETISKE UDGANGSPUNKT	18
2.2 DE TRE ANERKENDELSESFORMER	25
2.3 MORALSKE KRÆNKELSER	29
2.4. DEN SOCIALE KAMP	31
<i>Den sociale kamp og modstandskulturer</i>	32
<i>Melucci – et supplement til Honneth</i>	35
2.5 MODEL OVER MIN TENTATIVE DEFINITION AF SOCIAL KAMP	38
KAPITEL 3	40
METODE	40
3.2 EMPIRIVALG	40
<i>Interview som empiri</i>	42
<i>Rap-teksterne som empiri</i>	48
3.2 PRÆSENTATION AF EMPIRIEN	50
3.3 ANALYSESTRATEGI	53
KAPITEL 4	56
OPLEVEDE KRÆNKELSESERFARINGER	56
4.1 YDRE STIGMATISERING	56
<i>Den generaliserede anden</i>	59
4.2 KRÆNKELSESOplevelser I OFFENTLIGHEDEN	62
<i>Diskoteker – oplevelsen af retlig krænkelse</i>	62
<i>Butikker – oplevelsen af forskelsbehandling</i>	65
4.3 EKSKLUSION FRA ARBEJDSMARKEDET	68
<i>Krænkelser af den sociale værdsættelse</i>	68
4.4 POLITIET – BESKYTTELSE ELLER KRÆNKELSE?	70
<i>Krænkelsoplevelser i den retlige sfære</i>	70
4.5 MEDIERNES SOCIALE KRÆNKELSER	73

4.6 FØLGER AF KRÆNKELSESERFARINGERNE.....	74
<i>Uretsbevidsthed</i>	74
4.7 DELKONKLUSION PÅ OPLEVEDE KRÆNKELSER	78
KAPITEL 5	82
5.1 KOLLEKTIV IDENTITET	83
5.2 MILJØ	86
<i>Ghettoen – rammen for afvigelse eller fællesskab</i>	87
5.3 KAMPENS MÅL.....	91
5.4 MIDDEL - OPPOSITIONELLE FORMER.....	93
<i>Distinktionen mellem dem og os</i>	93
<i>Ballademager-rolle</i>	96
<i>Rappen som oppositionel form</i>	99
5.5 DELKONKLUSION PÅ SOCIALE KAMP	102
KONKLUSION	106
ENGLISH SUMMARY.....	111
LITTERATURLISTE	113
APPENDIKS.....	119

KAPITEL 1

”[...] En rose bliver også forskellig, får forskellige farver i forhold til hvor den gror, alt afhængig af hvor meget sol og vand den får. Og en rose fra cement gror ikke normalt” (citat af Mehmet)

1.1 INDLEDNING

Formålet med dette speciale er, gennem en undersøgelse, at belyse oplevede krænkelseserfaringer hos minoritetsdrenge fra ghettoen Tingbjerg og at undersøge om og hvordan krænkelseserfaringerne danner basis for protestpotentialet i en social kamp i et anerkendelsesteoretisk perspektiv.

Aktualitet

I efteråret 2005 så vi voldelige oprør i de store ghettoområder som omkranser Paris, *les banlieus* – forårsaget af franske minoritetsunge på tværs af religiøse overbevisninger og etniske tilhørsforhold. Oprørene kom bag på den franske regering og en mangel på indgriben, forhandling og dialog fra denne side var tydelig gennem den måned, hvor oprørene stod på (Information 7. juli 2006). De franske opstande var ikke præget af politisk organisering og blev i begyndelsen tolket af medier og politikere som værende udtryk for frustrerede kriminelle hang til vold. Analytikere i medierne påpegede dog senere, at volden snarere var et udtryk for en generel vrede mod regeringen – en vrede, over at der ikke blev taget hånd om de problemer, der havde hobet sig op i ghettoområderne, samt over eksklusion fra arbejdsmarkedet, som mange franske etniske minoritetsborgere dagligt føler som uretfærdig (Dags dato 14. november 05). Oprørene spredte sig til resten af Frankrigs forstæder og politikere. Ekspertter og journalister forudså, at lignende konflikter kunne opstå i lignende udsatte boligområder i andre europæiske storbyer, det var blot et spørgsmål om tid¹.

Vender vi blikket mod Danmark med de ”franske oprør i banlieuerne” in mente og ser på de socialt udsatte boligområder bliver det tydeligt, at mange af de samme karakteristika gør sig

¹ Dominique Bouchet og Shareen Manus forventede tilsvarende åbne konflikter i Danmark (Dags Dato 14.11.05, Weekendavisen 11.11.05).

gældende. Den **politiske danske debat** om integration af indvandrere og flygtninge har inden for de sidste par år fokuseret på udviklingen i socialt udsatte boligområder og på mulige politiske indsatser for at undgå franske tilstande². De udsatte boligområder (også betegnet ghettoer), som er koncentreret i og omkring København, Århus og Odense samt omkring større provinsbyer er karakteriseret ved en høj koncentration af socialt dårligt stillede og mange utilpassede unge med anden etnisk baggrund. Den kommunale og regionale indsats på disse områder begrundes bl.a. med boligområdets negative påvirkning på unge minoriteters udvikling (programbestyrelsen 2005-08). Den negative påvirkning sker både på det personlige og på det samfundsmæssige plan. På det personlige plan, fordi unge i disse områder befinder sig i risikogruppen for at blive socialt, fysisk, kulturelt og økonomisk afsondret fra den resterende befolkning (programbestyrelsen 2005-08, regeringen 2004) blandt andet på grund af dårlige sprogkunderskaber, høj arbejdsløshed, større udsathed for at blive involveret i kriminalitet end den øvrige del af den danske befolkning. Dette gør netop, at det er svært for de unge at leve op til de samfundsmæssige krav.

På det samfundsmæssige plan har boligområdets negative påvirkning på beboerne også en overordnet uheldig virkning på integrationen i Danmark og de formelle målsætninger, der tillægges en vellykket integrations (programbestyrelsen 2005, ghettostrategi 2006). Indtil nu har den politiske indsats været præget af central styring og regulering af beboersammensætning samt specifikke integrationsinitiativer (Programstyrelsen 2005, Integrationsministeriet 2004).

Tingbjerg-Utterlevshuse er Københavns største ghetto (Politiken 8. juni 06). Dens beliggenhed lidt uden for metropolen med dens store koncentration af børn og unge under 18 år har gjort, at den adskiller sig væsentligt fra andre lignende områder i Københavnsområdet³. Den har også været et af de mest omtalte temaer i forbindelse med valgkampen til ny overborgmester, fordi dette tema specifikt fra politisk hold har været placeret lavt på den politiske dagsorden i en årrække. Dette har medført, store indsatser om kvarterløft netop i Tingbjerg-Utterlevshuse siden 2001. Hvis man skulle lave en analog til Paris' forstæder, har Tingbjerg nogle af de samme karakteristika, og det har derfor vakt min interesse som område (jf. Kapitel 3).

² Programbestyrelsen, ghettostrategier – definition af udsatte boligområder ud fra regeringen: områder der er fysisk, socialt kulturelt og økonomisk afsondret fra det øvrige samfund (Regeringen 2004)

³ De andre udvalgte ghettoer i Københavnsområdet er Akacieparken i Valby, Mjølnerparken på Indre Nørrebro, dele af ydre Nørrebro (Programbestyrelsen 2005:12)

I tråd med den politiske debat har udsatte boligområder, de danske ghettoer, fået en del medieomtale inden for de sidste 3 år. Dels i lokalområdet København i forbindelse med mediedækningen af valget til overborgmesterposten i København. Her blev slogans som ”three strikes and it’s out” og ”sorte ghettoer skal stoppes” den måde, hvorpå de to kandidater profilerede sig (Berlingske 6. sep. 05). Dels på det nationale plan, hvor der gennem en årrække har været artikelserier og tema-tv fra Vollsmose og Gellerupparken, som er blevet skildret som parallelsamfund præget af usikkerhed, meget kriminalitet, arbejdsløshed, etniske minoriteters dominans, social og kulturel resourcesvaghed og senest er disse områder også blevet kædet sammen med islamistisk terror (24 timer 7. sep. 06). Et medie billede, der tegner gruppen af unge i de udsatte boligområder, på den ene side som unge mennesker der i højere grad bør yde, komme i arbejde, tage ansvar og indordne sig. På den anden side fremstilles de også som en trussel mod samfundets værdier og sammenhængskraft. Det hører til undtagelsen i de politiske udmeldinger og i mediernes dækning af problematikken, at man søger de underliggende strukturer eller livsbetingelser, som gør, at disse unge har svært ved at leve op til de samfundsmæssige krav.

Motivation og relevans

Min motivation for at lave en undersøgelse om ghettominoritetsdrenge oplevede krænkelsererfaringer og deres protestpotentiale udspringer af sammenhængen mellem tre aktualitetselementer: (1) De unge minoriteters ofte overhørte oplevelser og beskrivelser af deres hverdagsliv, deres samfundssyn og ide om et værdigt liv, (2) ghettoområdernes betydning som rammebetingelse for identitet og social mobilisering, og endelig (3) potentialet for en åben konflikt mellem etniske minoriteter og statsmagten, som vi så det i Frankrig i 2005.

Personligt motiveres jeg også af gruppen af unge minoritetsdrenge. De unge bliver ofte negativt fremstillet, og meget sjældent hører man dem selv udtale sig i pressen og i den offentlige debat. De bliver ofte omtalt, men sjældent får man indsigt i, hvad de selv tænker, hvad der ligger bag deres handlinger, og hvilke forestillinger der ligger bag deres verdenssyn og retfærdighedsopfattelser. Jeg påvirkes personligt af de menneskelige tragedier, der følger det spildte potentiale og de grove generaliseringer i medierne, hvilket har inspireret mig i valget af mit teoretiske udgangspunkt og i empirivalget af den specifikke drengegruppe i Tingbjerg. En gruppe af drenge, som laver raptekster, hvorigennem de får mulighed for at

italesætte nogle af de livsbetingelser og sociale positioneringer, der påvirker deres forestillingsverden og adfærd.

Min faglige motivation bunder i anerkendelsesteorien om, at der til grund for de unges protestadfærd ligger systematisk oplevede krænkelsererfaringer. M.a.o. at de unges oplevelse af moralsk og retlig miskendelse danner forudsætning for mobilisering til en social kamp.

Jeg mener, at det har stor samfundsmæssig relevans at se på, hvordan man kan få de unge i de udsatte boligområder gjort til en samfundsmæssig ressource. Ikke gennem tvangsspredning af beboerne, men gennem analyse og forståelse af deres egne oplevelser for at få deres alternative bud på, om og hvor og hvordan de føler sig svigtet af samfundet. Gennem en samfundskritik formuleret ud fra de unges erfaringer kan det blive muligt at anvise alternative tilgange til indsatser på ghettoområdet.

Således bliver omdrejningspunktet for specialet, at "tage temperaturen" på protestpotentialitet hos Tingbjergs ghettominoritetsdrengene.

Anerkendelse

Til grund for denne undersøgelse ligger der en antagelse om, at etniske minoritetsdrengene i udsatte boligområder generelt har ringere mulighedsbetingelser for samfundsmæssig deltagelse, uddannelses gennemførelse, beskæftigelse end gennemsnittet af etnisk danske unge (Røgilds 2004). Derfor har jeg valgt at tage udgangspunkt i en teori, som kan anvendes til at analysere ulige mulighedsbetingelser.

En sådan vinkel på uretfærdighedens mulighedsbetingelser finder jeg i Axel Honneths⁴ anerkendelsesteori. Jeg vil derfor bruge hans teori som ramme for undersøgelsen. Axel Honneths anerkendelsesbegreber kan udvide den hidtidige danske politiske og forskningsmæssige tilgang til minoriteter, integration og velfærdssamfund, idet Honneth i sit normative ideal om ligelig fordeling af anerkendelse dechifrerer anerkendelsesteorien i tre forskellige sfærer og derved introducerer krænkelsernes påvirkning for individets selvudvikling. Dette viser sig i 1. privatsfæren, som vi kender fra familie og venner, 2. den retlige sfære og 3. den solidariske sfære, som dækker over de kulturelle, politiske og arbejdsmæssige fællesskaber, mennesker indgår i (Willig 2003: 14). Hver form for sfære

⁴ Axel Honneth (f. 1949) er socialfilosof og 3.generation af Frankfurterskolen. Han har overtaget Habermas professorat på Johann Goete Universitet i Frankfurt. Han laver en ny samfundsteori ved udviklingen af anerkendelsesbegrebet som teoretisk fundament (jf. Kapitel 2).

følges af tre former for forholden sig til sig selv – selvtillid, selvrespekt og selvværdsættelse. Ved at bruge anerkendelsesteorien som ramme kan man synliggøre kritikpunkter og forudsætninger for den sociale kamp⁵.

Honneths anerkendelsesteori opstiller en årsagsrække fra individuelle krænkelsererfaringer, der fører til forskellige skamfølelser, der for individet skaber et motiv for anerkendelseskampen. Men dette motiv skal deles med andre, før man kan tale om en kollektiv kamp. Der skal skabes en værdikonsensusplatform, hvorfra en kollektiv identitet med en fælles semantik om de specifikke anerkendelseskrav formuleres. Honneths årsagsrække kan forklare og belyse ghettominoritetsdrengenes konkrete krænkelsererfaringer og de anerkendelseskrav, som de opstiller, såvel som lede os hen på protestpotentialets form. Jeg mener, at krænkelsererfaringer bør indgå i socialanalytikkens fokus, fordi det er anerkendelsesformerne, der bliver det centrale for italesættelsen af den sociale kamps motiver og dens udtryk.

1.2 Specialets placering i forskningsfeltet

I nedenstående afsnit vil jeg lave et kort overblik over de danske forskningsresultater, der kobler gruppen af minoritetsunge med ghettoen. Dvs. ungdomsforskning med særligt sigte på etnisk minoriteter situeret i udsatte boligområder. Dernæst vil jeg argumentere for min specifikke placering i forskningsfeltet som et supplerende bidrag i forhold til de mangler, der synes at kunne peges på i den allerede eksisterende forskning.

Overordnet kan man sige, at der er to typer af forskning indenfor dette felt.

Den ene forskningsretning er den praktisk, politisk orienterede, som vi ser i Socialforskningsinstituttets forskningsresultater. Inden for denne type forskning, udgives der analytisk kvantitative baserede rapporter, som f.eks. angiver handlingsstrategier eller er evalueringer af politiske initiativer, omhandlende alt fra hvordan man opløder segregeringen af etniske minoriteter, til årsager til dannelsen af etniske enklaver, til definitioner på ghettoen mv. Inden for det kvantitative forskningsfelt er der derudover udkommet utallige rapporter, der beskriver karakteristika ved ghettoen i form af opgørelser over beboernes økonomiske

⁵ Begrebet social kamp vil blive diskuteret senere, men skal forstås som en kollektiv protestadfærd. Graden af protesten er noget jeg teoretisk vil diskutere med Melucci, som pendant til Honneth, fordi Honneth i sit udgangspunkt mener at sociale kampe skal ses som sociale politiske bevægelser, der har en specifik agenda, der er offentligt formuleret, hvor jeg med Meluccis begrebsdefinition ser sociale kampe som en kollektiv modidentitet (jf. Kapitel 2).

indkomst, deres forhold til arbejdsmarkedet, uddannelsesniveau, frekvensen af kriminalitet, koncentrationen af beboere med anden etnisk herkomst osv. (Horst 1994, Johansen 2001, Damm 2002, Heinesen 2002, Hummelgaard et al. 2002). Alle disse rapporter retter sine forskningsresultater mod løsninger og anbefalinger til politiske tiltag af de sociale problemer, der forbindes med ghettoen og etniske adfærdsvanskelige minoritetsunge.

Den anden type af forskning er den forskning, der primært er baseret på den kvalitative forskningsmetode og beskæftiger sig med de bagvedliggende mekanismer i ghettoen som påvirker identitetsdannelse af individer og subkulturelle grupper. Ydermere fokuserer denne type forskning ofte på et teoretisk magtperspektiv mellem minoritetsunge i ghettoen overfor det dominerende samfund. Ligeledes søges der gennem forskellige sociologiske og antropologiske traditioner at synliggøre de samfundsmæssige strukturelle årsager til stigmatiseringen af minoritetsunge i ghettoen og dennes betydning for den høje frekvens af kriminalitet.

Yvonne Mørck's⁶, dansk forsker, der i mange år har beskæftiget sig med etniske minoriteter, ungdomskultur og kønsforskning, sætter fokus på de vilde unge på indre Nørrebro i artiklen *Faktisk er Blågårds Plads utrolig smuk – hårde drenge på Nørrebro* (Mørck 1999:45-58). Formålet i hendes forskning har været at se nærmere på unge mænd fra det etniske mindretal, som bor i blågårdskvarteret (Ibid: 45). Mørck bruger en teoretisk forståelsesramme, som hun har konstrueret i sin tidligere forskning om velfungerede etniske unge på vej ind i uddannelsessystemet – nemlig begrebet ”bindestregsdanskere” (ibid). Hun medinddrager udover bindestregsdansker-begrebet, betydningen af den territoriale stigmatisering, eksemplificeret i de marginaliserede unge i en specifik bydel, Nørrebro. Kombinationen af disse to begrebet leder hende frem til konklusioner omkring de unges identitet og forestillingsverden, og det fremgår at de unge skaber deres forestillinger og identifikationer i en konstant dobbeltproces. Denne dobbeltproces karakteriseres ved spændingsfeltet mellem de danske rammer og identifikationer og så de traditionelle familiemæssige påvirkninger fra oprindelseslandet – et spændingsfelt mellem traditionalitetens og modernitetens maskulinitetsopfattelser, et spændingsfelt mellem loyalitet overfor de familiære marginaliserede grupper og loyalitet overfor en dansk demokratisk stat, og et spændingsfelt mellem at føle tilhørsforhold til Danmark og oprindelseslandet. Denne dobbelthed skaber en hel ny form for kultur og identitet.

⁶ Yvonne Mørck er antropolog og lektor på RUC og har bl.a. skrevet bogen 'Bindestregsdanskere'

Hvad jeg mangler svar på i Yvonne Mørcks undersøgelse om identitetsdannelse, identifikation og kønskultur er en problematisering af hvordan de unges kultur og identitet betinges af oplevelser af krænkelsererfaringerne med majoritetskulturen og hvorledes denne spiller ind på deres selvrealiseringsmuligheder og selvopfattelse. En anerkendelsesteoretisk vinkel vil kunne supplere hendes forskningsresultater med et uretfærdighedsperspektiv på deres identitetsdannelse.

Både i og udenfor Danmark har adskillige forskere behandlet betydningen, brugen og karakteren af hip-hopkulturen i forhold til unge minoritetsdrengene i udsatte boligområder. I den nordiske forskning er **Ove Sernhede**s treårige forskningsprojekt et signifikant bidrag og i Danmark er **Sune Qvotrup Jensens**⁷ PhD. afhandling om *De Vilde Unge i Aalborg Øst (2002)* det mest fremtrædende bidrag på området. Qvotrups målgruppe er unge minoritetsdrengene i ghettoen Aalborg Øst. Han undersøger den kollektive kultur hos de unge, dvs. de fællestræk drengene har i dette afgrænsede rum – Ghettoen. Han forstår således både ghettoen som rum som afgrænsningsfaktor, og som et livsvilkår for de unge, der her skaber en særegen subkultur. Hans formål er derfor at beskrive og forstå denne subkultur, som han karakteriserer ved seks centrale kategorier (2002:13-14). 1) De unge har en speciel sprogbrug, der omfatter skinprovokationer og pseudokrænkelser. 2) De unge har et konfliktpræget forhold til institutionerne, der kan spores tilbage til de unges forhold til tid. 3) De begår småkriminalitet. 4) De udtrykker sig gennem amerikansk hiphop stil. 5) Et gennemgående træk ved gruppen af vilde unge er, at de strejfer rundt i byens rum og i klubberne. Dette analyseres dels som værende en modværg mod kedsomhed i en bydel, der er tom for faciliteter, dels som en territorialitet, der handler om besidde rummet. 6) Den kollektive kultur kendetegnes ved en ekspressiv maskulinitet. (ibid:107).

Sune Qvotrup's genstandsfelt og konklusioner ligger på mange måder op ad specialets motivation, men Qvotrup's empiriske analyse er centreret omkring den specifikke gruppe af unge som subkultur og dennes indre fælles kulturtræk. Han kommer kun perspektiverende ind på subkulturens udtryk som compensation for manglende anerkendelse eller som symbolsk modstand mod en marginaliseret position. Dette speciale kan med en anerkendelsesvinkel dels bygge oven på den typologi Qvotrup laver over de vilde unges fællestræk, dels gå i dybden med den symbolske modmagt, som Qvotrup kun antyder, samt vurdere de anerkendelsesmekanismer, der spiller ind på de unges gruppekultur.

⁷ Sune Qvotrup Jensen er ansat ved Ålborg Universitet som Ph.D.-stipendiat på institut for historie, internationale studier og samfundsforhold.

Ove Sernhede⁸ har bidraget med forskning, der kredser om hip hop'ens betydning for identitetsdannelse af forstads-ghettominoritetesunge i Göteborg, Sverige. Mellem 1997-1999 gennemførte han et forskningsprojekt omkring 'indvandreungdommens' kulturformer. Hans udgangspunkt var at undersøge hvordan unge i disse forstæder anvender afroamerikansk kultur til at udtrykke deres egen situation (http://www.alba.nu/Alba7_01/ove.html, www.vildelærerprocesser.dk). Sernhede betragter ghettoen som fænomen og medskabende til en specifik indvandrer-ungdomskultur. Hans primære analysefokus er hip-hopkulturen om helhed, men med fokus på hvordan svenske minoritetesunge bruger denne kultur i definitionen af sig selv som minoritet. De centrale pointer hos Sernhede er, at hiphop-identiteten er symboliseret dels ved identifikation med ghettoens kulturelle udtryksformer, dels dens implicite identifikationer med politisk modstand. Rappen fortæller om de sociale uretfærdigheder, der præger de lokale livsbetingelser i ghettoer eller segregerede områder, samt italesætter de følelser af stigmatisering ghettobeboere oplever. Sernhede konkluderer, at der er to grundlæggende elementer som skaber denne ny identitet hos forstadsunge: 1) det lokale tilhørsforhold – forstaden, ghettoen. 2) de transnationale/globale skæbnefællesskab med 'de sorte' eller som Sernhede også betegner det: *diaspora-følelsen*. Følelsen af at være ekskluderet (ibid).

Sernhedes meget interessante undersøgelser åbner op for hiphoppen og rappens betydning som identifikation og begrundet disse i følelsen af at være stigmatiseret og ekskluderet, men Sernhede gransker ikke de forudsættende mekanismer, som danner disse følelser. Hiphop, som politisk udtryksform er ligeledes noget som specialet lægger op til, men dog med en anden og supplerende vinkel. Jeg kan med et anerkendelsesperspektiv mere dybtgående undersøge de unges spontane uretfærdighedsfølelser, og hvordan disse bliver forudsættende elementer for den global/transnational solidaritetskultur, som Sernhede taler om. Jeg vil kunne supplere og give mulige forklaringer på de forudsættende mekanismer for dannelsen af kollektive identiteter og for hvorfor hiphop-kulturen bliver en brugbar identifikationsmakør for de unge i ghettoen. Med hensigten om at lave en typologi over de forskellige former for modstand – eller social kamp i ghettoen Tingbjerg, vil jeg kunne supplere Sernhedes forskning.

⁸ Ove Sernhede er professor ved Göteborgs universitet på instituttet for kultur, æstetik og medier

Susanne Branner⁹ har gennemført en stor kvalitativ empirisk undersøgelse *Konflikt på Gadeplan – når etnisk minoritetsungdom og politi mødes* (Branner et. al: 2003). Denne handler om unge minoritetsdrenge møde med politiet og politiets møde med de etniske unge i det udsatte område Kokkedal. Undersøgelsen forsøger at forklare hvorfor møder mellem unge fra de etniske minoriteter og politiet ofte bliver konfliktfyldte. Analysefeltet er de konkrete reaktionsmønstre i det konkrete møde og blotlæggelsen af den forudindtaget der, både hos de unge og politiet, leder til optræninger af konflikter. Dette undersøges gennem politiet og de unges rutineprægede møder samt de anspændte konfrontationer (direkte åbne konflikter) (Branner 2003:9-14). Branner et. al. konkluderer, at de mere anspændte møder spiller en stor rolle i både politiets og de unges bevidsthed lang tid efter en voldsom episode, og at denne fastholder og cementerer deres indbyrdes opfattelse af hinanden. De åbne konflikter kommer derved til at spille en overordnet ramme for forståelsen af modparten, hvilket igen påvirker de mere rutineprægede møder mellem de unge og politiet. Susanne Branner præsenterer en analyse som på mange måder afspejler de mekanismer, der ligger til grund for social kamp. Hun sætter fingeren på aspekter ved de unges reaktionsmønstre, som ud fra et anerkendelsesperspektiv ville tolkes som en miskendelsessituation, men som hun beskriver ud fra et konfliktperspektiv. Hun berører indirekte den modmagt, som de unge viser overfor politiet, i form af de unges stillen-spørgsmålstegn ved samfundsordenens legitimitet, men hun udfolder ikke dette, hvilket kunne være et supplerende og forklarende perspektiv på konfliktens eskalering. Hun argumenterer ligeledes for, at stereotypiseringen af modparten fungerer som en vedligeholdende faktor i konflikterne mellem parterne, men undersøger ikke nærmere hvilke underliggende strukturelle mekanismer, der ligger til grund for denne stereotypisering. Et anerkendelsesperspektiv kan komplettere Branners konfliktorienterede tilgang, ved at undersøge hvor uretfærdighedsfølelsen hos de unge skabes og hvordan de asymmetriske anerkendelsesrelationer er bestemmende for konflikten. Således vil man kunne udvide forståelsesplanet og måske også angive alternative løsningsmodeller i disse rutinekonflikter.

Et andet bidrag, som adskiller sig fra de andre forskere er den meget omstridte af **Dominique Bouchet's**, der har udarbejdet rapporten *Det Knuste spejl* fra 1999, også kaldet Odense-rapporten.

Konklusionerne i Odense-rapporten er centreret om de unges identitetsdannelse, deres forhold til systemet, og hvilke muligheder Odense kommune har for at nå disse unge. Konklusionerne

⁹ Susanne Branner Jespersen er antropolog og ungdomsforsker på Center for Ungdomsforskning

vedr. den problemfyldte indvandrergruppe er i store træk som følger: En del af drenggruppen er tabte og udenfor pædagogisk rækkevidde. De vil ikke tage imod en hjælpende hånd fra socialrådgivere og pædagoger, opfatter ”den autentiske dialog” og personalets personlige engagement som et angreb (ibid). Dermed konkluderer Bouchet, at man bør adskille gruppen af unge minoriteter i to. Dem som kan redes og dem som ikke kan. De sidstnævnte mener han ikke kan hives op af afgrunden ved hjælp af en værdfærdsideologisk tankegang om et autentisk møde, anerkendende relationer og tillid, men i gennem fastholdelse (Bouchet 1999:128-129).

Kritikken af Dominique Bouchet er massiv. Dels har to Ruc-studerende piller Bouchets videnskabelige og metodiske grundlag diskursteoritisk fra hinanden, dels har Benny Lihme¹⁰ skrevet en kritisk artikel *Stigma* (Lihme 1999). Denne kritiserer den metodiske tyndhed ved at vise den manglende lødighed i relation til empirien – dvs. at Bouchet aldrig har fået den ”tabte indvandregruppe af drenge” i tale gennem interviews. Han kritiseres også for at være uetisk i forhold til hans brug af de kvalitative interviews, såvel som hans uhensigtsmæssige og uvidenskabelige brug af bl.a. dyriske og filmiske metaforer.

Dominique Bouchets forklaring på årsagen til minoriteters afvigende adfærd i ghettoer afspejler hans ontologiske udgangspunkt. Han giver individets mulighed for at påvirke eget liv stor vægt og tildeler individets handlemuligheder et overvejende ’frirum’. Jeg ser, at de strukturelle betingelser spiller en styrende rolle for menneskets handlemuligheder og min teoretiske tilgang til gruppen af unge drenge vil derfor være svært foreneligt med Bouchets fokus på individers eget ansvar for værdigt liv. Hvad jeg ydermere i høj grad savner svar på i odenserapporten er, de unges egne erfaringer og forklaringer på deres adfærd. Han giver ikke plads til de unges oplevelser af miskendelse, anerkendelse eller deres egne bud på hvordan de skal hjælpes ud af kriminaliteten.

Specialet tager afsæt i den ovenstående beskrevne forskning, men bidrager denne ved at udvide det empiriske felt ved at se på Tingbjerg som et hidtil ubelyst område, såvel som de teoretiske tilgange ved at lave en kritisk analyse med den normative anerkendelsesteori som fokus og et perspektiv om social kamp. Der mangler flere indgående kvalitative undersøgelser af ghettonminoritetsdrenge dagligdag og verdensforestillinger, samt det tilhørsforhold de har, til ghettoen de lever i. Mit fokus er minoritetsdrengeens eget oplevelsesperspektiv. Mine kvalitative undersøgelser vil kunne præcisere de nuancer drengene selv fremhæver gennem interview, men også ved at undersøge rapteksterne, som er opstået i deres eget miljø henvendt

¹⁰ Benny Lihme er redaktør på tidsskriftet Social Kritik

til andre minoritetsunge i miljøet, giver en indsigt i deres begrebsverden og retfærdighedsopfattelser.

Jeg adskiller mig fra ovennævnte forskeres genstandsfelt, idet min undersøgelse vil fokusere på gruppen af minoritetsdrenges oplevelser af krænkelser og erfaringer gennem kombinationen af interviewmetoden og lyriske raptekster. De artikulerer hvornår og hvilke omstændigheder i hverdagen, som virker krænkende på dem. Således vil jeg dels synliggøre nogle af de asymmetriske anerkendelsesrelationer, der er på spil, og som ligger til grund for drengenes modstandspotentiale, dels anskueliggøre på hvilken måde og under hvilke sfærer krænkelser og erfaringerne opleves, samt diskutere hvordan man kan tale om oppositionelle former som social kamp. Hvad der kan vindes ved at minoritetsdrengenes egen forestillingsverden og sociale indignation synliggøres er, dels at der udvikles en samfundskritik, som tager udgangspunkt i de unges behov for og krav til at kunne udvikle sig produktivt i forhold til samfundet. Dels vil mit bidrag kunne supplere den allerede eksisterende forskning.

1.3 Problemfelt

Med vandringen i forskningsfeltet omkring unge minoritetsdrenges, identitet, subgrupper og ghettoen i ryggen, vil jeg sandsynliggøre, at der både er brug for flere kvalitative undersøgelser af unges egne refleksioner over ghettoen, såvel som en begrebslig og teoretisk diskussion af anerkendelsesbegrebet. Selvom næsten alle forskere bruger anerkendelsesbegrebet indirekte, men de anvender det aldrig eksplicit i deres forskningsundersøgelser (jf. Qvotrup, Sernhede, Branner). Anerkendelsesperspektivet er interessant at anlægge på problemstillinger relateret til unge minoriteter, fordi det åbner op for en social-psykologisk forklaring på årsager til social adfærd og individers handlestrategier. Ligeledes inviteres der med et anerkendelsesteoretisk tilgang til en empirisk undersøgelse, der kan sige noget om *hvordan* ghettoen som rammebetingelse kan fungere som en hæmmende, men også en produktiv mekanisme for individets identitetsudvikling.

Ifølge den eksisterende forskning synes der at være 'noget' i ghettoen som fænomen, der gør, at mennesker føler stolthed, føler sig hjemme, accepteret – en positiv forholden sig til den, og der er medvirkende til opbyggelse af et selvværd, der måske ruster individet i mødet med majoritetssamfundet og skaber et inkluderende fællesskab inden for ghettoen. Samtidig viser forskningen, at ghettoen, i dens eksklusion fra det omgivende samfund – både fysisk og

socialt, har et hæmmende og stigmatiserende potentiale i dens mangel på erhvervsliv, offentlige organisationer mv.. Dens koncentration af beboere, som er økonomisk underprivilegerede og som måske lider under italesættelsen af ghettoen som et dårligt, kriminelt og farligt sted, gør, at ghettoen bliver et rum for konflikt, vrede og forfald. En stigmatisering, som kan opleves som krænkelseserfaring, der skaber individuel og social indignation. For hvad er det for mekanismer, gør sig gældende i forhold til individets frigørelse og valg af livsbaner, og hvad er det for forudsætninger der gør, at nogle ender i fysisk kamp for at blive hørt og set af politikerne? Og hvordan kan man forstå protestadfærd og sociale kampe? Hvilke krænkelseserfaringer danner basis for følelsen af skam og dermed bliver et motiv for modstand?

Jeg antager, at ghettominoritetsdrengene også i Danmark fører en kontinuerlig anerkendelseskamp til trods for, at denne kamp ikke kommer til udtryk i en organiseret politisk bevægelse. Genstandsfeltet for dette speciale er derfor, at undersøge hvordan drengene fører denne sociale kamp. Med en analyse af ghettominoritetsdrengenes krænkelses- og anerkendelsesoplevelser i deres hverdag i Tingbjerg, vil jeg belyse nogle af de påvirkningsrelationer unge minoritetsdrengene i Tingbjerg lever under og med. Dette leder mig frem til følgende to forskningsspørgsmål.

1.4 Forskningsspørgsmål

1. Hvordan opleves krænkelseserfaringer af minoritetsdrengene i ghettoen Tingbjerg?
 - a. Hvordan påvirker de oplevede krænkelseserfaringer drengenes følelse af uretfærdighed?

2. Hvordan (på hvilken måde) fører minoritetsdrengene i ghettoen Tingbjerg en 'social kamp'?
 - a. Hvilke oppositionelle udtryksformer gør de brug af i den sociale kamp?

Uddybning af de centrale begreber

Minoritetsdrengene er unge drenge med anden etnisk baggrund end dansk, som er immigreret til Danmark eller har forældre, der er indvandret til Danmark. Drengene i denne undersøgelse er mellem 15 og 18 år og omfatter en gruppe på fem, som alle har deltaget i et rap-projekt arrangeret af projektsekretariatet i Tingbjerg. De fem drenge har skrevet tekster om deres hverdag i Tingbjerg. Jeg vil fra nu af betegne de fem minoritetsdrengene som *drengene*.

De **oplevede krænkelser** skal forstås som forudsætninger for at føre en social kamp. De oplevede krænkelser undersøges gennem en analytisk distinktion af krænkelser af social og retlig karakter. Nødvendigheden af krænkelserne som analysesnit er, at disse 'fremprovokerer' drengenes individuelle moralske uretsbevidsthed, som danner basis for den platform hvorfra drengene formulerer og legitimerer deres sociale kamp (jf. Kapitel 2).

En undersøgelse af drengenes individuelle krænkelser synliggør præmisserne for og de fællestræk der opleves af en større marginaliseret gruppe i samfundet. Det giver indsigt i de motiver for social indignation, som er årsagen for den kollektive modstand. Derfor ledes der, ved anskueliggørelse af deres moralske retfærdighedsopfattelser, både tilbage til minoritetsdrengenes krænkelser samt fremad til diskussionen af begrebet social kamp.

Den sociale kamp skal i denne undersøgelse ses som en del af en kollektiv modidentitet. Definitionen af begrebet den sociale kamp udvikles dels gennem Axel Honneths motivorienterede forudsætninger til dannelsen af sociale kampe, dels gennem Alberto Melucci¹¹ begreb 'nye sociale bevægelser', hvor den sociale kamp udkæmpes på baggrund af kollektive identiteter, der står i opposition til det dominerende normsamfund (jf. Kapitel 2). Jeg vil efterprøve *om og hvordan* den sociale kamp gestalter sig.

'**Ghettoen Tingbjerg**' skal forstås som rammebetingelse – ghettoen bliver et afgrænsende element. Dels som afgrænset geografisk område, dels som bevidsthedsafgrænsende for drengenes fællesskab. Jeg undersøger de generative mekanismer, som fungerer for socialt positionerede inden for et udsat boligområde. Disse generative mekanismer skabes i et samspil mellem andre folks forestilling om ghettoen og så minoritetsdrengenes identifikation og tilknytning til ghettoen.

Gennem minoritetsdrengenes oplevelser af og udtryk for krænkelser- og anerkendelseserfaringer, vil jeg undersøge, hvordan ghettoen er en medvirkende præmis for skabelsen af drengenes selvopfattelse, anerkendelseskrav og måske mobilisering af en social kamp. Ghettorammen afspejler på flere niveauer mange af de generelle samfundsmæssige strukturelle marginaliserende og stigmatiserende elementer, inklusions- og eksklusionsmekanismer, der påvirker de etniske minoritetsdrenges oplevelser af at blive

¹¹ Alberto Melucci er professor i kultursociologi og klinisk psykologi i Milanos universitet.

krænket. På den ene side kan man se ghettoen som repræsentant for de mere overordnede samfundsmæssige anerkendelsesrelationer, men på den anden side fungerer ghettoen ligeledes som platform for udvikling af selvidentitet, fællesskab, og som motivationsfaktor. Det er denne dobbelthed, som udgør den ramme der sammenkæder de generelle oplevelser af ”miskendelse” og de positive anerkendende mekanismer i ghettoen.

Ghettoen bliver derfor ikke analysegenstanden for specialet, men bestemmende ramme om drengenes egne beskrivelser af krænkelsererfaringer. Jeg skriver ’ghettoen’ i citationstegn, fordi denne betegnelse er omdiskuteret og fordi ordet i sig selv har et stigmatiserende element.

KAPITEL 2

ANERKENDELSESTEORETISK RAMME

I dette kapitel vil jeg redegøre for den teoretiske ramme, som min analyse tager afsæt i. Jeg vil diskutere de elementer, jeg henter fra kritisk teori med baggrund i Honneths videnskabsteoretiske ståsted. Derefter vil jeg argumentere for, at Honneth godt kan siges at trække den kritiske teori i retning af fænomenologien ved at insistere på et normativt ideal om moralske erfaringer.

Efter den videnskabsteoretiske placering vil jeg udpege de elementer og fokuspunkter i Honneths teori, som jeg benytter mig af i analysen. Næmlig hans distinktion af anerkendelsesbegrebet i tre sfærer og moralske krænkelseslogikker og hans teoretiske begrundelser knyttet til sociale kampes opståen. Til sidst vil jeg gå kritisk i dialog med Honneth om årsagssammenhængen mellem individuelle krænkelse og den kollektive sociale kamp ved at supplere Honneth's vage sociale kampbegreb med Alberto Meluccis' begreb om 'nye sociale bevægelser' som kollektive identiteter.

Således vil jeg skabe et teoretisk fundament, hvor jeg dels adopterer elementer af Honneths anerkendelsesteori, dels laver en definition af den sociale kamp, som en kombination af Honneths krænkelsesteori og Meluccis kollektive identitetsbegreb.

2.1 Anerkendelsens videnskabsteoretiske udgangspunkt

Min undersøgelse bygger på en tese om, at drengene ikke har de samme mulighedsbetingelser som andre unge i Danmark. Undersøgelsen tager afsæt i en anerkendelsesteoretisk vinkel, som er videreudviklet af Axel Honneth, tredje generation af Frankfurterskolen. Honneths teori om anerkendelse bygger på et normativt ideal om det gode liv, hvis forudsætning er, at de samfundsmæssige former for anerkendelse giver rum for, at den enkelte kan nyde den selvtillid, selvrespekt og selvværd, der er nødvendig for at udvikle sin identitet (Anderson 2005:5) Anerkendelse som ledende begreb for en kritisk sociologisk

samtidsanalyse, er anvendelig, fordi man her har muligheden for at gå ud over den deskriptive analyse af vor tids samfundsforhold og i stedet opstille muligheder for at kritisere nogle af de dybereliggende patologiske udviklingstendenser vi ser i samfundet. Dette gøres ved at etablere et normativt fundament, om det retfærdige eller det gode liv. (Willig 2003:13, Willig 2006:5-6). Styrken ved anerkendelsesteorien er, at den kan påpege en uretfærdig fordeling af anerkendelse og samtidig opstille nogle retningslinier for en mere retfærdig fordeling af denne. De anerkendelseskategorier, som Honneth opstiller, er særligt anvendelige til at behandle denne undersøgelses empiri, fordi den giver plads til individet, i dette tilfælde drengenes oplevede krænkelsererfaringer og de følger, det har for deres modstandsadfærd.

Honneths normative socialteori rummer muligheden for at opridsse det kritiske spændingsfelt, som betegner forholdet mellem de mulighedsbetingelser, som ghettodrengene *har* og det, som ghettodrengene *burde* have for at muliggøre deres selvrealisering. Ved at bruge det kritisk teoretiske spændingsfelt kan man både forklare det immanente (virkeligheden som vi kan beskrive den) og samtidig opstille retningslinier for, hvordan samfundet kan indrette sig anderledes og mere retfærdigt, dvs. transcendere den rene beskrivelse og derved skabe en normativ retfærdighedsteori. (Willig 2003:9, Høilund 2002). ”*Det vil med andre ord sige, at de anerkendelsesrelationer, som allerede eksisterer (er) inden for modernitetens rammer, altid kan transcenderes til et nyt idealiseret niveau for, hvad der kan karakteriseres som værende mere retfærdigt (bør)*” (Willig 2003:9).

Den normative kritik har den styrke, at den finder sin begrundelse for kritikken ved hjælp af eksplicite normative kriterier, som Honneth fremlægger i sin stringente distinktion af anerkendelsessfærerne (Willig 2006:2-8). Men den intenderer at tage udgangspunkt i den empiriske virkelighed, fordi teorien lægger op til at undersøge individers levede liv. Honneths anerkendelsesteori er ikke begrænset til et identitetsteoretisk perspektiv men omfatter også en større teori om de grundlæggende dynamiske konflikter, der driver samfundets udvikling og sætter betingelserne for dets integrationspotentiale (Willig 2003:10, 13).

I sammenligning med store dele af eksisterende minoritetslitteratur sætter Honneths teoretiske position fokus på moral og etik. Honneth argumenterer for at styrke mangfoldighedspolitikken, som mange teoretikere inden for bl.a. multikulturalistisk og feministisk teori argumenterer for, men han gør det uden at blive relativist. Han substantiverer nemlig sin etiske fordring. Honneth ser kampen om anerkendelse som en kamp, der skal modarbejde disintegration og uretfærdige mønstre af social miskendelse og i stedet skabe plads til anerkendelse af mange forskellige identiteter. Den eneste måde at imødekomme et

krav om anerkendelse på er at skabe et samfund med større inklusion (Honneth 2006: DR2, 2. sektion).

Med den kritiske teori som grundlag lægger jeg mig op ad den forståelse, at videnskab aldrig kan være fuldstændig objektiv, og at enhver social kritik skal være bevidst om sit eget udgangspunkt. Derfor er det vigtigt, at jeg er min forskerrolle bevidst, og at jeg erkender at mine forskningsresultater er kontekstafhængige. Kritisk teori kan aldrig opstille endegyldige svar, men opstiller almenlydige principper for at udforme teorier (Andersen 1996: kapitel 10).

På trods af at Honneth almindeligvis defineres indenfor det kritiske teoretiske forskningsfelt, vil jeg argumentere for, at han bevæger sig over i fænomenologiens retning.

Fænomenologien i sociologien forstår de sociale fænomener ud fra aktørernes egne perspektiver og beskriver verden, således som aktøren oplever denne. Dvs. at de sociale fænomener forklares ud fra den forudsætning, at den afgørende virkelighed er, sådan som mennesker opfatter den som (Kvale 2000:61). Fænomenologien er interesseret i både at belyse, hvad der fremtræder, og hvorledes det fremtræder. I den sociologiske tradition forstås fænomenologien således ”*Fænomenologien er studiet af strukturen og strukturvariationerne i den bevidsthed, for hvilken enhver ting, begivenhed eller person fremtræder*” (Giorgi 1975:83 i Kvale 2000). Man kan argumentere for, at Honneth bevæger sig i den fænomenologiske retning, fordi han undersøger de normative forudsætninger for individets mulighedsbetingelser for selvrealisering i samfundet, samt opstiller en samfundsdiagnose på baggrund af individers moralske oplevelser af at blive forhånet, ekskluderet og degraderet ud fra forskellige sfærer i samfundet. Honneths teori kan siges at være fænomenologisk i sin tilgang, og på denne måde muliggør studiet af minoritetsdrengenes bevidsthedsstrukturer, fordi Honneth insisterer på at den normative teori bør være forankret i konkret menneskelig erfaring.

Honneths teori har sine begrænsninger i den forstand, at han ikke har efterprøvet sin teori i den empiriske virkelighed. Der er altså ikke en teori som er teoretisk middellange orienteret¹². Hans empiri er ”Ersatz-empiri”, dvs. at der ikke er tale om empiriindsamling i traditionel forstand, men empiri baseret på andre sociologiske teorier og undersøgelser (Willig i klyngegang oktober 2006)Honneths teori er derfor ikke udfoldet som konkret redskab til

¹² Med ”midlerange” mener jeg en orientering, der tager udgangspunkt i empirinære, operationaliserbare begreber.

analyse til specialets empiri. Min opgave er derfor at konstruere vejen fra Honneths abstrakte niveau til det empiriske konkrete niveau af drengenes virkelighed.

Kritik af den Habermasianske uretfærdighedsteori

Placeringen af Honneth i forhold til den kritiske teoris tradition skal forstås i forhold til hans kritik af Jürgen Habermas¹³, samfundsanalyse.

Habermas fokuserer i sin uretfærdighedsteori på de rationelle sproglige regler for kommunikativ handlen, som de udvikles i universalpragmatikken og hans diskursetik (Outwaite1997:48-61). I hans optik opstår uretfærdigheder politisk og samfundsmæssigt i individens manglende adgang til og kompetence i forhold til kommunikationsmidlerne ”*Det, der for Horkheimer var de kapitalistiske produktionsforhold, som underkastede udfoldelsen af den menneskelige arbejdsdygtighed uretfærdige grænser, er hermed for Habermas de samfundsmæssige kommunikationsforhold, gennem hvilken det emancipatoriske potentiale for intersubjektiv forståelse bliver indskrænket på en måde*” (Honneth:2003:34).

Honneth har overordnet set to hovedkritikpunkter: 1. Habermas efterstræber i sin teori en ideel politisk samfundsorden, hvorimod Honneth analyserer og søger det enkelte individ selvrealisering som konstituerende betingelse, da denne går forud for det politiske perspektiv. 2. at Habermas, ifølge Honneth, opstiller rationalitetskriterier for kommunikation, som er ekskluderende for de grupper, som har Honneths analytiske interesse. Nemlig den samfundsklasse, der isoleres fra den diskurs, som kræver en kulturel artikulation, de ikke behersker.

Honneth mener, at uretfærdighed er mere end blot den ulige fordeling af ’kommunikationsmidlerne’ konstitueret af de rationelle forudsætninger og regler for sproget. Honneth betegner sin teori som værende en teori om ’retfærdighedens andet’, fordi hans anerkendelsesteoretiske perspektiv fortæller noget om det, der ligger før al kommunikativ handlen – altså det som ligger som forudsætning for den kommunikative handlen. På denne måde går Honneth paradoksalt nok videre med Habermas teori ved at gå tilbage og se på præmisserne for den Habermasianske teoriudvikling. Grunden til at Honneth ikke tillægger de diskursteoretiske regler så stor betydning i kommunikationsparadigmet, som Habermas

¹³ Jürgen Habermas (1929-). Tysk filosof og sociolog. Habermas forankrer sin kritiske teori på samtalens fornuft og mener med *kritisk*, en stræben efter mere rationel og retfærdig organisering af det sociale liv. Med *rational* mener Habermas et bredere rationalitetsbegreb end det instrumentelle og strategiske begreb for rationalitet som findes inden eksempelvis økonomisk teori. Habermas viser i *Teorien om Kommunikativ Handlen* fra 1981, at kommunikativ handlen og rationel konsensusdannelse også udgør en form for rationalitet

argumenterer for, er, at disse er baseret på en unuanceret rationalitetsforståelse. Habermas' rationalitetsramme kræver nemlig en implicit logik, som ekskluderer 'dem'/'det' der ligger udenfor denne, hvilket gør det svært at sige noget mere dybtgående om årsagerne til de samfundsmæssige patologiske tendenser (ibid:41-43). Eksempelvis kan etniske ghettominoritetsdrenge have svært ved at agere i offentligheden herskende normative rationalitetsform. Ydermere er rationalitetsrammen hverken erfaringsbaseret eller erfaringsnær i sin undersøgelsesoptik. Habermas' sprogteori er simpelthen ikke synlig ikke konkret for det enkelte menneske (Honneth 2003:34-37).

Honneth mener således ikke, at man kan ligestille den sociale interaktion med de sproglige betingelser for en herredømmefri forståelse, fordi individers uretsbevidsthed udvikles og synliggøres i mødet med krænkelsererfaringer. *"I denne retning peger allerede den tese, at moralske erfaringer ikke opstår på grund af indskrænkningen i de sproglige kompetencer, men skabes af krænkelser af socialisatorisk erhvervede identitetskrav"*(ibid:36). Det er de sociale krænkelser af de forventninger, som individer har for deres identitet, som 'tricker' uretsbevidstheden og ligger som betingelse for den kommunikative handlen. Den sociale og retlige anerkendelse er underliggende betingelse for den sprogteoretiske kommunikative handlen, fordi subjekter forbinder de normative forventninger med kommunikative relationer (ibid:38).

Uretsbevidsthed og identitetskrav

Individets uretfærdighedsfølelse skabes ved sammenstødet mellem forventningerne om at blive mødt som fortjent og den reelle sociale foragt man møder. Når den sociale foragt opleves som inkommensurabel med den normative kerne af ens selvopfattelse, der grundlæggende betegnes som respekt for egen værdighed, ære og integritet, kan man tale om en moralsk krænkelsererfaring. Inkonsistensen mellem egen selvopfattelse og ydre anerkendelser skaber denne uretfærdighedsforestilling, som Honneth kalder *uretsbevidsthed*. Honneth definerer uretsbevidstheden som: *"Begrebet 'uretsbevidsthed' skal fremhæve, at undertrykte grupper socialmoral ikke indeholder nogen situationsabstraherende forestillinger om en moralsk helhedsordning eller idealforestillinger om et retfærdigt samfund, men udviser en meget følsom fornemmelse for krænkelser af moralitetskrav, som forudsættes at være retfærdige"* (Honneth 2003:56).

Et menneskes identitetsudvikling er betinget af erfaringen med den sociale anerkendelse, dvs. at man føler sig værdsat af andre og af samfundet, ved at man bliver respekteret og anerkendt

i overensstemmelse med hvad man selv føler man er værd. Følelser af krænkelse vil derfor have en direkte effekt på identitetsudviklingen. *”Hvis kommunikationsparadigmet på denne måde kommer til at overskride de sprogteoretiske rammer så kommer det yderligere i fokus, i hvor høj grad enhver beskadigelse af interaktionens normative forudsætninger må nedfælde sig direkte i deltageres moralske følelser: Fordi erfaringen af den sociale anerkendelse udgør en betingelse, hvorpå menneskenes identitetsudvikling som helhed beror, ledsages dens udeblivelse, altså foragten, nødvendigvis af en følelse af et truende personlighedstab”* (Honneth 2003:38). Den sociale foragt er simpelthen personlighedstruende for individet.

Dette perspektiv er interessant i forhold til denne undersøgelses analyseobjekt: Ghetttminoritetsdrengene. Min tese beror på, at drengene til en vis udstrækning føler foragts dynamik – altså at de grundet deres indvandrebaggrund, deres position som ghettodreng og som ung, er udsat for stigmatisering, der ikke stemmer overens med deres selvopfattelse og derfor skaber en uretsbevidsthed. Analysen af drengenes oplevede krænkelseserfaringer bliver interessant der, hvor man kan se visse fællestræk af de oplevede krænkelseserfaringer, fordi man så kan se hvordan de forholder sig til deres oplevelser – altså på hvilken måde denne uretsbevidsthed afføder adfærd, der kan være protestorienteret eller måske bare ender i personlighedstab og ’social død’. Jeg vil ikke kunne se, om der er tale om decideret personlighedstab, fordi jeg ikke laver en psykologisk analyse, men med Honneths ide om den sociale foragts dynamik kan jeg pege på tendenser og sammenhænge mellem drengenes oplevede krænkelseserfaringer og former for protestadfærd som deres kritiske raptekster, samt deres generelle livsførelse, som den bliver udtrykt i mine interviews med dem.

Fokus på socialt dårligt stillede

Habermas er som nævnt interesseret i at *begrunde* betingelserne for en retfærdig og politisk samfundsorden, hvilket kan fremstå som kontrast til anerkendelsesteoriens tilstræbte analyse af individets følelse af uretfærdighed. Denne uretsbevidsthed er interessant at undersøge, fordi den kan være med til at vise hvilke formelle strukturer, der gør at der skabes anormalitet og dysfunktion i samfundet. Honneth argumenterer for, at den bedste måde at indfange og forstå de moralske forventninger (dvs. uretsbevidstheden), er ved at studere de socialt dårligt stillede individers modstandshandlinger. Grunden hertil er, dels at de socialt dårligt stillede ofte kun har en intuitiv retfærdighedsopfattelse, som skabes og synliggøres gennem erfaringer med daglige krænkelse. Denne gruppe har ofte ikke formulerede moralprincipper inspireret af filosofiske, politiske og ideologiske kohærente systemer, men består af en usammenhængende

uretfærdighedsfølelse, der ikke let formuleres eksplicit. Protestadfærd eller modstandshandlinger afspejler karakteren af denne fragmenterede retfærdighedsfølelse eller uretsbevidsthed (Honneth 2003:37). Honneth argumenterer for studiet af de dårligt stillede som følger: ”*Fordi deres medlemmer nemlig ikke kulturelt er specialiseret i at formulere moralske erfaringer, ser man på deres udsagn en vis måde forud for enhver filosofisk-akademisk indflydelse, hvad det er, de normative forventninger i den sociale hverdag er rettet imod*” (Honneth 2003:37). Med dette Honneth-citat vil jeg argumentere for mit valg af gruppen af ghettodrenge, som i samfundet anses for at være en gruppe, der ligger udenfor den filosofisk-akademiske indflydelse, men som jeg formoder alligevel har en stærk uretsbevidsthed. En bevidsthed som ligger til grund for en form for modstandshandling, identifikation og selvopfattelse.

Den generaliserede anden

Honneths anerkendelsesteori bygger videre på G.W.H. Hegel og G.H. Meads socialpsykologi. Han tager udgangspunkt i den tidlige Hegels grundantagelse om, at menneskets identitet er afhængig af gensidige (intersubjektive)anerkendelsesrelationer (Høilund & Juul 2002:15-16). I definitionen af anerkendelse og dennes indflydelse på det sociale liv refererer Honneth til steder, hvor Hegel og Meads er enige: “*the reproduction of social life is governed by the imperative of mutual recognition, because one can develop a practical relation to self only when one has learned to view oneself, from the normative perspective of one’s partners in interaction, as their social addressee*” (Honneth 1995:92). I citatet udtrykkes, at det er en nødvendighed for reproduktion af det sociale liv, at individet forstår at se sig selv gennem ’de andres øjne’. Dvs. at man formår at internalisere de andres normer og forventninger, hvilket skaber basis for den sociale forståelse og anerkendelse. Evnen til at anskue sig selv ud fra ’den generaliserede anden’, altså iagttage sin egen adfærd ud fra den dominerende normative horisont i fællesskabet, er en proces, der finder sted i identitetsudviklingen hos individet (Honneth 2006:106). Honneth låner begrebet ’den generaliserede anden’ fra Meads rolleteori, hvor der tales om den indre konflikt mellem jeg’et og mig’et. ”*I den enkeltes personlighed findes der således et forhold mellem ’jeg’ og ’mig’, som kan sammenlignes med forholdet mellem to dialogpartnere*” (ibid). Sondringen mellem ’mig’et’, som er den del af personligheden, som taler ud fra fællesskabets normative forventninger og ’jeg’et’, det indre, der i situationer, hvor man møder disrespekt og miskendelse, er i stand til at forholde sig kritisk til fællesskabet, hvilket danner basis for begrebet ’den generaliserede anden’ (Høilund & Juul 2002:16). Mead introducerer således spændingsforholdet mellem den internaliserede

fællesvilje (mig'et) og det individueredes krav om selvrespekt og selvværd (jeg'et) som praktisk selvforhold (Honneth 2006:113). I henhold til Tingbjergdrene kan det tænkes, at der er inkonsistens mellem det 'normative blik' og deres selvopfattelse uden om fællesskabet. Derved skabes spændingsforholdet mellem mig'et og jeg'et.

Honneth kategoriserer anerkendelsesbegrebet i tre sfærer, som hver især fokuserer på de grundlæggende relationer mellem et individ og det samfund, det er omgivet af og nedenstående vil jeg uddybe disse former.

2.2 De tre anerkendelsesformer

Honneths teori giver et bidrag til, hvordan kampen for anerkendelse kan ses som en kritisk samfundsanalyse af de formelle betingelser for menneskets selvrealisering, eller med andre ord, betingelser for ideen om det værdige liv. Honneths teoretiske arbejde er en kritik af samfundets mest grundlæggende uretserfaringer, og krænkelserne informerer om et underskud af anerkendelse, eller et reelt fravær af anerkendelse. Her skelner han mellem erkendelse og anerkendelse. Erkendelse vil sige at vi erfarer et menneske som individ. Anerkendelse er mere performativ i sin form, fordi man tillægger positiv graduering af personen (Honneth 2003:98-103). *"Mens vi med erkendelsen af en person mener vedkommendes gradvist stigende identifikation som individ, kunne vi med "anerkendelse" betegne den ekspressive handling, hvorigennem hin erkendelse bliver forlenet med en anbefalings positive betydning"* (Honneth 2003:104). Det er med den anerkendende antagelse, at han fremsætter anerkendelsens tre forskellige sfærer: Den følelsesmæssige, den retlige og den solidariske anerkendelsessfære. Tredelingen af anerkendelsen skal ses som de udviklingstrin individet gennemgår, hvilket bliver en forudsætning for et fuldt realiseret liv. Udviklingen af individet foregår dog gennem hele livet. Anerkendelse skal forstås som en dynamisk størrelse, der afspejler symmetriske anerkendelsesrelationer. Ydermere skal det siges, at fuld anerkendelse i alle tre sfærer er et ideal end en mulig realitet. Man skal stræbe efter konstant anerkendelse i alle de tre sfærer, for at kunne tale om det fuldt ud gode og værdige liv (Raffnsøe-Møller 1999:173, Honneth 2003:75). Det er altså efterstræbelsen og intentionen frem for egentlig fuldstændig opnåelse, der er social og afgørende.

Grundlæggende for de tre anerkendelsesformer er, at de er placeret i et moderne paradigme. Honneth forsøger både at sige noget om de samfundsmæssige forhold, og give et bud på, hvilken indflydelse disse forhold har på det enkelte individ – på dets selvopfattelse og

identitet. Sidst ser han på konsekvenserne af krænkelser, samt på hvordan dette kan samle folk til modstand i kampen for anerkendelse (Honneth 2003, Honneth 2006). Kampen om anerkendelse skal ikke forstås som kamp, hvor anerkendelsen allerede er fordelt, og hvor der blot kæmpes om mere anseelse, men derimod skal den forstås som kampen om mere retfærdige anerkendelsesgradueringer (Willig 2006:7).

Den følelsesmæssige anerkendelsessfære

Den første anerkendelsesform er den **følelsesmæssige anerkendelse**, som er anerkendelsen indenfor privatsfæren, som tager udgangspunkt i kærligheden. Her tænkes på de intime intersubjektive relationer mellem familiemedlemmer og venner samt det gensidige afhængighedsforhold og den emotionelle støtte fra 'en konkret anden' (Willig 2003:15, 2006:130-33, Anderson 2005:3). Denne form for anerkendelse er forudsætningen for subjektets fundamentale selvtillid. Den konkrete erfaring, altså erkendelsen af det gensidige afhængighedsforhold til familiemedlemmer, venner, kæresten, ægtefæller eller børn står centralt for, hvordan individet kan begå sig i samfundet og på et fundamentalt plan kan anse sig selv som værende én, der kan indgå i intime relationer. Det er altså den direkte kontakt og konkrete relation til andre nære individer, der skaber den fundamentale selvtillid til senere at kunne indgå i andre sociale relationer, der ikke er til nærmere bekendte men f.eks. til samfundet eller andre større fællesskaber. I denne første sfære bliver individets ressourcer, evner og værdier i fortrolighed modtaget og derefter anerkendt (Honneth 2006:132-35, Willig 2006: 15). Resultatet af et vellykket udfald af den følelsesmæssige anerkendelse er, at individet kan deltage i nære fællesskaber og agte sig selv som deltagende i sådanne. Den moralske side i det enkeltes anerkendelsesforhold altid forbundet med forpligtelser (Honneth 2003:94). Drejer det sig om denne form for anerkendelse, hvor det er værdien af den individuelle trangnatur, altså de grundlæggende omsorgsbehov, der bliver bekræftet, består forpligtelsen i de følelsesmæssige omsorgspligter (ibid:95). Den følelsesmæssige anerkendelse er den grundlæggende anerkendelse, mennesket har brug for for overhovedet at kunne føle tillid til den omkringliggende verden og andre mennesker.

Denne anerkendelsesform vil jeg ikke berøre nærmere i analysedelen, fordi jeg har valgt ikke at tale eksplicit om drengenes private forhold til deres forældre og søskende. Jeg får dog implicit en smule indblik i nogle af de nære anerkendelsesrelationer; nemlig deres forhold til deres gode venner indenfor fællesskabet i Tingbjerg.

Den retlige anerkendelsessfære

Den anden form for anerkendelse er **den retlige anerkendelse**. Den er funderet i, at individet er tildelt nogle rettigheder, der på lige fod med andre, er givet til alle medlemmer af samfundet. Individet bliver rettighedsbærer, så snart individet ser sig selv ud fra 'den generaliserede andens' perspektiv, der indkredser samfundets retlige norm, og derved anser andre for at være rettighedsbærere, og samtidig forventer, at det bliver anset og respekteret som et retligt autonomt væsen: *"...we can only come to understand ourselves as the bearers of rights when we know, in turn, what various normative obligations we must keep vis-à-vis others: only once we have taken the perspectives of the 'generalized other', which teaches us to recognize the other members of the community as the bearers of rights, can we also understand ourselves to be legal persons, in the sense that we can be sure that our claims will be met"* (Honneth 1995:108).

Det er altså en gensidig anerkendelsesproces, som er betinget af, at individet handler og lever op til de normative fordringer og forpligtelser, der eksisterer i samfundet, og samtidig anerkender og forventer, at andre mennesker lever op til de samme forpligtelser og krav. På trods af denne forpligtelse, er det dog vigtigt at pointere, at individet med indførelse af civile og politiske rettigheder bliver respekteret som et frit, autonomt individ med egen vilje, der selv vælger at følge samfundets love og normer og ikke bare blindt følger dem. Modsat det traditionelle samfund, hvor individets rolle i samfundet var betinget af stand, klasse og status, er borgernes rolle i det moderne samfund betinget af de forpligtelser et samfund kræver, konstitueret i de sociale normer. Denne rolle og anerkendelsen af individet afhænger af, hvorvidt individet lever op rollen som deltagende i de normative samfundsmæssige krav: *"In obeying the law, legal subjects recognize each other as persons capable of autonomously making reasonable decisions about moral norms"* (Honneth 1995:110). *"...he or she is recognized for having the capacity for autonomously forming judgements"* (Honneth 1995:119). Det er således et spørgsmål om, hvorvidt individet bliver anerkendt som et rationelt, fornuftbaseret væsen, der frit kan vælge og deltage. Der skal være et minimum af deltagelse og et minimum af at borgeren følger lovene: *"Drejer det sig derimod om den form for anerkendelse, hvorigennem den enkeltes moralske autonomi bliver bekræftet, så er det reciprokke pligter til en universel ligebehandling. Alle subjekter har gensidigt pligt til at respektere og behandle hinanden som personer, der besidder den samme moralske tilregnelighed"* (Honneth 2003:95). Som nævnt tidligere har Honneth ikke efterprøvet sin teori empirisk, og det er derfor min opgave i denne undersøgelse at forsøge at 'oversætte' hans abstrakte teori til den empiri, som jeg har indsamlet. I forhold til den retlige sfære, kommer Honnet kun med få anvisninger til, hvad den retlige anerkendelse kan være og giver

ikke mange konkrete eksempler. I forhold til ghettominoritetsdrene nyder de principielt samme rettigheder som alle andre i det danske samfund, men måske ikke reelt. Forholdet mellem principielle rettigheder og rettigheder i reel praksis er netop interessant at undersøge i empirien, fordi Honneth er uklar på dette område.

Den Solidariske Anerkendelsessfære

Ud over et behov for retligt at blive værdsat som ligeværdig med alle andre ud fra et institutionelt udgangspunkt, har individer også et behov for at blive anerkendt som væsener i kraft af de særlige kvaliteter, som de måtte udmærke sig ved. Denne form for anerkendelse henholder sig til relationen til fællesskabet eller samfundet – de kulturelle og politiske relationer båret af værdsættelse, respekt og anerkendelse for forskellige bidrag til eller udtryk for en fælles livsform eller sædelighed (Raffnsøe-Møller 1999:141,165-168). *”Det betyder, at subjektet indgår i gruppens eller samfundets solidaritet, og at subjektet herved også er en positiv bidrager til gruppens, fællesskabets eller samfundets hele”* (Willig i Honneth 2003:16). Deraf kommer betegnelsen **den solidariske sfære**. Det er individets indgåen i en gensidig anerkendelsesproces, hvor individets særlige evner, kvaliteter og bidrag til samfundet bliver påskønnet. Individet ser sig selv som et særegent individ med særlige bidrag i form af livsforløb, præstationer eller funktioner, der er med til at udvikle en værdisættelse af sig selv gennem fællesskabets anerkendelse (Willig i Honneth 2003:16-17). Dette er dog under den forudsætning, at samfundet har en fælles værdihorisont, som individet tillægger sig. (Honneth 1995:125). Et kritikpunkt ved dette udgangspunkt er, om man kan tale om, at der eksisterer en fælles værdihorisont i det nuværende samfund, som ofte betegnes som sen-moderniteten, der netop er karakteriseret ved fragmenterede værdihorisonter. Honneth mener kun, at man kan tale om solidaritet i situationer, hvor der i et vist omfang hersker fælles værdier og normer. Derfor kan man stille spørgsmålet, hvorvidt man ikke skal bedømme solidaritet i forhold til rummelighed af forskellige værdihorisonter i stedet i forhold til en fælles værdihorisont. Ifølge Honneth sætter denne sfære fokus på individets evner og kvaliteter, med udgangspunkt i dets selvrealiseringspotentiale. Individets selvrealisering, i form af anvendelse af individets evner og kvaliteter, skal således både kunne bidrage til et fælles værdisystem og anerkendes af fællesskabet (Honneth 1995:123-125). Et godt samfund er ifølge Honneth et samfund, som reelt giver dets borgere mulighed for at realisere sig selv, fordi de fælles værdier giver alle samfundets medlemmer mulighed for at blive anerkendt for at bidrage til samfundets fælles gode (Honneth 2006:164) Anerkendelse skal ske

intersubjektivt. Rasmus Willig¹⁴ beskriver det således: ”Denne form for anerkendelse udløser den tredje form for praktisk forholden sig til sig selv, nemlig værdsættelsen af sig selv som medlem af et solidarisk fællesskab” (Willig i Honneth 2003:17). For Honneth skal solidariteten både være fornuftsaseret for at udvikle nogle fælles regler og bundet op på det solidaritetsbaserede fællesskab såvel som et mere følelsesaseret bånd af identifikation og følelsen af samhörighed i fællesskabet (Honneth 2006:162-64).

I forhold til undersøgelsen af minoritetsdrengeenes oplevede krænkelsererfaringer er den solidariske sfære den mest oplagte at undersøge, fordi det er drengene sociale positionering i det danske fællesskab, som synes at være forbundet med følelser af foragt. Ydermere er det oplagt at lave et studie af drengeneenes oplevelser af social værdsættelse, fordi solidaritetspørgsmålet i forhold til ghettoens fællesskabs værdihorizont og det omkringliggende samfunds krav synes at være spændingsfyldte. Ligeledes er det oplagt at se på den gensidige anerkendelses- og miskendelsesproces mellem drengene og det omkringliggende samfund, fordi denne bliver central i drengeneenes selvværdsættelse. Drengeneenes følelse af mangel på anerkendelse og solidaritet afføder måske at de søger anerkendelse andre steder – nemlig det Honneth kalder surrogatfællesskaber¹⁵.

2.3 Moralske krænkelser

I det foregående forklarer jeg, at et værdigt liv ideelt set kræver fuld anerkendelse af individet i alle tre sfærer. Men som Honneth argumenterer for i artiklen *'Foragten Sociale Dynamik'*, identificerer og lokaliserer man anerkendelsen gennem miskendelsererfaringer. Det er altså i negationen eller fraværelsen af anerkendelse, man kan finde frem til den intuitive uretsbevidsthed individet har. De tre anerkendelsesformer modsvares således af tre krænkelserformer. For Honneth udgør krænkelserne en indre sammenhæng mellem moral og anerkendelse, idet krænkelserne er udgangspunkt for at opsætte de normative anerkendelsesformer (Honneth 2003:83-89).

Honneth argumenterer for, at man kun kan krænkes, hvis man har et minimum af selvrespekt og selvværd. Dette kalder han menneskets praktiske selvforhold, og det skal forstås som den

¹⁴ Rasmus Willig Ph.D-adjunk på Socialvidenskab på RUC. Han har redigeret og skrevet introduktioner til Honneths danske udgivelser *Behovet for anerkendelse* (2003) og *Kamp om anerkendelse* (2006). Ligeledes har han skrevet diverse artikler til antologier ang. Honneths anerkendelsesbegreb.

¹⁵ Surrogatfællesskaber skal forstås som de mindre (eller uetablerede) anerkendelsesfællesskaber, hvor der etableres surrogatoplevelser af samhörighed, der giver de forskellige subjekter selvtillid og selvværdsættelse som kompensation for det samfundsmæssige normative underskud (Willig 2006:76).

selvbevidsthed eller selvfølelse en person har i forhold til de muligheder og rettigheder, som tilkommer denne. De praktiske selvforhold er selvfølgelig afhængige af en vis anerkendelse for at få en vis selvrespekt eller selvværd, hvilket bliver forudsætningen for, at individet muligvis kan krænkes. De praktiske forhold inddeles i tre trin, der henholder sig til de tre anerkendelsesformer (Honneth 2006:176)

Den første krænkelserform, som han også betegner som disrespect henholder sig til menneskets fysiske trang, behov og ønsker. Det som også kaldes elementær sikkerhed. Det er det, at mennesket kan herske over egen krop ved dets trang og ønsker "... *værdien af egen trang for selvtillid*" (Honneth 2003:87). Hvis vi henfører dette til forskellige former for moralsk krænkelser, kan dette ske ved, at den individuelle trang ikke bliver opfyldt – at man ikke har kontrol og autonomi over egen krop. Dette kan f.eks. ske gennem mishandling, voldtægt eller tortur. En sådan moralsk krænkelser på dette niveau fører til mistillid til sig selv og andre.

Krænkelser i rettighedssfæren beskadiger individets bevidsthed om, at man er et tilregneligt menneske på lige fod med andre i samfundet. En moralsk krænkelser af dette praktiske selvforhold kunne f.eks. være diskrimination eller inddragelse af grundlæggende rettigheder. Honneth beskriver det således: "*Whereas the first form of disrespect is inherent in those experiences of physical abuse that destroy a person's basic self-confidence, we have to look for the second form in those experiences of denigration that affect a person's moral self-respect. This refers to those forms of personal disrespect to which an individual is subjected by being structurally excluded from the possession of certain rights within society*" (Honneth 1995:133). Med specialets sigte er det især drengenes oplevelser af at føle sig diskrimineret af autoriteter, og hvorledes dette nedfældes i den enkelte minoritetsunge til en uretsbevidsthedsfølelse.

Krænkelser i solidaritetssfæren, eller den sociale sfære, den sidste krænkelserform, henholder sig til udeblivelser af værdsættelse af individers eller gruppers særegne evner og kvaliteter. Det kan være usynliggørelse, nedværdigende tiltale eller fornærmelser fra andre mennesker i hverdagen. Her er der eksempler, hvor individet eller specifikke grupper bliver udsat for konstante kollektive fornærmelser. Hvis det etablerede værdifællesskab nedvurderer individets/gruppens livsform, overbevisning eller trosretning, frarøves individet eller gruppen muligheden for at lægge sine egne evner, egenskaber og muligheder for social værdi ind i fællesskabet. Individet eller gruppen oplever at dets sociale værdi er lavere end forventet. Honneth hænger krænkelserne op på de to begreber disrespect og nedværdigelse, og en

systematisk krænkelse af de praktiske selvforhold kan både føre til det han kalder 'social død' og et motiv for modstand (ibid:135). Krænkelserne kan udvikle sig til individuelle patologier hos menneskene, der derved kan udvikle samfundsmæssige patologiske tendenser og skabe grobund for en kollektiv kamp om mere anerkendelse.

Pointen ved at klargøre de tre trin i de praktiske forhold er at synliggøre, hvorledes anerkendelse, krænkelse og de praktiske selvforhold hænger sammen. Synliggørelse af oplevede krænkelseserfaringer hos ghettominoritetsgruppens unge kan lede os frem til motiverne for skabelse af den kollektive bevidsthed, som danner platform for en social kamp (Honneth 2003:83-95).

Nedenstående vil jeg diskutere Honneths sociale kampbegreb, som ikke er helt entydigt defineret. Derfor vil jeg supplere Honneth med Alberto Meluccis teori om 'nye sociale bevægelser' og konstruere en tentativ definition, der indtænker begge, og som jeg empirisk kan anvende i analysen af drengene.

2.4. Den sociale kamp

Honneths definition af den sociale kamp for anerkendelse adskiller sig fra hidtidige socialvidenskabelige definitioner af Marx, Sorel, Sartre osv. Her bliver modstandskampe set som interessekonflikter, der er forårsaget af en ulige fordeling af de materielle goder. Dvs. en konfliktmodel, som tager udgangspunkt i kollektive interesser og føres tilbage til forskellige samfundsgruppers forsøg på at opretholde eller styrke deres kontrol over bestemte reproduktionsmuligheder (Honneth 2006:212). De nyere konfliktmodeller inddrager dog både symbolske og kulturelle goder som medvirkende til den interessebaserede kamp om reproduktionsmidlerne. Både de ældre og mange nyere tilgange kan stadig defineres som konfliktmodeller, der følger interesseforfølgernes logik. (Honneth 2006:208-209, 213-214).

Honneths anerkendelseskonfliktmodel tager derimod udgangspunkt i social indignation og fører den sociale kamps opståen og forløb til den respektive gruppes moralske erfaringer med nægtelse af anerkendelse eller rettigheder. Herved bliver modstandskampens analysefokus at undersøge de intersubjektive betingelser for personlig integritet, og således tager man ikke afsæt i interesseforfølgernes logik, men i stedet i en moralsk 'reaktionsdannelseslogik'. Således ansues konflikter eller sociale kampe ud fra de forudsættende moralske krænkelse forud for konflikten (ibid). Den sociale kamp kan defineres som ”...den praktiske proces, hvor individuelle ringeagtserfaringer fortolkes som en hel gruppes typiske nøgleoplevelser på

en sådan måde, at de bliver det handlingsledende motiv til et kollektivt krav om udvidede anerkendelsesrelationer”(ibid:209).

Den sociale kamp og modstandskulturer

De moralske krænkelers påvirkning af individets praktiske selvforhold, krænkelsernes påvirkning af individets identitet og integritet i form af de forskellige former for skamfølelser, har altså en væsentlig betydning i den kollektive sociale kamp. ” *Det er i forbindelse med disse former for skamfølelse, at ringeagtserfaringen bliver det motiv, der udløser en kamp om anerkendelse”(ibid:183).* Men hvordan ser processen ud fra den individuelle følelse af krænkelser til kollektiv social kamp? Og hvordan finder man analytisk frem til indholdet af den moralske kerne i de sociale kampe? Honneth taler om en årsagsrække fra individuelle følelseserfaringer til kollektiv målsætning – en modstandskamp eller social kamp. Krænkelsererfaringerne oplevet og følt af den enkelte fører ikke nødvendigvis til social kamp. Der eksisterer altså adskillige led fra individuel krænkelser til den kollektive sociale kamp eller blot til en kollektivisering af de individuelle krænkelser. Den enkeltes følelse af moralsk indignation skal deles med andre. Dvs. at der skal være en konsensus blandt flere individer om følelsen af uretfærdighed, krænkelser og indignation, og at man deler disse krænkelsererfaringer med andre. Denne delte uretfærdighedsfølelse fører heller ikke nødvendigvis til social kamp, fordi denne uretsbevidsthed skal formuleres i en form for værdikonsensus eller moralsk doktrin. Der skal ske en italesættelse af krænkelsererfaringerne, der kan danne bro fra de uarticulerede krænkelseroplevelser til en formuleret modstand. Den moralske doktrin ligger til grund for dannelsen af en kollektiv identitet eller subkultur. ”*Således forudsætter fremkomsten af sociale bevægelser eksistensen af en kollektiv semantik, der kan fortolke de personlige skuffelser som noget, der ikke kun angår det individuelle jeg men også en kreds af mange andre subjekter”(ibid:210).* Stadig vil man ikke nødvendigvis se mobiliseringen af sociale anerkendelseskampe. Dette vil først ske ved, at gruppen påføres en yderligere krænkelser – en dråbe, som får bægeret til at flyde over – hvilket gør, at gruppen vækkes fra den passive tilstand, der ofte karakteriserer gruppen i forstadiet til den sociale kamp, og formulerer deres anerkendelseskrav i en politisk modstand. ”*For hvorvidt det kognitive potentiale i den sociale skamfølelse og i følelsen af krænkelser bliver til en politisk-moralsk overbevisning, afhænger først og fremmest af det berørte subjekts politiske og kulturelle omverden: Erfaringen af ringeagt kan blive et motiv til politisk modstand, hvis der findes en social bevægelse, der kan artikulere den. Den logik, der ligger i sådanne kollektive bevægelser opståen, kan imidlertid først vises gennem en analyse, der forsøger at forklare*

den sociale kamp ud fra den moralske erfarings dynamik” (ibid 184). Et kritikpunkt der er værd at rejse i forhold til Honneths definition af sociale kampe, er, som illustreret i citatet ovenfor, at han forudsætter, at modstanden først bliver til en social kamp, når modstanden optræder og eksponeres gennem en social, politisk bevægelse med en politisk dagsorden. Spørgsmålet er, om en social kamp kun er en kamp, når den er politisk organiseret? For hvad med de sociale kampe der finder sted, uden for den offentlige synlighed eller som ikke er organiserede? De er vel stadig sociale kampe men bliver udkæmpet på anden vis.

Jeg vil undersøge, om drengene fra Tingbjerg ikke fører en social kamp uden om den organiserede politiske bevægelse, samt undersøge de anerkendelseskrav, som de indirekte peger på igennem deres krænkelserfaringer og kollektive semantik derom. Honneth beskæftiger sig primært med den moralske krænkelserfaring og kollektive indignation, som ligger til grund for den sociale kamp, men han går mindre ind i diskussionen om og definitionen af sociale kampe. Så hvornår kan man kalde noget en social kamp? Hvilke kampmetoder og strategier kan kategoriseres som en social kamp? I Rasmus Willigs doktorafhandling *”Et forsvar til kritikken”*, har Willig nogle interview med Honneth, hvor Honneth kommer lidt nærmere ind på, hvad han mener om modstandskulturer, sociale kampe og deres betydning i offentligheden (Willig 2006:76).

Honneth peger igen på, at det ikke er alle anerkendelseskampe, der har succes med at trænge igennem til den offentlige diskurs og på den måde indløse det normative overskud (Willig 2006:74-77). Og disse ikke-succesfulde anerkendelseskampe ender ofte med dannelsen af forskellige subkulturer som udtryk for alternative anerkendelsesfællesskaber, der ikke accepteres af det dominerende samfund (ibid). Jeg kan derfor konkludere at dannelsen af modstandskulturer således bliver de udstødtes måde at protestere på. Honneth bruger eksempler som aggressive skinheadgrupper som grupper, der ikke accepteres og som ikke får plads i den offentlige, politiske arena. Jeg vil dog argumentere for, at drengene i ghettoerne kan accepteres som en mere demokratisk modstandskultur end de aggressive skinheadgrupper. Grunden hertil er, at skinheadgrupperne, som Honneth bruger som eksempel retter deres frustration mod en marginaliseret gruppe (indvandrere, jøder), og deres anerkendelseskrav til samfundet er krav baseret på en ideologi, der er undergravende for hele det demokratiske og menneskeretlige udgangspunkt. Honneth forklarer i et interview i DR2, at der er normative regler for at afgøre, hvorvidt en kamp for anerkendelse er produktiv for samfundet eller ej (Honneth i DR2 12.03.2006). En formodning om ghetto-subkulturens

anerkendelseskrav er, at ønsket om *samme* muligheder, og om *lige* anerkendelse, som deres etniske danske kammerater. Derfor er der en fundamental forskel på den samfundsmæssige tilgang til skinheadgrupper og ghettodrengenes sociale kamp.

Fælles for disse forskellige subkulturer er, at de etablerer surrogatoplevelser af samhørighed, der giver de forskellige subjekter selvtillid og selv værdsættelse gennem de forskellige anerkendelsesfællesskaber i subkulturen. Begrebet surrogatfællesskaber opstår, når individer ikke føler sig anerkendt i samfundet men finder lignende anerkendelse i mindre fællesskaber. Surrogatfællesskabets anerkendeshierarki erstatter de samfundsmæssige anerkendelsesrelationer. Honneth mener, trods faren ved den demokrati-undergravende dimension, at subkulturer generelt er interessante i forhold til formationen af kampe om anerkendelse. Subkulturen bliver et medium for en redefinering af, hvad der er anerkendelsesværdigt – nemlig de interne værdier i den specifikke subkultur. Viljeformationen samler de forskellige interesser og redefinerer anerkendelsesgradueringerne, og viljeformationen vil ofte være bundet op på en modstandskultur. ”*Jeg har altid ment, at subkulturer eller fælles kulturelle praktikker har den funktion at almengøre individuelle erfaringer. Altså finder de en fælles ’megafon’... Vi kan sige, at der dannes en fælles sproglig form... På det tidspunkt hvor det sker, finder der en transformation sted; fra individuelle, delvis før-sproglige og delvis ikke-artikulerede moralske oplevelser (til fælles. RW.) ind i det offentlige rum af kulturer. ... Så længe bestemte erfaringer ikke kan blive artikuleret og anerkendt, kan de ikke blive publiceret og kan ikke blive et offentligt sprog i en fælles horisont af delte praktikker*” (Willig 2006: 76).

Således medgiver Honneth i et senere interview, at subkulturer er en vigtig og ofte oplevet form for social kamp. Den er ikke nødvendigvis politisk artikuleret, men kan også være en anerkendelseskamp eller måske social kamp, blot udtrykt som modstandskultur. Grænserne er flydende for, hvornår man kan tale om politiske, sociale bevægelser eller blot subkulturelle fællesskaber. Og Honneth tydeliggør ikke den skelnen mellem disse to størrelser. I et interview i DR2 siger han dog, at den mest fremtrædende anerkendelseskamp i Europa er etniske minoriteters anerkendelseskamp og at denne udspiller sig i deres minoritetskultur. Derved slår han de to begreber sammen, selvom han tidligere skriver, at den sociale kamp afhænger af de krænkede gruppers muligheder for at blive inkluderet i en politisk artikuleret bevægelse. ”*I har etniske minoriteter der, selv når de ikke er særlig aktive i dagligdagen må de kæmpe for anerkendelse, enten kollektivt som minoritetskulturer eller som medlem enkeltindivider i minoritetskulturerne. Anerkendelse kan de opnå ved lovgivning, der giver*

dem rettigheder eller ligefrem privilegerer dem, eller ved social værdsættelse, for det er et stort problem for dem.” (Honneth i DR2 12-03-06). Honneth er vag i definitionen af sociale kampe og subkulturer som minoritetskulturer. Ligeledes afholder han sig fra at uddybe hvordan enkeltindividerne i minoritetskulturerne konkret fører deres anerkendelseskamp.

Honneths årsagsrække fra den enkeltes krænkelser til en kollektiv identitetsfølelse af at være moralsk krænket, som grundlæggende og forudsættende element for anerkendelseskampe, anser jeg for et godt redskab at bruge i besvarelsen af min problemformulering, fordi de unge udtrykker en social indignation, og det er oplagt at undersøge i forhold til hvorvidt denne danner motiv for en social kamp. Derfor vil jeg i første del af analysen undersøge ghettominoritetsdrengenes oplevede krænkelsererfaringer og de skamfølelser, som de giver udtryk for, at det medfører. Anden del af analysen vil jeg undersøge den sociale kamps oppositionelle former.

Melucci – et supplement til Honneth

Jeg har valgt at inddrage Alberto Melucci, som arbejder med sociale bevægelser, fordi han kan supplere Honneth med sit teoretiske begreb ’nye sociale bevægelser’. Hans videnskabsteoretiske udgangspunkt er social konstruktivistisk i den forstand, at han anskuer nutidens sociale bevægelser, som identitetskampe, og ikke som man tidligere gjorde som klassekampe og kampe for bedre økonomiske vilkår og politiske rettigheder. Nye sociale bevægelser kæmper ikke alene for disse vilkår, men i ligeså høj grad for retten til at definere sig selv og leve i overensstemmelse med egen livsstilsdefinition. Kampens form er derfor selvfølgelig også anderledes. Sociale konflikter handler i dag om produktion af information og koder, eller måske retten, rummet og tiden til at fortolke eksisterende koder og information.¹⁶ Det er således konflikter om at give mening og betydningssætte virkeligheden. Således relaterer nye sociale bevægelser sig også i høj grad til identitet, idet kampen netop består i retten til at definere og dermed retten til autonomi og egenidentitet. Det er retten til repræsentation og anerkendelse, samt retten til at være anderledes på egne præmisser. (Melucci, 1994:123-24). Man kan dog argumentere for, at retten til at være *anderledes*, men alligevel at forblive anerkendt som lige, er paradoksalt og svær at opnå. Ikke desto mindre bør et retfærdigt krav være, at man skal kunne opnå ligestilling. Melucci argumenterer for, at den stigende betydning af det kulturelle i tidens kollektive handlinger, gør den empiriske

¹⁶ Melucci definerer ikke koder direkte i sine tekster, men jeg har udledt at koder skal forstås som et betydningssystem, hvori nogle er inkluderet og andre ekskluderet fra. Betydningssystemet er baseret på specifikke normer og værdier og sproglige praksisser, der styrer og meningsgiver handlinger. Melucci vægter, at der i det moderne samfund er en kamp om at definere koder (Melucci, 1994:122-23).

distinktion mellem protest og marginalisering meget sværere at tegne end før i tiden. Således har de seneste former for kollektiv handlen, som i ungdomskulturer, kvindebevægelser og miljøbevægelser, ofte ignoreret det formelle politiske system og generelt været uinteresserede i at få mere magt, men snarere i at få rejst kollektiv opmærksomhed eller blot iværksat egen selvudfoldelse.

Nye sociale bevægelser relaterer sig til hverdagslivet, og de skiller sig derved ud fra traditionelle former for politisk organisation. Nye sociale bevægelser optager et intermediært rum for socialt liv, hvor individuelle behov og presset fra politiske innovationer griber ind i hinanden (Melucci, 1994:103). Melucci taler ud fra en social bevægelsesramme og definerer sociale bevægelser som følger: "Movements are not entities that move with the unity of goals attributed to them by ideologues. Movements are systems of action, complex networks among different levels and meanings of social action" (Melucci, 1996:4).

Nutidige sociale bevægelser skaber igennem deres krav om forskellighed, egenidentitet og alternative opfattelser af virkeligheden. Sociale bevægelser har således i dag en evne til at modstå og ændre dominerende koder i samfundet (Melucci, 1994:123-24).

Nye sociale bevægelser skal ses som repræsentanter for alternative meninger og værdier i forhold til de dominerende opfattelser og derfor ikke som revolutionære eller i konflikt med det politiske systems grundlæggende principper (Melucci 1994:104-7). De er nemlig ikke absolutte enten/eller-ideologier. De er ikke prædikende eller missionerende, men snarere en defensiv bevarelse af forskellighed. På trods af dette mener Melucci, at de nutidige sociale bevægelser har en antagonistisk kerne, idet de besidder en evne til at modstå eller ændre dominerende koder. Således kan sociale bevægelser udfordre de hegemoniske magtstrukturer i samfundet. Dette er yderst relevant i forhold til forståelsen af Tingbjergdrengene, fordi de netop ikke er i direkte konflikt med systemets principper, men alligevel repræsenterer en livsstil og et værdisystem, der adskiller sig og måske udfordrer de herskende koder.

Hvad der er interessant ved Meluccis nye sociale bevægelser er, at det er disse alternative værdikodekser og meninger, der danner basis for en kollektiv identitet indenfor den nye sociale bevægelse. Og denne kollektive identitet dækker over pluraliteten internt i bevægelsen, men udadtil synes den at være ensartet med fælles meningsfællesskab. Melucci argumenterer for, at analysen af den kollektive identitet kan afsløre, hvorvidt og i hvilken udstrækning et socialt fænomen kan karakteriseres som en social kamp eller ej, da den

kollektive identitet er en forudsætning for den sociale bevægelses eksistens og den sociale protestadfærd – eller i Honneths termer den sociale kamp (Melucci 1996, Honneth 2006).

Den kollektive identitet skal forstås som en forhandling aktørerne imellem – en forhandling, som resulterer i konstruktionen af fælles handlingssystemer. Den udmønter sig i ritualer, praktikker og en særegen kultur. Ifølge Melucci konstrueres den nye sociale bevægelse gennem en kontinuerlig proces og indeholder en *"....collective identity: they incorporate and enact the ways a collective actor defines ends, means, and field of his action. One should consider those levels as empirical indicators of possible collective identity"* (Melucci, 1996:75). Citatet beskriver, at den kollektive identitet skal bestå af et specifikt *mål* og *middel* til at opnå dette mål, samt en forståelse af det felt af muligheder og begrænsninger, som aktørerne handler i – det miljø drengene handler indenfor. Melucci argumenterer for, at miljøet spiller en afgørende rolle, når de kollektive aktører skal definere sig selv, idet identitet altid skabes i forhold til muligheder henholdsvis begrænsninger (Melucci, 1996:73). Miljøet bliver således den kontekstuelle ramme, som drengene lever i og definerer sig i forhold til. Disse tre komponenter, mål, middel og miljø er centrale elementer i bestemmelsen af gruppers kollektive identitet, den sociale bevægelse og det protestpotentiale, der ligger indlejret i den kollektive identitet.

Meluccis argumenterer for, hvordan sociale kampe føres kontinuerligt i identifikationen og formationen af kollektive identiteter med anderledes livsstile og meninger, der har til sigte at udfordre de normgivende dominerende koder i samfundet. Men hvornår er noget en kollektiv identitet som et fællesskab og hvornår er det en social bevægelse? Melucci mener, at distinktion nødvendigvis findes og forklares gennem en analyse af de kollektive identitets mål, middel og miljø. Således kan jeg bruge Melucci analytisk til at undersøge ghettominoritetsdrengenes kollektive identitet ved at kigge på, om denne indeholder et fælles mål, om de erkender sig indenfor en fælles kontekst og miljø og sidst hvilke midler de anvender til at opnå deres fælles mål.

Honneth giver mig de analytiske redskaber til at forklare forstadiet til den sociale kamp, og han placerer den sociale kamp som sidste trin i anerkendelseskampen, hvor Melucci allerede mener at den sociale kamp finder sted i formationsprocessen af den kollektive identitet. Grunden til at jeg lægger mig op ad Melucci, som ser at den sociale kamp allerede finder sted i identitetsprocessen er, at Tingbjergdrene ikke fører denne åbne gadekamp, som vi så det i Frankrig på nuværende tidspunkt.

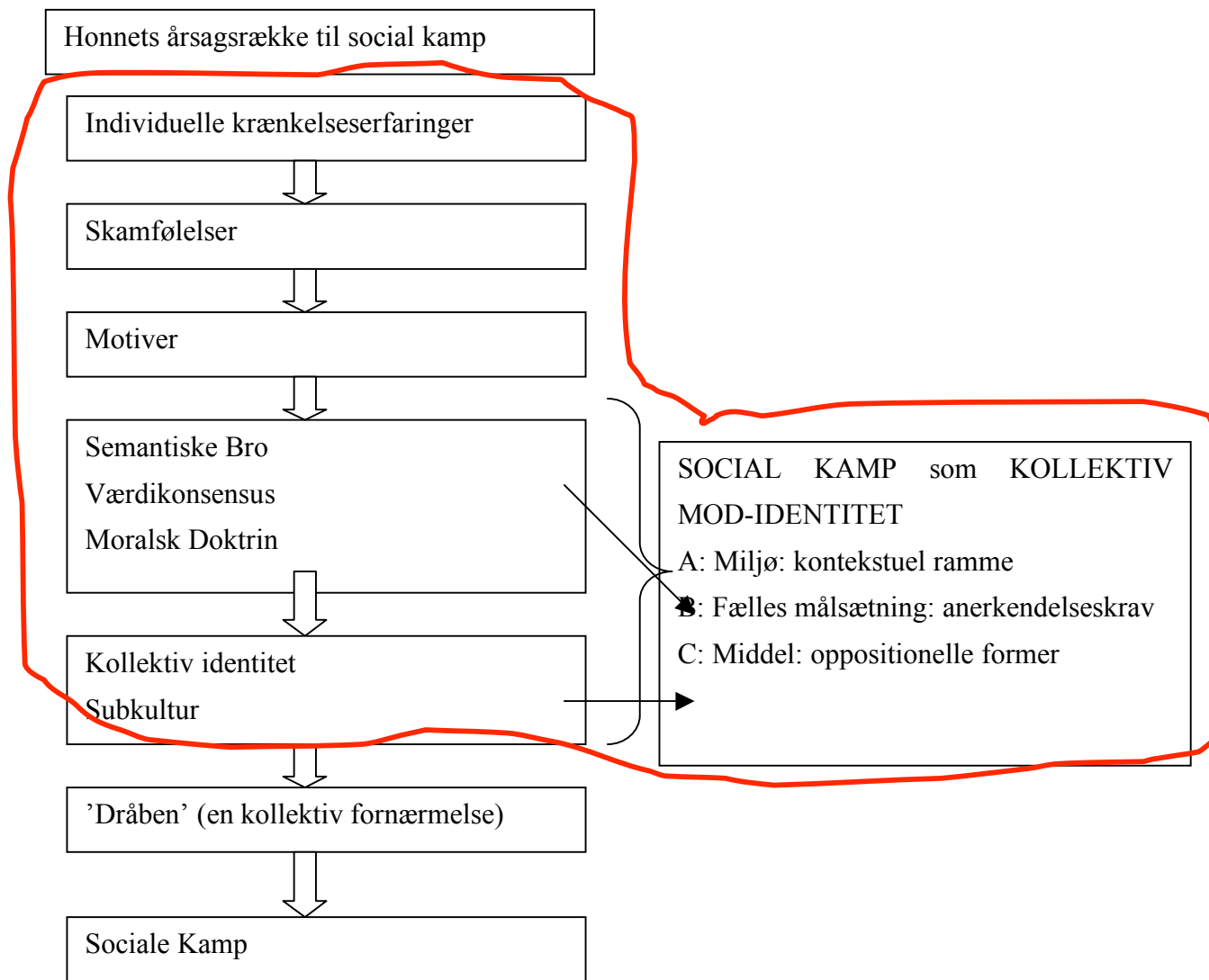
Jeg antager således, at kampen foregår som en udfordringsproces af de dominerende koder i samfundet og analysen af kampen bør derfor også centreres om forskellige typer for opposition indlejret i drengenes kollektive ghettoidentitet.

Melucci som teoretisk pendant til Honneth giver udover hans placering af sociale kampe i identitetsfasen også nogle konkrete indikatorer for, hvorigennem man kan strukturere og undersøge den sociale kamps karakter gennem den kollektive identitets mål, middel og miljø. Fordi Melucci ser 'sociale kampe' som processer, kan han gå ind i Honneths årsagsrække og nuancere den sociale kamp som en kontinuerlig skabelsesproces allerede ved konstruktionen af den kollektive identitet eller ved subkulturen og ikke som et sidste trin på stigen, som Honneth argumenterer for i sin årsagsrække. Gennem Meluccis distinktion kan man åbne op for den sociale kamp og gennem de tre komponenter se hvorvidt der er tale om en kollektiv semantik og en moralsk erfaringskerne i kampen.

Jeg retfærdiggør valget af Meluccis som supplement til Honnet, idet hans begreb om nye sociale bevægelser ligeledes begrundes deres opståen gennem en social indignationslogik snarere end i materielle uligheder. Det vil sige at begge teoretikere tager afsæt i social indignation som bevæggrund for mobilisering af konflikter og sociale kampe. De begge tager ligeledes udgangspunkt i individets ret til egenidentitet og i retten til at blive anerkendt trods afvigelse fra normaliteten.

2.5 Model over min tentative definition af social kamp

I nedenstående model illustreres i venstre side Honneths sociale kamps kausale årsagsrække fra individuelle krænkelsererfaringer til følelser af skamfølelser, som skaber motiv for dannelsen af den kollektive identitet. Den kollektive identitet skabes gennem en semantisk bro, hvor der artikuleres en fælles værdikonsensus omkring krænkelsererfaringer delt af mange individer. Honneth mener, at denne artikulation udgør en moralsk doktrin for den potentielle sociale kamp og for den kollektive identitet. Men han mener først at den sociale kamp initieres ved at gruppen får påført en yderligere kollektiv fornærmelse. Jeg mener, med Meluccis begreb om 'nye sociale bevægelser', at man allerede kan tale om en social kamp i den kollektive identitetsdannelsesproces. Dette illustreres ved boksen til højre. I denne står de tre komponenter som Melucci inddrager, for at kunne bestemme om der er tale om en social kamp. Min tentative definition af den sociale kamp og forudsætningerne for denne, omkranser jeg med den fede streg.



KAPITEL 3

METODE

Metodelitteraturen anbefaler gennemsigthed, hvilket både kræver en forklaring af *Hvad* og *Hvordan* (Olsen 2002:227). Videnskabsteorien såvel som metoden skal tjene til at give indsigt og danne fundament for specialets analyse og konklusioner. I besvarelsen af undersøgelsens to problemformulerende spørgsmål, vil jeg i følgende afsnit argumentere for mine metodiske valg og fravalg, samt skitsere en analysestrategi, der synliggør samspillet mellem empirien og teorien.

3.2 Empirivalg

Jeg påbegyndte specialet i samarbejde med Iben Jensen¹⁷. Indledningsvist dannede jeg mig et overblik over de såkaldte danske ghettoer gennem statistisk materiale udarbejdet af regeringen og programbestyrelsen (Programstyrelsen 2005, Regeringen 2004). På baggrund af det statistiske materiale og andet informationsmateriale om ghettoerne opstillede jeg to udvælgelseskriterier til selektion af ghettoen. Det ene kriterium var, at det udsatte boligområde var defineret af regeringen som en ghetto¹⁸ (ghettostrategier 2004). Det andet kriterium var, at området skulle have en vis sammenlignelighed med de franske forstadsghettoer i form af områdets beliggenhed (i udkanten af byen) og beboersammensætning (at der var en høj koncentration af etniske minoriteter).

Valg af Tingbjerg som Område

Selektionen af Tingbjerg som område er baseret på Tingbjergs særegenhed i forhold til de andre udsatte områder som også opfyldte de førnævnte selektionskriterier (Olsen 2002:82). Tingbjerg adskiller sig 'negativt' i forhold til de andre områder, fordi den synes dårligere stillet end Brøndby og Akacieparken, pga. den sene politiske fokus på Tingbjerg som

¹⁷ Iben Jensen og jeg påbegyndte specialeforløbet sammen, men besluttede at skrive hver for sig i juni 2006. Vi har derfor i fællesskab lavet den indledende indsamling af empiri, pilotinterview, deltagerobservation og udvælgelse af drengegruppen.

¹⁸ Regeringen udråber ghettoer primært ud fra to parametre. Den ene værende ud fra andelen af voksne på overførelsesindkomst. Den anden ud fra andelen af indvandrere og efterkommere (Regeringen 2004)

kvarterløftsområde¹⁹. Men selektionen af Tingbjerg skyldes også den usædvanlige høje koncentrationen af børn og unge, som er langt højere end resten af Københavns Kommune og omegn. Tingbjerg har en næsten 50 pct. større andel af børn i alderen 0-5 år og lidt mere end en 50 pct. større andel af 6-17-årige (Københavns Kommune 2003:16). Da jeg i min problemstilling tager udgangspunkt i ungegruppen, er Tingbjerg således et oplagt område. Endeligt faldt valget på Tingbjerg, fordi det lokale projektsekretariat havde igangsat et rap-projekt, der bestod af 12 unge i alderen 12-18 år. En gruppe som indfangede den specifikke målgruppe, undersøgelsen initialt søgte.

Musikprojektet – et gatekeeping element

Efter tilvalg af Tingbjerg som område, opstod spørgsmålet så hvordan jeg så skulle få fat i de unge drenge. Allerede i undersøgelsens problemfelt blev det klart at genstandsfeltet var centreret om unge minoritetsdrenge i teenagealderen. Dels fordi denne gruppe sjældent hverken bliver spurgt eller hørt i offentligheden til trods for at de flittigt omtales i medierne og den offentlige og politiske debat. Dels fordi det var denne aldersgruppe, der primært udgjorde opstandens kerne i Frankrigs tilfælde. Men hvordan får man fat i de unge, får skabt tillid fra dem og får dem i tale. Hvor mange og hvem skal man udvælge?

Tingbjergs projektsekretariat præsenterede de projekter, der var igangsat for børn og unge i Tingbjerg heriblandt et foredragskorps, et ungeråd, et værksted, et musikprojektet osv. Det sidstnævnte projekt rettede sig specifikt mod specialets ønskede målgruppe, både aldersmæssigt og kønsmæssigt.

Musikprojektet startede med en gruppe på 12 minoritetsunge i alderen fra 12-18 år. Ud af de 12, var der to piger og projektet var estimeret til at vare 6 måneder. Det blev dog forlænget med yderligere nogle måneder, pga. produktionen af en cd med fem af de dygtigste deltagere og cd'en blev udgivet i efteråret 2006. Musikprojektet bestod i ugentlige workshops og øvning i Tingbjerg skolens lydstudie med en musiklærer såvel som en ekstern sanglærer tilknyttet. Hver fjerde uge kom rapperen Ataf²⁰ og underviste i rappens historie, viste teknikker til at skrive sangtekster, kom med anbefalinger til optræden, samt demonstrerede hvordan man sælger sig selv som musiker. Jeg kontaktede musiklæreren, som præsenterede mig for de unge, hvilket gjorde det muligt for mig at komme i kontakt med drengene under

²⁰ Ataf Khawaja er rapper og har tidligere i sin karriere hyldet gangstermiljøet og været en del en fortid med stoffer og kriminalitet. Som 25-årig gjorde han op med denne livsstil og begyndte at skrive sange om det at være 2. generationsindvandrer. Han er ofte blevet inddraget som kommentator i tv-debatter.

ordnede og faste rammer. Jeg deltog derfor både i undervisning med Ataf, såvel som nogle indspilningsgange i lydstudiet med musiklæreren.

Både musikprojektet og musiklæreren fungerede som gatekeepere (Neuman 2000:352), hvilket resulterede i en hurtigere accept af mig. Accepten blev afspejlet i deres lyst til at fortælle om rap-projektet, hvilket 'karriere-stød' projektet havde initieret, deres villighed til at udlevere deres tekster mv. og sidst deres accept af at deltage i interview. Det var tydeligt, at tillidsforholdet blev bedre for hver gang, jeg deltog i workshoppen.

Under disse seancer var drengene meget venlige, smilende og informerende, men jeg oplevede, at når vi gik fra klubben, hvor vi mødtes hver gang, og bevægede os fra gennem Tingbjerg over til skolens lydstudie og mødte nogle af deres venner, så forandrede tonen sig. De tilkomne venner var småflabede, spurgte provokerende, måske også lidt truende, hvad jeg lavede der, og kom med kække kommentarer som at jeg så godt ud, jokede med at jeg var fra universitetet osv.. Drengene fra projektet grinede og var med på sjoven, men ændrede ikke direkte adfærd overfor mig. Denne erfaring vidnede om, at det nok ikke havde været så let at opnå deres tillid og åbenhed, hvis jeg havde mødt dem ude på gaden. At møde dem i et forum, hvor de udstillede deres sårbarhed i form af deres musiske udtryk, ikke mindst et forum hvor de brændte for det de lavede, et forum som de tog seriøst og var stolte af og sidst et forum, hvor de var under en form for pædagogisk autoritet, enten Ataf eller Jørn, gjorde at mødet med de unge blev meget produktivt (se Bilag III for yderligere refleksioner over deltagerobservation og drengenes koncerter)

Interview som empiri

Selektion af informanter

I selektionen af informanterne påpeger metodelitteraturen nødvendigheden af ekspliciteringen af selektionskriterierne (Olsen 2002:81-83). Kriterierne med hvilke jeg har valgt informanterne er som følger: Det skulle være hankøn i alderen 15-18 år og de skulle være bosiddende i Tingbjerg og være opvokset i Tingbjerg det meste af deres liv. Desuden skulle de have en anden etnisk baggrund end dansk. Selektionen var yderligere en blanding mellem afvigende informanter og typiske informanter (ibid: 82). Det kan virke modsætningsfuldt at selektionen af informanter er både 'afvigende' og 'typisk', men dette afhænger af med hvem selektionen sammenlignes med. Jeg udvalgte fem drenge; Edis, Kareem, Mehmet, Ali-riza og Rafir. Disse fem drenge blev udvalgt, fordi de afveg fra de resterende otte i musikprojektet i kraft af deres talent. De var de bedste til at lave rap-tekster, de mest ambitiøse, og dem som dannede gruppen BLOK 27, og som udgav albummet 'På Kanten' i september 2006. Men jeg

valgte også disse fem, fordi de er typiske drenge i Tingbjerg. De lever og har en hverdag som de fleste andre unge i dette område. De er hverken meget utilpassede eller mønsterbrydere, men ganske normale drenge i deres miljø. De går i skole, laver lidt småkriminalitet, hænger ud på gaden, nogle har fritidsaktiviteter, som de dyrker mv. De er alle 'blevet fanget af' rappen, og man kan derfor sige, at de afviger fra deres kammerater i Tingbjerg, fordi de har haft en passion at gå op i. De adskiller sig ligeledes ved, at de har haft tålmodigheden og evnen til at formulere deres dagligdag lyrisk, deres krænkelser- og deres anerkendelsesoplevelser. De har gennem rappen fundet en form, hvormed de kan fremlægge de kritikpunkter de har mod samfundet, samt beskrive deres hverdagsliv – en evne som jeg har brugt som kriterium for min selektion af de fem drenge. Således forenes selektionen af 'afvigende' og 'typiske' informanter (Olsen 2002:82).

Interview

Inden jeg startede empiriindsamlingen overvejede jeg forklaringskraften af de forskellige metoder; den kvalitative og kvantitative metode og hvilken af disse to, som bedst ville kunne udsige noget om min problemstilling. Undersøgelsens problemstilling lægger op til svar, som indeholder drengenes værdier, holdninger og handlinger. Omdrejningspunktet er de unges følelser, deres tanker og deres oplevelser af krænkelsererfaringer. For at få en dybdegående beskrivelse af de oplevede krænkelsererfaringer er det oplagt at bruge den kvalitative interviewmetode, fordi man her får muligheden for at søge dybere ned i de individuelle beskrivelser, spørge til uddybninger, hvis det er nødvendigt, og i situationen af kunne pirke ved deres virkelighedsopfattelser og selvmodsigelser, som resulterer i, at drengene selv reflekterer over deres udsagn. Dette ville jeg ikke have haft mulighed for i en spørgeskemaundersøgelse. Jeg kunne undervejs kvalitetssikre svarene i interviewene yderligere. Derfor vil hovedsubstansen af empirien udgøres af interview med drengene understøttet af deres raptekster fra cd'en *Blok 27* (jf. Raptekster som empiri)

Jeg valgte at lave semistrukturerede interview med udgangspunkt i interviewguider udformet individuelt til hver af drengene. Guiden var dels bygget op omkring generelle spørgsmål med afsæt i anerkendelsens tredeling, dels specifikke spørgsmål til hver af drengene i forhold til de raptekster de havde skrevet (Bilag II). Jeg ønskede at lade drengene styre interviewet, give dem plads til deres associationer, samtidig med at jeg forsøgte at komme ind på de områder, der var relevante i forhold til mit udgangspunkt (Kvale 2000:129).

Alle interviewene er efterfølgende blevet transkriberet til tekst (Bilag IV). Transkriptionen er blevet lavet af henholdsvis mig selv og to andre transkribenter under anvisninger (se uddybning af transkription i Bilag IV).

Mit interviewideal var, at drengene var eksperterne og ofte 'spillede jeg dum' eller eksplicit sagde, at det var længe siden, at jeg havde været ung, men at jeg var virkelig nysgerrig på deres livsstil, på det at være teenager i Tingbjerg osv. Ofte grinede de lidt overbærende og fortsatte med at forklare mig pædagogisk, hvordan det hele hang sammen. På den måde forsøgte jeg at vende op og ned på den traditionelle 'forskerrollen', så de fik følelsen af, at de var dem som var eksperterne, og at de ikke følte at jeg sad inde med alle svarene, hvilket er en typisk faldgruppe ved interviewsituation. Ydermere fortalte jeg om egne oplevelser, hvor jeg 'udstillede' mig selv, således at vi fik et mere ligeværdigt forhold, samt udleverede personlige oplevelser for at udligne vores positioner og lade dem åbne deres virkelighed overfor mig. Jeg er dog stadig opmærksom på min rolle som forsker og det magtforhold, der ligger implicit i dette, samt den interaktionsmekanik, som er indlejret i dette forhold.

Interviewperioden strakte sig over 2 uger. Jeg lavede seks interview. Et indledningsvist fokusgruppeinterview, hvor alle på nær Kareem deltog. Og fem enkelmandsinterview med hver af drengene i Blok 27. Hvert af enkelmandsinterviewene varierede mellem 50-80 min. Fokusgruppeinterviewet varede 1½ time. Jeg sorterede et enkeltmandsinterview fra, da informanten synes at være påvirket af et beruselsesmiddel og kom kun med få uddybende svar. Jeg har derfor kun analyseret på fire enkeltmandsinterview og et fokusgruppeinterview. Honneth anbefaler kombinationen af forskellige kvalitative metoder, f.eks. en kombination af gruppeinterview og strukturerede enkeltmandsinterview, fordi de tilsammen giver muligheden for dybtgående indsigt (Honneth 2001:105). Derfor kombinerede jeg fokusgruppeinterviewene med enkeltmandsinterviews.

Enkelmandsinterview

Under enkeltmandsinterviewene lagde jeg stor vægt på, at det ikke blev et traditionelt interview, hvor jeg kun afventede svar. I næsten alle interviewene virkede drengene hverken blufærdige eller tilbageholdende i forhold til deres sårbare miskendelsessituationer, som jeg havde frygtet, hvilket jeg tror skyldes, at de havde et godt kendskab til mig, vidste i hvilken retning og med hvilket formål jeg interviewede dem, fordi de havde været igennem et fokusgruppeinterview tidligere. Jeg oplevede at Kareem, som ikke havde været med til fokusgruppeinterviewet omtalte kriminalitet, ballade mv. med eufemismer. Sprogligt pakkede

han den 'mørke' side af Tingbjerg ind i ord, der kun indirekte fortalte om de problematiske sider af Tingbjerg. I starten af interviewet opdagede jeg, at han var utrolig loyal overfor beskrivelsen af stedet, sine venner mv., og han følte det ubekvemt, når jeg spurgte ind til de tekster, som beskriver Tingbjerg som et hårdt miljø med kriminalitet, stoffer og vold. Jeg blev derfor nødt til at referere til de andre drenges udsagn, før han åbnede op for de mere tabubelagte emner. Det er et bevidst valg at lade interviewene være semistrukturerede livsverdeninterview, som er defineret ved at det indhenter beskrivelser af informantens livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener (Kvale 2000:19). Semistrukturerede interview er en mere åben dialogorienteret samtale, hvor interaktionen mellem interviewer og informant er gensidig. Jeg vil mene, at selvom man vælger en anden interviewmetode, så er interaktionen alligevel til stede. Jeg erkender dog, at jeg har en større interaktionspåvirkning, når jeg indgår som samtalepartner, end hvis jeg lavede et journalistisk interview. Gennem alle interviewene forsøgte jeg at verificere informanternes svar ved at stille samme spørgsmål flere gange, men med lidt anderledes formuleringer (Kvale 2000: 148-158, se interviewguide bilag II). Denne krydspørgsmålsstrategi gjorde, at hvis der opstod flere modsatrettede svar på samme spørgsmål, kunne jeg se at informanten enten ikke ville erkende selvmodsigelsen, eller at der var en paradoks indlejret i informantens svar. Jeg mener derfor, at mine interview er gyldige dels pga. ovenstående krydspørgsmålsstrategi, dels pga. af min fortolkende og kritiske tilgang undervejs i interviewene uden at være fordømmende, fordi jeg tilkendegav forståelse og nysgerrighed.

Fokusgruppeinterview

Fordelen ved at lave et indledende fokusgruppeinterview er, at man mindsker risikoen for, at drengene føler sig intimideret af spørgsmålene og interviewsituationen, fordi de er overlegne i tal og blandt gode venner. At drengene blev interviewet i samlet flok gjorde ligeledes, at de hurtigt følte sig trygge, at de blev bekendt med situationen og med de spørgsmål jeg stillede, samt kunne føle hvordan det var at blive interviewet. Gruppeinterviewet dannede grundlag for, at de indvilligede i enkeltmandinterviewene. Ydermere hjalp informanterne hinanden med at forklare og definere forskellige begreber og spørgsmål, der blev stillet (Honneth 2001: 105) Gruppeinterviewet udviklede sig i højere grad til en dialog og man kom derved væk fra den traditionelle interviewsituation, hvor intervieweren udspørger informanten.

Ulempen ved fokusgruppeinterviewene er, at man ikke kan gå dybere ind i personlige eller ømfindige udsagn, fordi risikoen for at den enkelte informant føler sig eksponeret og sårbar er

stor. Ligeledes kan man forestille sig, at drengene grundet gruppedynamikken er tilbageholdende ved at fortælle om miskendelseserfaringerne, fordi det kan virke 'svagt' eller 'un-cool' og der er mulighed for at de pynter eller underkender deres egen status, holdning og selvopfattelse grundet det interne hierarki i gruppen. Jeg opdagede også, at der var en intern dynamik, som jeg var ekskluderet fra, og som gjorde mig til udenforstående, når de pludseligt fik grineflip eller lavede interne jokes. Jeg påtog mig bevidst ikke rollen som opdrager, fordi det ville ødelægge tillidsforholdet og skabe en autoritetsdistance, som jeg ikke var interesseret i. Så jeg spurgte blot, hvad der var morsomt, og ventede på at de kunne holde op eller til at en af de andre drenge begyndte at tysse på de grinende, og sagde at de skulle tage det alvorligt. Jeg afgav derfor autoritetsrollen til drengene selv, hvilket havde en produktiv effekt i selve interviewsituationen, på det gensidige tillidsforhold, samt mit ideal om at udviske forsker-informantrelationen, så vidt som muligt.

Jeg har anonymiseret drengenes navne efter aftale med dem.

Kodning af interviewmateriale

Når jeg nu laver en undersøgelse som trækker på en fænomenologisk videnskabsteori, så har jeg tilstræbt at lave en åben kodning af mine interviews (Olsen 2002:110-111). Det vil sige, at jeg lavede en grundig gennemlæsning af interviewteksterne og lavede kodningskategorier i henhold til både informanternes egne begreber og emner, in vivo, og den teoretiske forforståelse i form af teoretiske begreber/kategoriseringer på baggrund af Honneths anerkendelsesteori, in vitro (Strauss 1994:28-34 i Lauterbach, Olsen 2002: 234-235).

Rent praktisk kodede jeg in vivo-begreberne i følgende kategorier:

1. Indre identifikation med Tingbjerg, som var hverdagsbegreber som stolthed, venskaber, broderskaber, loyalitet, selvtillid skabt indenfor ghettoen, fremtidsplaner
2. Ydre stigmatisering af drengene som Tingbjergdrenge, var oplevelser som afspejlede deres mødet med lokalsamfundet, politiet, skolen, kammerater udenfor ghettoen, forhold til andre ghettoområder
3. Dem og Os-kategorien, var drengenes egne italesættelser af dem som værende perkere, indvandrere, fremmedarbejdere mv. i forhold til et klart andet som var deres forestillinger af danskerne.
4. Træk ved gruppefællesskabet i Tingbjerg. Det var når de beskrev Tingbjerg, vennerne i Tingbjerg og de værdier/adfærdskodeks forbundet med området.

5. Raptekster. Jeg kodede alt hvad der var relateret til deres egne raptekster, deres forhold til rapmusikken og deres tanker om rappen som udtryksform
6. Andre interessante udsagn f.eks. deres forhold til penge

In vitro-begreberne er udsprunget af den anerkendelsesteoretiske forforståelse og kodet som følger:

1. Krænkelseroplevelser i de tre sfærer. 1.sfære: Relationer til gode venner, familie, gode lærere, pædagoger mv. 2. sfære: diskrimination, racismeoplevelser, møde med politiet, offentlige steder, forhold til autoritative personer, magtforhold mellem drengene og myndigheder. 3. sfære: fremmede folks syn på dem, folk som de kendte, men dog perifert syn på dem som ghettodrenge, forhold til arbejdsmarkedet mv.
2. Anerkendelsesoplevelser: rapprojektet, fodbold, skolen, succesoplevelser.
3. Uretsbevidsthed: fandt beskrivelser og oplevelser, hvor drengene siger noget om inkonsistensen mellem forventningen til hvordan de burde behandles og den måde de bliver behandlet på. Hvor de direkte udtaler sig om uretfærdighed
4. Konsekvenser af krænkelser- og anerkendelsesoplevelser: Hvordan de uindfrie forventninger kommer til udtryk i handling. Deres egne fortolkninger af hvorfor de reagerer aggressivt eksempelvis.
5. Social kamp som modstandsstrategi. Alt hvad jeg i første omgang tolker som værende en form for modstand og opposition

Kodningen blev i første omgang anvendt i arbejdet med at skabe 'orden' i kaos. I næste omgang skulle jeg vælge, hvordan jeg vægtede kodningen i forhold til min problemstilling og finde en analysestrategi. Mit første forskningsspørgsmål lægger op til en undersøgelse af drengenes oplevelser af krænkelser- og anerkendelseserfaringer, og derfor er der risiko for at lave en teoretisk deduktion uden at give drengene særlig meget plads, hvorfor jeg har valgt at lade overskrifterne og inddelingen af underafsnittene i analysen være guidet af in vivo-begreberne (jf. Analysestrategien). Kodningen i forhold til den sociale kamp var i første omgang struktureret om drengene forklaringer om adfærd og handlinger, der kunne spores som afvigende dvs. deres kriminelle handlinger og deres udtalte kritik og afsky for samfundet. Men idet analysen af den sociale kamp skal ses i relation til krænkelsererfaringerne var kodningen af sociale kamp ikke i første omgang relevant. Jeg genkodede dog igen interviewene efter jeg inddrog Melucci og kodede i forhold til drengenes kollektive identitet i Tingbjerg.

Rap-teksterne som empiri

Rapteksterne er en sang-genre, som bør forstås i rapmusikkens traditionen bredt set. Hvorfra stammer rap-musikken? Hvilken tradition indrammer denne form for rap? Og hvorledes er rapmusik og ghettoen forbundet? Hvilke meningsdannelser og værdier er knyttet til denne form for musik og hvilke stilistiske virkemidler bruges indenfor denne genre? Og sidst hvilke tematikker, som er gennemgående indenfor rapmusikken

Afgrænsede ungdomssubkulturer i USA såvel som i Europa har siden mellemkrigstiden været inspireret af eller har direkte overtaget elementer fra den afroamerikanske kultur. Fra fremvæksten af de første moderne ungdomskulturer i 1920-tallets USA - da den sorte hot-jazz stod i centrum - over be bop og rhythm & blues, soul, funk og reggae frem til dagens rapmusik, har den afroamerikanske musik udgjort et centralt indslag i ungdomskulturen (Sernhede 1999). Hip hop, den kultur hvorfra rap-musikken voksede frem, fremstår i dag som den globale urbanitets underklasse-kultur. Rappen har rødder i den sorte kulturs sproglige og musikalske traditioner, og med en åbenhed for hele det moderne samfunds lydlandskab, voksede rap'en frem i sorte ghettoer på USA's østkyst i den sidste halvdel af 1970erne. Med enkle midler skabtes en gademusik, som på en ny og effektiv måde fortalte, i offentligt regi, om den brutale virkelighed mange sorte levede i. Men rappen fungerede også for de unge sorte som et middel til at kommunikere med deres eget folk (Sernhede 1999). Rap-musikken er i dag et frodigt netværk af forskellige stilarter og retninger og dens udøvere er ikke kun sorte. Trods dette er det den sorte nationalistiske eller afrocentristiske orienterede rap som fik ikke-sorte unge til for alvor at lytte til rap. Denne politisk engagerede rap voksede frem i den anden halvdel af 1980erne. Her blev der skabt en diskursform, som er blevet brugt til at kommentere politiske og samfundsmæssige problemstillinger. Den politiske rap opstillede nogle kriterier forbundet med rap-genren, som var at teksterne skulle tage udgangspunkt i en autentisk virkelighed, de skulle være samfundskritiske samtidig med, at de skulle være et poetisk udtryk.

Rapteksterne er et lyrisk udtryk, som bruger hverdags sproget og gruppeslang som stilistiske virkemidler. Rap-genren lægger op til en vis form for spontanitet og improvisation og foregår i en kreativ proces. I interviewene er der tid til at formulere sig og skyde sig ind på formuleringer og forklaringer. Drengenes raptekster henvender sig i modsætning til interviewene både til andre unge i lignede miljøer og til det omkringliggende samfund. I rapteksterne fortælles mere karikeret og hårdt om vilkårene i ghettoen end det forklares i

interviewene, hvor jeg, som forsker, kvinde og ikke-ghetto-ung, ligeledes er medskabende faktor i interview-interaktionen. Rapteksterne skal leve op til nogle stilistiske krav og derved bliver forklaringerne og fortællinger om erfaringer mv. fremstillet mere stereotyperet og måske også mindre nuanceret end i en interviewsituation, hvor jeg kan spørge ind til detaljer og årsagssammenhænge.

I drengenes raptekster bliver virkeligheden sat på spidsen i det æstetiske udtryk og målet er, at enkelte budskaber skal frem. I interviewene bliver oplevelser og opfattelser forklaret, hvilket kan gøre, at den politiske kritik udviskes overfor den individuelle erfaringer og identitet. Man kan derfor argumentere for, at de to former for empiri supplerer hinanden godt. Rappen sætter den politiske, ensartede holdning til skue, hvor interviewene afspejler drengenes individuelle erfaringer og nuancer, hvor de selv reflekterer over deres egen selvscenearbejdelse. Ydermere, supplerer rap-teksterne og interviewene hinanden ved, at man kan modstille udsagnene i sangene og udsagnene i interviewsvarerne og eventuelt finde spændende paradokser.

I analysen, tolker jeg på indholdet og temaerne i teksterne, og nedtoner de stilistiske og sproglige elementer i sangene. Ligeledes undersøger jeg modtager/afsenderforholdene i teksterne, for at belyse det påvirkningsforhold, hvor drengene og samfundet spiller sammen. Jeg anvender rapteksterne ad hoc i analysen. Det vil sige, at jeg inddrager uddrag af teksten, når det supplerer eller belyser relevante og nye pointer og temaer i henhold til den analytiske inddeling. Relevansen at inddrage rapteksterne er, som tidligere nævnt, at de sætter krænkelserfaringerne på spidsen og opstiller en samfundskritik i en konkretiseret form.

Fokus på 2. og 3. anerkendelsessfære

Jeg har valgt at fokusere på krænkelserfaringer af de to sidstnævnte sfærer af Honneths anerkendelsesteoretiske inddeling, fordi min problemstilling lægger op til de sociale og retlige krænkelsoplevelser. Den retlige krænkelser i den 2. sfære, anser jeg for at være mulig at undersøge på trods af, at jeg ikke gransker paragraffer og lovforslag, fordi jeg mener at man bør udvide den retlige sfære således at den favner forvaltningen af loven. Ydermere mener jeg, at man i denne sfære bør kigge på magtforholdet mellem samfundsmæssige autoriteter og drengene, som borgere og medtænke dette magtforhold som en retlig dimension, fordi autoriteter som vagtmænd og udsnidere har visse beføjelser til at agere som udøvende magt.

Den sociale sfære er oplagt at undersøge, fordi det er drengenes sociale værdsættelse, både som individer fra ghettoen og som tilhørende en gruppe i samfundet, som er marginaliseret. Og denne marginaliserede position udmunder i diskrimination og degradering af dem som bidragende til det danske samfund. Min tese er, at krænkelser i disse to sfærer fører til disintegration af drengene og derved bliver motivet for at kæmpe for anerkendelse og anseelse.

Jeg afgrænser mig fra at se på krænkelsererfaringer indenfor den 1. sfære, fordi denne intimsfære ligger uden for mit analysefokus. Her er det de sociale og moralske anerkendelse/miskendelse, som jeg lægger op til undersøgelse. En analyse af intimsfæren ville kræve en mere dybtgående analyse af familieforhold, baggrund, barndomshistorie, specifikke relationer mellem to gode venner mv. Det skal dog siges, at anerkendelsessfærerne kun analytisk kan opdeles og ideelt set bør analyseres samlet, fordi de hænger sammen og påvirker hinanden gensidigt (jf. Kapitel 2). Man kan argumentere for, at venskaberne mellem ghettodrengene kan formodes at optage dem meget og påvirker dem alle, og disse berøres indirekte i analysen.

3.2 Præsentation af empirien

Undersøgelsens empiri består af tre væsentlige elementer. Den første er ghettoen Tingbjerg-Utterslevhuse. Den anden er de fem udvalgte informanter. Og den tredje er rapteksterne.

Tingbjerg og Utterslevhuse er et boligområde, der blev udformet af den kendte arkitekt og byplanlægger Steen Eiler Rasmussen og havearkitekten C. Th. Sørensen i 1950'erne. Ideen bag Tingbjerg var, at pga. områdets naturlige adskillelse fra de omkringliggende byområder af moserne og vestvolden, skulle Tingbjerg udgøre en selvstændig byenhed med alle nødvendige fællesfaciliteter. Allerede fra starten indtænkes skoler, fritidsfaciliteter, kirke, butiksstrøg og gode fællesarealer som bibliotek og byggelegepladser mv. som en del af området. Alt dette skulle være med til at skabe gode levevilkår for beboerne. Bebyggelsen blev bygget over 15 år i flere etaper. Det blev påbegyndt i 1955 og stod færdigt i 1972 (Københavns Kommune 2003:5-9). 25 år efter Tingbjergs færdiggørelse opførte man Utterslevhuse i 1996, som var en selvstændig enhed, beliggende i udkanten af Tingbjerg op ad Vestvolden og fredede arealer (ibid).

Beboerne i Tingbjerg/Utterslevhuse udgjorde i 2002 6.651 personer svarende til 18 pct. af befolkningen i Brønshøj-Husum. Andelen af indvandrere og efterkommere udgør 57 pct. af beboerne i Tingbjerg, som til sammenligning med resten af Københavns kommune kun udgør

omkring 18 pct. (Statistisk Kontor i Københavns Kommune 2003). Der er derfor en relativ stor koncentration af etniske minoriteter i Tingbjerg/Utterslevhuse i sammenligning med resten af Københavns Kommune. Indvanderne og efterkommere kommer oprindeligt fra Tyrkiet (36 %), Asien (35%) og Afrika (24 %) (Ibid).

Et andet aspekt ved Tingbjerg/Utterslevhuse som adskiller området fra resten af Københavns Kommune, er den store koncentration af børn og unge, som udgør over en tredjedel af det samlede antal af beboere i Tingbjerg. Lejlighederne i Tingbjerg/Utterslevhuse er lejelejligheder udlejet af boligselskabet KAB og SAB (Københavns Kommune 2003, www.tingbjerg.dk)

I 2001 indgik forskellige partnere: Tingbjerg fællesråd, KAB/SAB, FSB og Københavns Kommune i et kvarterløftprojekt kaldet ”Tingbjerg-Utterslevhuse på Vej”. Formålet var at arbejde for en bæredygtig udvikling i området og at dette bedst kunne gøres ved fælles hjælp. Projektet var funderet på tre indsats, men havde til hensigt at spille sammen og styrke hinanden. De tre indsatsområder var 1. Fysiske projekter, der hovedsageligt var finansieret af landsbyggefonden. 2. *Byer for Alle* under Integrationsministeriet. 3. En boligsocial indsats under Byudvalget, Københavns Kommune. (www.tingbjerg.dk)

Man havde beregnet kvarterløftet til at vare til 2006. De fysiske projekter er blevet bevilliget flere penge og projekterne fortsætter, men *Byer for Alle* og Boligsocial Indsats er under afvikling. Rapprojektet, har ligget under ’Byer for Alle’s ansvarsområde (ibid).

De Fem Dreng

De udvalgte informanter er fem drenge, som har været med til at indspille og lave cd’en *Blok 27*, og som har deltaget i rap-projektet i løbet af foråret 2006. De har rappen og hip-hop-musikken som en central interesse i deres liv. Nedenstående er en kort karakteristik af drengene, deres alder, familieforhold, skolegang og interesser.

Mehmet er 18 år og er opvokset og født i Danmark. Hans forældre er Makedonsk-Albanere. Han går på HTX på Frederiksberg i 3.g. Hans mor og far bor begge i Tingbjerg, og han har en lillebror. Han har et fritidsjob som medarbejder i Brugsen. I sin fritid laver han tekster og lytter til hip hop-rap og har derudover været med i et gadeteaterstykke på Betty-Nansen.

Edis er 16 år og går i 9.klasse på Tingbjerg Skole. Han kom til Danmark, da han var 2 år, og bor alene med sin mor, som arbejder som rengøringsdame. Han har to større brødre, som er

flyttet hjemmefra. Den ene spiller fodbold i AB, den anden laver musik og læser på universitetet. Hans forældre kommer fra Ghana. Edis spiller fodbold i Vedbæk-Trørød boldklub et par gange om ugen.

Amin er 15 år, går i 9.klasse med Edis på Tingbjerg skole. Hans forældre kommer ligeledes fra Makadonien og Albanien. Han har en et år yngre bror, som er aktiv i ungerådet i Tingbjerg.

Rafir er 15 år og går i 9. klasse på en skole i Valby. Han skiftede skole midt i 8. klasse, fordi han dels ikke syntes at han lærte nok, dels havde problemer med en lærer. Han har to mindre søskende og bor sammen med begge sine forældre, som er af Markadonsk-Albansk afstamning.

Kareem er 16 år og går på HHX – et handelsgymnasium i Lyngby. Hans far er fra Irak og hans mor er ½ dansk, ½ fransk. Han har to små søskende, som han bor med i Tingbjerg, og en storebror i Irak. Hans forældre er skilt, men de bor begge i Tingbjerg, hvor Kareem er vokset. Han spiller professionelt fodbold i Lyngby boldklub. Han har gået på Tingbjerg skole til og med 8.klasse, hvorefter han flyttede til en skole i Brønshøj.

Rapteksterne

De tekster jeg har anvendt er alle udgivet på albummet *Blok 27*. På pladen er der 10 numre, hvoraf jeg har udvalgt 6 tekster: *Tingbjerg*, *Min Tur*, *Hvad var det*, *Egen vej*, *Gadens Dæmon*, *Kniven ned i sokken* (Bilag I). Jeg har udvalgt teksterne i forhold til undersøgelsens problemstilling, og jeg har derfor fravalgt tekster som handler om piger og fester, og som bærer præg af en overdrevne gangsterficering, der virker mindre realistisk og autentisk.

Temaerne i drengenes raptekster er deres hverdag i Tingbjerg, og det som trækker i dem til at lave kriminalitet, hærværk og voldelige konfrontationer med andre bander og det at være ung og det miljø, som drengene gebærder sig i. De beskriver, hvad de ser. Det er ikke nødvendigvis noget, de selv er en del af, men de skildrer det hårde miljø med salg af stoffer, misbrug, vold, kriminalitet, både som tilskuere og som deltagere. Der er ligeledes tekster, som skildrer den personlige udvikling gennem teenageårene fra barn til voksen (Bilag I, for at se teksterne i fuld udskrift).

3.3 Analysestrategi

Min tese er, som tidligere nævnt, at oplevelser af vedblivende krænkelser i hverdagen er en potentiel årsag for mobiliseringen af protestadfærd og social kamp. Som Honneth plæderer for, skal der forud for en social modstandsmobilisering ske en form for kollektivisering af disse krænkelsererfaringer, hvor der artikuleres en fælles værdikonsensus, som bliver det grundlag, hvorudfra den sociale kamp/protesten legitimerer sig selv på. Analysen vil bestå af to dele, som henholder sig til de to forskningsspørgsmål og som markerer henholdsvis begyndelsen og slutningen på den årsagsrække fra de individuelle krænkelsererfaringer til den sociale kamp, som jeg i den teoretiske model i kapitel 2 har illustreret.

Forholdet mellem Empiri og Teori

I den foreliggende undersøgelse spiller teorien en central rolle, idet den giver mig de teoretiske begreber, hvormed jeg åbner empirien. Det vil sige, at jeg sætter fokus på krænkelsererfaringerne hos drengene i min empiriske analyse (dog ikke ved at spørge direkte til oplevelser af krænkelsererfaringer). Min tilgang til empirien er således styret af anerkendelsens begrebsverden, men jeg lader drengenes erfaringsverden og spontane følelser have den tungtvejende forklaringskraft bl.a. ved at lade drengenes gennemgående temaer i interviewene være styrende i struktureringen af analysen og kodningen. Derved spiller empirien og teorien sammen i et dialektisk forhold, som leder til konklusioner, der både er empiri- og teorifunderede. Systematikken for analysen er således både bestemt af min teoretiske 'ramme' og af min interviewempiri.

Analysens første Del

I analysens første del, kapitel 4, vil jeg belyse de krænkelsererfaringer, som gruppen af ghettominoritetsdrene oplever i deres hverdag. Jeg vil registrere krænkelsererfaringernes fællestræk og således indkredse de gennemgående oplevelser som byggesten til konstruktionen af en moralsk uretsbevidsthed formuleret i et fælles sprog, hvorigennem drengene formulerer de moralske erfaringer og anerkendelseskrav? Jeg vil efterfølgende synliggøre de mulige konsekvenser eller påpege virkningerne af krænkelsererfaringerne gennem drengenes egne fortolkninger af deres adfærd.

De begreber fra anerkendelsesteorien, som jeg vil bruge til at åbne min empiri og diskutere brugbarheden af, er retlige og social, moralske krænkelser i de to anerkendelsessfærer. Derudover vil jeg diskutere bl.a. bruge begreber som 'den generaliserede anden', surrogatfællesskaber asymmetriske anerkendelsesrelationer, normative forventninger.

Afslutningsvis på første del af analysen vil jeg mere eksplicit opsummere drengenes specifikke uretsbevidsthed og indikere, på hvilken måde krænkelserfaringerne har en internaliserende effekt på drengenes mulighedsbetingelser for identitetsudvikling og opnåelsen af et værdigt liv. Og desuden hvordan denne effekt motiverer en social kamp for anerkendelse.

Identifikation af krænkelserfaringerne

Et metodisk spørgsmål jeg bør afklare er, på hvilken måde jeg identificerer drengenes oplevede krænkelserfaringer i min analyse og i min kodning. De oplevede krænkelserfaringer identificerer jeg gennem den måde drengene diskursivt giver udtryk for en krænkelsoplevelse. Det er altså gennem drengenes egen italesættelse af, hvornår de føler sig uretfærdigt behandlet. Ved at sætte fokus på deres tolkninger af anerkendelses- og krænkelserfaringer, vil jeg her understrege, at modparten eller krænkeren (i de tilfælde, hvor der er en konkret anden) ikke nødvendigvis vil være bevidst om deres egen deltagelse i krænkelsen. Det som sættes i skue ved at undersøge drengenes oplevelser af krænkelserfaringer er, hvordan de tolker disse i forhold til deres ghettoidentitet, etnicitet og sociale position i samfundet.

I kodningen og analysen af drengenes udsagn forudsætter jeg derfor, at drengene er eksperter på deres egen livsverden, og jeg stiller mig ikke tvivlende overfor deres udsagn om deres oplevede krænkelserfaringer. Jeg erkender dog, at der kan være et fortolkningsproblem forbundet med kun at lade drengene definere deres krænkelserfaringer, idet disse til tider kan synes meget indbildske og overdrevne. Metodisk afgrænser jeg mig fra at kigge kritisk på drengenes udsagn, dels ud fra en samfundskritik baseret på individers oplevede erfaringer, som beskrevet ovenfor, dels ud fra det fænomenologiske ideal, som Honneth retter sig imod, om oplevelsesbeskrivelser uden større overvejelser om oprindelse eller årsagen til individets oplevelse (jf. Kapitel 2, Kvale 2000:61-62). En måde at komme denne kritik i møde er, at efterstræbe en kritisk distance ved også at synliggøre drengenes selverkendelse eller mangel på samme, hvor de er medvirkende til opretholdelsen af krænkelssituationerne.

I den forbindelse vil jeg pointere, at der ligeledes kan være andre årsager til krænkelsoplevelser end de samfundsmæssige. Nogle oplevede krænkelserfaringer kan også blot skyldes nogle psykologiske mekanismer mellem individer, eksempelvis dårlig kemi mellem folk, materielle uligheder eller andre ikke anerkendelsesrelaterede forhold. Jeg afgrænser mig dog fra at undersøge disse andre mulige forhold og fokuserer min analyse på

de *gennemgående* oplevelser, der er fælles for drengene, og som de tolker som værende betydningsbærende i forhold til deres kollektive identitet og sidst hvordan disse tolkninger kommer til at betyde noget for motivet for en social kamp, dvs. gennem den semantik, der binder dem sammen i deres kollektivitet og dens konkrete udtryk.

Analysens Anden Del

I anden del af analysen vil jeg undersøge *om* og *hvordan* drengene kan siges at føre en social kamp. Samt hvilke oppositionelle former drengene gør brug af i denne kamp.

Analysestrategisk er anden del bygget op som følger: Først vil jeg undersøge den kollektive identitet i ghettoen og vise hvilken kollektiv semantik drengene anvender i beskrivelsen af fællesskabets sammenhængskraft. Jeg vil se, hvorledes de gennem rapkulturen kollektiviserer deres krænkelserfaringer. Dernæst vil jeg undersøge den sociale kamp ved brugen af Meluccis tre komponenter: 1. Miljø: Hvilke kollektive forestillinger har de om, hvordan ghettoen som miljø påvirker dem og er en forudsættende kraft for den sociale kamp? 2. Mål: Hvilke anerkendelseskrav opstiller de? (bliver et konglomerat af krænkelserfaringerne og uretsbevidstheden). 3. Middel: Hvordan opnår de anerkendelseskravene? Hvilke oppositionelle former benytter de sig af i den sociale kamp? Hvordan udøver de modstand? Her vil rapteksterne i højere grad blive brugt, fordi de i sig selv ses som en oppositionel form.

KAPITEL 4

OPLEVEDE

KRÆNKELSESERFARINGER

4.1 Ydre stigmatisering

Fuck panser det er det alle siger

Det er de samme meninger og holdninger der er her og forblir'

Jeres løgne og foragt, har gjort os til hvad I ser

Alt hvad vi ville have fra jer, var en chance og ikke mer'

Alt hvad vi ville have fra jer, var en chance og ikke mer'

(Gadens Dæmon)

Teksten har en tydelig modtager og en tydelig afsender. Samfundet er modtageren, men tiltales som en konkret anden i brugen af *I, jer og jeres*. Afsenderen er drengene selv, eksemplificeret i et *vi* og et *os*, der ikke kun synes at inkludere den lille drengerapgruppe, men et *os* der inkluderer alle der kommer *her* fra og *forblir'*. Dette *her* kan tolkes som ghettoen, hvor drengene er forankret. Tekstuddraget her kommunikerer nogle tydelige budskaber. Hovedbudskabet er den ydre stigmatisering, som f.eks. karakteriseres gennem udtryk som: *jerens løgne og foragt har gjort os til hvad I ser*. At der er tale om en oplevelse af ydre stigmatisering afspejles dels af ordvalget *løgne*, men også ved at skrive, at de er gjort til *hvad I ser*, og ikke *til hvad I er*. Dette afspejler det misforhold, der er mellem deres egen selvopfattelser og den rolle, de bliver påduttet udefra. En stigmatisering, som må tolkes som værende en social miskendelse.

Der tegner sig også et budskab om et ulige magtforhold og en asymmetrisk anerkendelsesrelation samfundet og drengene imellem. Dette kommer til udtryk i de to sidste linier, hvor vi forstår at samfundet har muligheden og magten til at give drengene en chance til – at give dem den sociale værdsættelse, som de *bare ville have*.

Man kan inddele tekstuddraget i en årsags-virkningsproces, hvor de første to linier kan siges at være nogle adfærds- og holdningsorienterede resultater på de oplevede krænkelseserfaringer, som beskrives i linie tre. De sidste to linier understreger hovedtemaet nemlig uretfærdigheden i, at ghettodrengene nægtes det næsten menneskeretlige krav at *få en chance mer'*.

Teksten sætter her fingeren på et tema, der også er gennemgående for interviewene. Et tema om oplevelsen af at føle sig stigmatiseret som individ og som gruppe.

Stigmaet som Social krænkelserfaring

Rafir, Mehmet og Kareem bevæger sig dagligt ud af det geografiske område Tingbjerg, idet de har skiftet fra Tingbjerg skole til andre skoler eller til ungdomsuddannelser. De er således, i modsætning til Edis og Ali-riza samt mange af deres venner fra Tingbjerg, i daglig kontakt med skolekammerater fra miljøer, der både socialt og kulturelt adskiller sig markant fra Tingbjerg. Deres fysiske bevægelse ud af ghettoen Tingbjerg afspejler en konfrontation med 'andres' opfattelse af dem. Ikke blot som individ, men som repræsentant for kategorien 'ghetto-indvandrer-dreng'. Den fysiske konfrontation sker allerede, når de bevæger sig ud i byrummet med bus og tog, hvor drengene oplever at medpassagerer og autoriteter, som buschauffører pådutter dem en ydre defineret identitetskategori, som de oplever både er nedsættende og krænkende.

Det er derved en stor kontrast for drengene at bevæge sig ud af ghettoens rum og ud i offentligheden, idet de oplever, at deres rolle og status er svært definerbar og ofte hænger den sammen med en negativ forestilling om dem som Tingbjerg-ghetto-dreng. Det bliver i første omgang et usikkerhedsmoment at bevæge sig ud af ghettoens sikre rammer, dels fordi de konstant bliver konfronteret med den negative identitet, dels fordi deres sociale status udenfor ghettoen adskiller sig så markant fra den status, drengene nyder indenfor ghettoen. Nedenstående citat illustrerer, hvordan den ydre stigmatisering opleves som en social krænkelse (Jf. Den Solidariske Anerkendelsessfære).

R: Man bliver altid set ned på, når man bor i Tingbjerg. F.eks da jeg skiftede skole, så sagde de: 'han er bare en ballademager, han er bare en perker, der kommer herover for at lave noget.'. Sådan bliver man set ned på. Så er man jo en underdog. Men man nyder det, for man har jo stadig sine venner herover i Tingbjerg, når man kommer tilbage, som støtter en og altid holder en oppe.

Rafir beskriver oplevelsen af, hvordan 'de andre' ser ham. Hvordan han føler, at han bliver opfattet ud fra referencen til Tingbjerg. Før han når at vise, hvem han er som individ, oplever han, at han bliver kategoriseret som én, der ikke kan leve op til de samfundsmæssige anerkendelseskriterier, der stilles, idet han karakteriseres som 'ballademager'. Han bliver derved i en social sammenhæng uden for det afgrænsede område Tingbjerg ikke anset som værende bidrager til samfundets gode – tvært imod er hans individuelle bidrag til hinder for den

solidariske fælles værdihorisont. Han bruger ordet 'underdogs' og 'at blive set ned på' i karakteristikken af sig selv, som individ i et fællesskab af klassekammerater. Med Honneths inddeling af sfæerne placeres han lavere i det samfundsmæssige hierarki, fordi han ikke bliver anset som værende lige så værdifuld som sine skolekammerater. Deraf kategorien *underdog*. Spørgsmålet er, hvordan denne miskendelse påvirker ham. Det lader til, at han identificerer sig med kategorien, tager den på sig og bevidst og/eller ubevidst lever op til denne kategori og derved accepterer den begrænsede mulighed for at indtage en anden identitetskategori, som er værdisættende for samfundet. Mehmet beskriver lignende oplevelse.

E: "...Hvis jeg siger, at jeg er fra Tingbjerg på HTX, så tænker de, han må være sådan en rigtig fucker. Og det nyder man vel lidt. Man nyder lidt, at folk ikke rigtig ved, hvordan det rigtig er. De tror, at jeg er en idiot, men i virkeligheden er det omvendt. I virkeligheden er det dem, som er uvidende og dumme og ikke omvendt. Man nyder det lidt, men man er stadig irriteret."

Ud fra et **anerkendelsesperspektiv** så skaber denne stigmatisering et misforhold mellem drengenes egne forventning til at blive mødt og så den sociale værdi skolekammeraterne tillægger Mehmet. Honneth ville mene, at disse misforhold har en naturlig konsekvens af følelsen af nedværdigelse og tab af selvværd. De to citater viser at både Rafir og Mehmet umiddelbart i situationen vender den stigmatiserende betegnelse til noget positivt. Den samfundsmæssige ringeagt af dem som 'underdog' eller 'fuckers' forsøger de at skyde væk fra sig ved at tillægge situationen en anden betydning, der er til fordel for drengene. Det kan ses som en forsvarsmekanisme, som tillader dem at beholde deres værdighed i forholdet til de andre og sig selv i den sociale sfære. De fortolker skolekammeraterne opfattelser som tegn på ignorance og uvidenhed, hvilket giver de to drenge en følelse af at være ovenpå. De beskriver, hvordan de har en 'hemmelig' status og selvværdsættelse, som de finder hjemme i ghettoen.

Den gensidige anerkendelsessituation er ikke-eksisterende her. Der er mere tale om en gensidig miskendelserelation. Drengene sidder inde med noget insider-viden, der udelukker klassekammeraterne, og kammeraterne har allerede en forudforståelse af drengene som balledemagere. Så drengene føler sig både hævet over de andre ved at vende klassekammeraternes uvidenhed, men samtidig giver Mehmet udtryk for at oplevelsen føles krænkende. Dette kan skyldes at forsvaret bliver en kompensationsstrategi, for den manglende respekt for drengene, hvor de ikke bliver opfattet uafhængigt af ghettodrengskategorien. Mehmet's kommentar om "at det er irriterende" viser også, at strategien med at vende stigmaet til noget positivt alligevel ikke er nok til at skabe det symmetriske anerkendelsesforhold eller i den

forstand symmetrisk miskendelsesforhold. Han bekræfter derved Honneths ide om, at det er nødvendigt med en intersubjektiv anerkendelsesmekanisme.

Mehmet understreger sin egen overlegenhed i kraft af de medstuderendes uvidenhed, hvor Rafir understreger, at bevidstheden om ghettoen eller de intime relationer i ghettoen giver ham støtten i mødet med stigmatiseringen.

Et andet gennemgående tema i interviewene er drengenes forhold til jævnaldrende 'kammerater' udenfor Tingbjerg. De beskriver de første møder med fodbold- og skolekammerater, som værende oplevelser, der er præget af følelsen af mindreværd og følelsen af at være 'anderledes' og 'set ned på'. Hvad der er interessant og som åbenbart optager drengene er, at disse relationer ændrer sig over tid fra fjendtlighed til langsom accept - endda til former for venskaber.

E: I starten blev jeg kigget på med skumle øjne, altså de kendte mig ikke. Og jeg havde haft nogle problemer før i tidligere klubber, hvor jeg havde gjort nogle dumme ting.. Mig kunne de ikke lide i starten. Så kom jeg op på et juniorhold, hvor de var lidt mere åbne og var lidt mere flinke, og de accepterede mig langsomt og lærte mig at kende og vores forhold blev bedre og bedre. Også forældrene, de kan også bedre lide mig nu.

Edis beskriver udviklingen fra den første erfaring med følelsen af mindreværd og at blive set ned på mv. til over tid, at føle sig mere og mere accepteret og anerkendt af både fodboldkammeraterne og deres forældre. Forandringspotentialer i de menneskelige relationer er ikke noget Honneth uddyber tydeligt i sin teori. Et forandringspotentialer som er interessant, fordi man også må formode at have positive følger for drengenes praktiske selvforhold.

Den generaliserede anden

Forandringspotentialer kan måske forstås i forhold til Honneths begreb, taget fra Mead 'den generaliserede anden'. Jeg ser, at dette begreb bør dechifrereres og uddybes i to. Nemlig 'Den generaliserede anden i engangsmøder' og 'Den generaliserede anden i gentagne møder'.

Som beskrevet i teorien er den generaliserede anden, individets objektiverede syn på sig selv, gennem de samfundsmæssige normative øjne og disse samfundsmæssige øjne bliver defineret som en helhed (Jf. Kapitel 2). Men man kunne argumentere for, at 'den generaliserede anden' skal ses i forhold til forskellige kontekster.

Grunden til vigtigheden af denne distinktion er, at 'den generaliserede anden i gentagne møder' er mere åben for forandring. Der er en større mulighed for individet til at påvirke og ændre den værdihorisont, som ligger til grund for den generaliserede andens syn på sig selv, og derved også hvilken påvirkning det har på drengenes selvforhold. En mulighed for at påvirke den sociale

kontekst således at den sociale anerkendelse også ændrer sig i forhold til den måde, at man ser sig selv på, er mindre i 'den generaliserede anden i en engangsmøde-kontekst'. Den umiddelbare stigmatisering, der udløser en følelse af krænkelseserfaring, synes at være anderledes over tid, fordi man i forskellige situationer får forskellige evner i spil og derved skabes en anderledes anerkendelsesrelation. Man kan argumentere for at drengene i den nye klasse eller på fodboldholdet langsomt nyder mere og mere anerkendelse, fordi der bliver sat nogle forskellige klare og opnåelige anerkendelseskriterier op på fodboldbanen eller i klasseværelset (eksempelvis at få høje karakterer eller være en dygtig fodboldspiller). Og disse anerkendelseskriterier internaliserer drengene i deres normativt objektiverede 'anden'. Det skal dog siges at den overordnede samfundsværdihorisont og de dertil knyttede anerkendelsesværdige værdier, er svære at rykke ved. De er med til at afspejle forholdet mellem drengene og deres kammerater udenfor ghettoen. En afspejling som cementerer den skævvredne anerkendelsesrelation, selvom drengene udtrykker at de over tid nyder større respekt og anerkendelse i klassen og på fritidsholdene.

Engangsmøder

Drengene refererer gentagende gange til oplevelsen af at være mistænkeliggjort i mødet med andre borgere i den offentlige sfære udenfor Tingbjerg. Honneth skriver, at 'den generaliserede anden' er det 'mig' eller den objektiverede position, som man ser sig selv med (jf. Kapitel 2). Men i mindre relationelle sammenhænge, som i klasseværelset eller i fodboldklubben, kan de normative øjne forandre sig i højere grad end i situationer hvor 'den generaliserede anden i engangsmøder', tydeliggør og cementerer en asymmetri, en miskendelsesrelation og en anerkendelsesgraduering, hvor drengene positioneres nederst i hierarkiet.

R: Der er jo mange som siger, at vi alle er kriminelle. De ser ikke bare at de fleste er kriminelle - de siger alle. Så bliver man jo alle sammen stemplet. Og folk, tror jo dem de ser i nyhederne, på. Så når man kommer ind i bussen, og man sætter sig ved siden af en gammel dame, så trækker hun normalt tasken til sig. Det gør hun automatisk, for hun tænker, at det er en kriminel, som bare vil røve hende.

Rafir oplever, hvordan han bliver anset som for kriminel og som en trussel. Han føler, at han bliver mistænkeliggjort og ikke gennem sproglige ytringer, som han kan reagere på ved at forsvare sig verbalt. Han oplever i dette eksempel miskendelse igennem folks kropssprog. Han mærker mistænkeliggørelsen i form af, at folk trækker taskerne til sig, deres blikke mv. Krænkelseserfaringer af denne art er dagligdagskost for Rafir og drengene. Hvad der er karakteristisk ved disse krænkelseser, er formen. Krænkelserne foregår på et så subtilt plan i folks

små fysiske reaktioner, i det non-verbale, i deres usynlighed mv. En form som er langt sværere at kæmpe imod end de sproglig krænkende ytringer, drengene erfarer i skolen og andre steder. I sådanne situationer er de våbenløse, og de bliver her til passive modtagere af de daglige non-verbale og kropslige, men dog tydelige krænkelser. Det skaber måske en større og indestængt frustration, fordi de netop ikke kan komme ud med de intuitive reaktioner (Honneth 2003:104-110)

M: Her for nyligt, hvor jeg havde to af mine venner med i bilen og kørte 50 km. i timen ned ad en bakke fordi det regnede helt vildt og der var ikke ABS-bremser på bilen, så jeg trykkede jeg på bremsen, som så sad fast bilen og hjulene spinnede. Jeg blev ved med at dreje på rattet og den gled og jeg kunne ikke gøre en skid. Så begyndte jeg at dytte til ham foran, fordi han var ved at bremse. Og så afren reaktion bremsede han helt op og jeg ramte ham bagi. Men der skete ikke noget. Så kiggede han og så hvem vi var. Det var mig og to af mine venner og de ligner sådan nogle stjernepsykopater. Så kom han ud, kiggede hurtigt, 'nej der er ikke noget', sagde han og så kørte han bare videre. Hvis det havde været en dansker, så havde han sikkert sagt; 'hey hva' fanden laver du eller du kan da ikke bare køre ind i bilen'. Jeg tænkte: Helt sikkert, fuck ham, men det var heller ikke min skyld.

Mehmets historie illustrerer Mehmets forestilling om, at bilisten og han er ligeværdige mennesker. Han forventer at den 'danske' bilist handler efter denne ligeværdighed – nemlig at han reagerer, som hvis Mehmet var enhver anden ved, at blive vred på ham, fordi det var hans skyld. Mehmets egen opfattelse af sig selv er ikke at han er en faretruende voldsforbryder, men han tolker årsagen til bilistens 'mærkelige' adfærd ud fra hans forestilling om Mehmet og vennerne som værende voldsmand og kriminelle. Analytisk kan man ikke sige noget om, hvorvidt det har forholdt sig sådan, idet hverken Mehmet eller jeg har bilistens eget udsagn. Man kan endda argumentere for, at Mehmet overfortolker bilistens reaktion. Ikke desto mindre oplever Mehmet at bilistens reaktioner afspejler et misforhold mellem den måde, han ser sig selv på, og de forventninger, han har til at bilisten om, at han vil opfatte ham og reagere hertil. Mehmet tager historien op, fordi det undrer ham, og fordi den måde hvorpå han bliver opfattet af andre, ikke er den måde han opfatter sig selv på. Og ifølge Honneths så skaber denne inkonsistens – uindfrie forventninger – følelsen af uretsbevidsthed. Han ender ligeledes citatet med at sige 'Fuck ham', en måde at skubbe den ulige anerkendelsesrelation fra sig på – hærde sig mod den, selvom den har sat sig fat i hans hukommelse.

De andres blik ved engangsmøder er daglige oplevelser for drengene. Hvad der synes karakteristisk ved disse møder er, at drengene ikke får muligheden for at forklare sig eller vise, hvem de er som individer uafhængig af ghettoen. De har hverken tiden eller rummet til at vise

deres egenskaber, særegenheder og ressourcer, som de bør anerkendes for, eller som burde være grundlag for vurdering. Derfor synes det at være de negative præfatsatte forestillinger, folk har, der dikterer anerkendelsesrelationen. Det er ikke samtaler, hvor drengene har muligheden for at stille spørgsmål som ”hvorfør tør I ikke komme til Tingbjerg ” eller ”ej, sådan er det altså ikke”. I ’engangsmøderne’ er det miskendelsesoplevelser, som foregår på et langt mere subtilt plan, og som måske ikke altid opfattes bevidst. Ikke dermed sagt at de subtile miskendelsesniveau ikke eksisterer i den ’generaliserede anden ved gentagne møder’, men der kan dialogen og den sproglige udveksling bruges som arena for anerkendelseskampe på et mellem menneskeligt plan, som vi ser det i Rafirs udsagn tidligere analyseret. Her sætter han reelt spørgsmålstejn ved klassekammeraternes forestilling om Tingbjerg, og derfor udfordrer han deres forestillinger.

4.2 Krænkelseroplevelser i offentligheden

I dette afsnit vil jeg undersøge drengenes oplevelser af krænkelsererfaringer på offentlige steder og i mødet med autoriteter i offentligheden. Offentlighedslementet er relevant fordi drengene oplever at krænkelserne er af samfundsmæssig karakter, og at det ikke blot er enkeltpersoner, der, ifølge drengene, har en forkert opfattelse af dem.

Diskoteker – oplevelsen af retlig krænkelser

*Skider på janteloven
Og satser på individualisme
Hvordan skal vi tænke andet
Når vi kun får racisme
Kom med til fest
Og se om du kommer ind
Inden du når i nærheden siger vagten forsvind*

*Så fuck racistvagten
Pisser på ham
Og alle dem foran
Det er vores tur
Nytter ik noget I gør modstand*

(Min Tur)

I sangen skildres den situation at stå foran et diskotek og blive afvist pga. af sin etniske baggrund. Dette indikeres gennem tematikken *racisme*. Drengene tillægger således afvisningen en racistisk funderet årsag. Den første strofe kan deles op i årsags-virkningsforholdet mellem oplevelsen af en krænkelseserfaring og en handling og adfærd af disrespekt. De første to verselinier beskriver den adfærd og livsholdning, som er at de *skider på janteloven og satser på individualisme*. Denne adfærd begrundes de med de to næste verselinier, som påpeger den racisme, som de føler sig udsat for, som de så i de resterende tre verselinier eksemplificerer med afvisningen af vagten til en fest. Tekstuddraget her henvender sig til etniske danskere, som ikke kender til dette problem, som er så gennemgående for drengene. Sangen opfordrer direkte 'den etniske dansker' til at opleve denne afvisning eller krænkelseserfaring ved at sige *kom med til fest og se om du kommer ind*. Den sidste strofe udtrykker ligeledes en adfærd/tankegang forårsaget af den oplevede racismen. Her fremstilles en ønsket handlingsstrategi hvor de reagerer mod repræsentanten for racismen (vagten) ved, at de *fuck racistvagten og pisser på ham*. De vender således magtforholdet, så det er dem, der udfører en krænkende handling blot beskrevet i ekstreme termer som at pisse på vagten. Men netop dette ordvalg afspejler måske den nedværdigende følelse, som de føler ved de gentagende diskoteksafvisninger.

I interviewene beskriver Mehmet, hvordan han oplever afvisningen på diskoteker, der resulterer i, at han gang på gang må vente i timer uden for diskotekerne og alligevel ende med ikke at blive lukket ind. Gentagende oplevelser, som afføder følelse af ydmygelse og uretfærdighed

M: Jeg har mange gange oplevet ikke at kunne komme ind og har så endt med at tage hjem med en bus, fordi man ikke kan komme ind til en fest eller diskotek. Og man har stået ude i regnen i 2 timer og så kommer der en vagt, der siger nej. Og så skal man videre. Hvem har lyst til det? Hvis vi skal ind på Krasnapolski eller ind på IN. Lige meget hvor, så kommer vi ikke ind. Tit og ofte fordi der er for mange mennesker derinde [red. Mehmet laver gåseøjne], det siger de. Ja men, de har de mærkeligste undskyldninger. Og nogle siger det direkte ligeud. 'Nej, du kan ikke komme ind'. De ved at fremmedarbejdere laver flere problemer, fordi de fleste har flere aggressioner og flere kommer op og slås og sådan noget. Men det er jo nederen for dem, som gerne vil ind og feste. Og så er det sådan set lige meget hvor mange af dem som slås eller ej, så må de ikke lave forskelsbehandling.

I: Siger man noget til dem?

M: Det kan du ikke. Du kan også sige det til politiet, men hvor mange gider at vente 1½ time på, at politiet kommer, for at komme ind til feste. Og hvad får han (vagten)? Han får bare en advarsel.

Mehmet føler, at han bliver direkte diskrimineret pga. sin etniske baggrund. Han oplever, hvordan en autoritet forskelsbehandler ham overfor andre, og grundet den ulige magtfordeling

har han ikke mulighed for at hævde sin ret. Politiet hidkalder Mehmet ikke. Dels fordi det vil stå til hinder for en potentiel god oplevelse i byen, dels fordi Mehmet og hans venner ikke synes at have tillid til, at politiet vil tage opgaven alvorligt og 'straffe' vagten ud fra rimelige retfærdighedsprincipper. Den mistillid gør, at Mehmet ikke tager kampen op den retlige vej på trods af, at han er bevidst om den åbenlyse lovovertrædelse af racismeparagraffen og, at muligheden for retfærdiggørelse er eksisterende. Eksemplet vidner også om, at der er en samfundsmæssig erkendelse af, at unge med etnisk baggrund ekskluderes fra diskoteksverdenen, fordi de generelt skaber problemer og inviterer til slåskampe. En faktor som Mehmet også selv pointerer, men som ikke ændrer ved bevidstheden om og følelsen af at blive ulovligt forskelsbehandlet. Mehmet nyder måske principielt de samme rettigheder, men ikke reelt. Følelsen af ikke at nyde de samme rettigheder resulterer i, at Mehmet accepterer miskendelsen stiltiende eller lader sin uretfærdighedsfølelse få afløb et andet sted (jf afsnittet Uretsbevidsthed). Et andet aspekt ved citatet, der springer mig i øjnene er Mehmet's forståelse for diskotekernes modvilje overfor etniske minoriteter, pga. af deres uhensigtsmæssige opførelse. Mehmet indrømmer, at de etniske unge *er* mere aggressive og ofte medskyldige i ballade. Mehmet begrundede de unges uhensigtsmæssige opførelse med konstante oplevelser af miskendelser både fra medmennesker omkring dem, men sågar også fra folk med en vis autoritet og som i et vist omfang burde arbejde ud fra et retfærdighedsprincip.

Begge drenges afståelse fra at søge hjælp fra politiet eller klage til racismenævnet, kan til dels begrundes med, at drengene ikke føler sig som fuldgældende individer i samfundet. De nyder ikke de samme rettigheder, fordi de ikke har tillid til, at en sådan klage eller tilkaldelse af politiet vil føre til noget konstruktivt. Et bemærkelsesværdigt perspektiv, som implicit er en kritik af klagesystemet og et udtryk for mistillidsforholdet mellem drengene og staten. Og som afspejler at den oplevede krænkelse har en indvirkning på drengenes praktiske selvforhold. De anser ikke sig selv som agtet som retsindivid, som alle andre ved at de ikke hævder deres ret. Så en beskadigelse af selvforholdet kan siges at være eksisterende.

M: Man kan komme ind på A-bar, men så igen bliver det sådan nogle grupperinger. Så er alle dem, som kommer fra det samme sted, Tingbjerg eller Nordvest, for de kan ikke komme ind nogen steder. Og så bliver det igen alle ghettoerne som mødes på samme diskotek. Og så er det jo klart, at der bliver endnu større problemer der.

Diskotekerne er steder som i en vis forstand er et rum for social integration. Dels mellem forskellige køn, dels mellem forskellige sociale lag og endeligt mellem unge med forskellige etniske baggrunde. Diskoteker, cafeer, offentlige fester, koncerter mv. er således et vigtigt

element i integrationen mellem etniske minoritetsunge og andre etniske danskere. Drengene bliver ekskluderet fra denne vigtige socialiseringsfære og i manglen på andre muligheder, søger de hen til steder, hvor man tillader de afviste minoritetsunge. Dette resulterer i en yderligere isolation af ghettodrengene. Således sker integrationen kun mellem minoritetsunge fra de forskellige ghettoer, men ikke i forhold til etniske danske. En sådan opdeling gør det også 'nemmere' for andre at skære drengene over en kam, når de altid findes samme steder og i store grupper. Det paradoksale er blot, at de opholder sig dér, og i store grupper, fordi man ikke vil have dem ind andre steder. Og som Mehmet beskriver i citatet skaber dette ofte yderligere konflikter og konfrontationer mellem de forskellige ghettominoritetsgrupperinger. Der sker altså et skred fra de individuelle krænkelseroplevelser til en kollektiv krænkelsererfaring, når drengene møder de andre afviste på isolerede barer.

Butikker – oplevelsen af forskelsbehandling

Offentlige fornærmelser i form af mistænkliggørelse i butikker og indkøbscentre er oplevelser, de ofte udsættes for. De fortæller om, hvordan de umotiveret bliver standset, tjekket, og beskyldt for at have stjålet varer.

E: Der var engang, hvor jeg var på Fanø med skolen. Så kom jeg ind i en butik. De var ikke så vant til at se sorte derover, tror jeg. Så købte jeg noget slik. Da jeg er på vej ud, kommer der en kassedame hen til mig og siger "hey, du bliver der, du har stjålet noget". Det første der gik ind i min hjerne var, at jeg bare havde lyst til at klappe hende en. Men jeg tænkte mig også om, for det kunne jeg jo ikke gøre. Og jeg var rigtig vred, fordi jeg ikke havde taget noget.. Der sker meget her omkring

Edis oplever, at han bliver uretfærdigt behandlet og ydmyget i butikssituationen, der gør han frustreres og får lyst til at reagere med vold og afmagt. Han føler inkongruensen mellem forventningen om, at han er en lovlydig borger og så skuffelsen over, at medarbejderen mistænker ham for at stjæle, hvilket afføder en meget stærk følelse hos Edis. En uretfærdighedsfølelse, der manifesterer sig som en prompte reaktion i form af et ønske om voldeligt at forsvare sig på den ikke-voldelige miskendelse.

M: Hvis jeg går ind i en butik, jeg køber et eller andet, jeg betaler, og jeg går ud, men alarmen bipper stadigvæk. Hvis det havde været en dansker, ville de bare sige 'nå hva' fanden', hvis det nu er en fremmedarbejder, så har de 100 % tænkt, nu har han prøvet at stjæle den. Og så kommer vagterne løbende. Og hvis det havde været en dansker havde vagten bare sagt 'kom lige her engang'. Hvor hvis det er en fremmedarbejder, så kommer der 3 vagter over

en, og så er det lige pludseligt blevet en stor scene ud af ingenting, bare fordi de der medier, har kørt det så meget op. Det har jeg prøvet. Det er sådan nogle små situationer, som er så irriterende.

Mehmet beskriver sin oplevelse af, at drengene uintentionelt forårsager voldsomme og overdrevne reaktioner, når de går i butikker. En række reaktioner fra mistænkeliggørelse, til tilkaldelse af vagter og til gennemsøgning af dem for stjålne varer. Det interessante ved dette citat er at se på forholdet mellem oplevelsen af krænkelsererfaring, og så drengenes egen selverkendelse af kriminalitet. Mehmet erklærer tidligere i interviewet, at alle i hans omgangskreds er småkriminelle. De alle stjæler knallerter, laver små indbrud og stjæler tøj, for at være som alle andre danske teenagere (Bilag I). Dvs. at trods hans erkendelse af, at han har stjålet i butikker før, så føler han stadig, at der sker en systematisk krænkelse i form af overreaktioner, når han med anden etnisk baggrund end dansk kommer ind i en butik. Man kan sige, at der er en inkonsistens mellem på den ene side at erkende at man laver småkriminalitet, og så på den anden side føle sig krænket over at blive stoppet for kriminalitet. Hvor Mehmet tydeligst føler uretfærdighedsfølelsen er, når han ikke kan få lov at blive anset som ligeværdig lovlydig borger i situationer, hvor han *ikke* laver kriminalitet eller når han helt er stoppet med de kriminelle aktiviteter. Honneths begrebsapparat viser, at dette dels handler om samfundets ulige anerkendelsesgraduering i forhold til en specifik gruppe, men også om at individet ikke får lov til at agere og anerkendes og anskues adskilt fra gruppen.

Anerkendelsesanalytisk kan der argumenteres for at ydmygelsen har effekt på flere planer. Dels udløser tilbageholdelse en offentlig beskuelse af ”gerningsmanden”, hvilket afføder en stor skamfølelse hos drengene pga. generaliserede slutninger hos den beskuende offentlighed. Dels udløser tilbageholdelsen en fysisk begrænsning, som hos Honneth benævnes *den elementære sikkerhed*. Honneths eksemplificerer denne form for krænkelse med en situation, hvor mennesket ikke kan herske over egen krop. En systematisk tilbageholdelse af drengene i form af check i butikker, såvel som opdeling af grupper i mindre dele – så de altså ikke kan bevæge sig frit i indkøbscentre, kan tolkes som værende en krænkelse af fysisk karakter. Ydermere kan man argumentere for at begrænsningen af bevægelsesfriheden og den fysiske tilbageholdelse er af menneskeretlig krænkende karakter.

Opsummerende pointer i forhold til krænkelse i offentligheden, så konfronteres deres integritet, stolthed og selvværd skal hele tiden med den ’ydre forestilling’, der er karakteriseret ved, at de er tyveknegte, ’ballademagere’ og lovovertrædere. En mistænkeliggørelse, der både manifesterer sig i konkrete møder i butikkerne, og som afspejler det generelle syn på dem som repræsentanter for den anomali, der eksisterer i samfundet. De føler en stærk social indignation over

tilbageholdelserne og forskelsbehandlingen uden for ghettoen i diskotekskøen og butikkerne, men samtidig lever de inden for ghettoen i en kultur, hvor det at stjæle, lave hærværk og agere aggressivt i nogle situationer kan være anerkendelsesværdige. Der ligger således et paradoks, i at drengene på den ene side åbent erkender, at de fleste unge i Tingbjerg laver småkriminalitet og er generelt agerer aggressivt på diskotekerne, og så på den anden side at føle sig uretfærdigt behandlet, når de stoppes i butikkerne eller får afvisninger på diskotekerne. På sin vis er det vel legitimt at ekspedienternes reagerer som de gør, baseret på sandsynligheden for tyveri. Ikke desto mindre føler drengene, at det er en voldsom overreaktion og en personlig anfægtning af deres værdighed og integritet, når de ikke stjæler og så bliver tilbageholdt. Og så har det indvirkning på deres praktiske selvforhold i kraft af, at de ikke hævder deres ret. Man kan herved udledes at oplevelser har haft en beskadigende effekt på deres selvspekt.

Honneth har, som tidligere nævnt, ikke selv afprøvet sine teorier i den empiriske virkelighed. Jeg ser i operationaliseringen af hans teori et diskussionspunkt i den skarpe opdeling af anerkendelse som social værdsættelse (3. sfære) og den retlige moralske anerkendelsesform (2. sfære), når man behandler diskriminationsspørgsmålet. Honneth lægger op til, at diskrimination ligger under den retlige sfære ud fra en menneskeretlig opfattelse af at alle i et samfund skal nyde de samme borgerlige rettigheder. Men når man opfatter diskriminationen ud fra et retligt og lovgivende perspektiv så bliver effekterne af den forvaltende eller udøvende sociale diskrimination ikke inddraget. Ydermere bliver det magthierarkiske perspektiv, der er indlejret i autoritetspositioner, heller ikke nuanceret. Da denne, som vi har set det i ovenstående spiller en afgørende rolle for, hvordan en given krænkelseserfaring opleves af drengene, bliver man nødt til at indtænke dette asymmetriske magtperspektiv. Som vi så ovenfor, har vagtfolk i indkøbscentrerne, dørmænd ved diskoteker visse beføjelser til at agere udøvende overfor drengene. Den ulige magtfordeling og den asymmetriske anerkendelsesrelation er allerede indlejret i det forhold, der er mellem enkeltindividet (ghettodrengen) og så den udøvende autoritet (vagtmandene/sikkerhedsfolkene). Man kan anskue oplevelserne som drengene beskriver som et asymmetrisk anerkendelsesforhold, hvor vagten/dørmanden som autoritet ikke anerkender ghattodrengen som et lige retsindivid eller som et individ, der er en del af det større samfundsmæssige fællesskab, som fortjener den at blive anset som ligeværdig med alle andre unge. Diskrimination og forskelsbehandling skal derfor anskues både ud fra et socialt anerkendelsesperspektiv, hvor krænkelse opleves som værende af en social fornærmelse og nedværdigelse, såvel som i et retligt anerkendelsesperspektiv, hvor krænkelse opleves som en udelukkelse af rettigheden til eksempelvis at komme ind på diskoteker på lige vilkår med alle andre unge, eller at have fri bevægelse uden at blive stoppet i indkøbscentrer pga. mistænkeliggørelse. Diskrimination og

forskelsbehandling kan derfor siges at ligge i grænselandet mellem den retlige sfære og den sociale sfære. Ydermere afspejler analysen her ligeledes, at den offentlige beskuelse af forskelsbehandlingen/diskriminationen forstærker ydmygelsen og virker mere beskadigende på den sociale integritet end hvis oplevelsen af kränkelsen skete mellem to mennesker uden en beskuende mængde.

4.3 Eksklusion fra arbejdsmarkedet

Krænkelser af den sociale værdsættelse

Anerkendelse i form af social værdsættelse er karakteriseret ved, at en gruppe eller individs livsmåder generelt vurderes positivt af deres medmennesker og betragtes som værdige i forhold til det samfundsmæssige værdihierarki uanset om man bidrager gennem præstationer i forhold til arbejde. Alligevel er den solidariske sfære også blevet betegnet som 'arbejdersfæren', fordi individets særegne og særlige bidrag i et moderne samfund bl.a. defineres i forhold til dets arbejde, som således danner rammen for en social selvværdsættelse.

Ved en ekskludering fra arbejdsmarkedet afskæres man fra en mulig form for at yde et personligt bidrag til samfundet. Ligeledes vil selvrealisering gennem arbejde heller ikke være mulig, hvilket ansues som vigtigt element identifikationselement i selvrealiseringsprojektet i det vestlige moderne samfund.

De af drengene, som har søgt arbejde, har alle haft svært ved at få en adgangsbillet til arbejdsmarkedet. Mehmet fortæller, hvordan hans ansøgning er blevet sorteret fra gentagne gange enten ved direkte afslag eller ved fraværet af svar. Hans afslag, begrundet han med sit fremmedartede navn. Han har derfor opgivet de traditionelle ansøgninger og i stedet fundet andre metoder for at bryde barriererne til arbejdsmarkedet.

M: Jeg startede måske, da jeg var 15 år med at søge arbejde, og jeg fik først et, da jeg var 17. Og det var efter, at jeg havde søgt i 2 år med ansøgninger, at jeg tænkte 'jeg får ikke et arbejde'. Så brugte jeg en af mine praktikpladser. I stedet for at gå ud og prøve hvilken uddannelse man gerne vil have, så brugte jeg praktikpladsen til at få et arbejde i supermarked. Jeg ladede som om jeg ville se, hvordan det var at være salgsassistent, og så brugte jeg den på at knokle 2 uger, så chefen kunne se, hvordan jeg var, og så fik jeg arbejde på den måde.

Mehmet oplever at blive nødt til at finde alternative metoder for at få *muligheden* for et legalt arbejde, som kan give ham en vis værdsættelse i den solidariske sfære. Han bruger praktikmuligheden til at søge et ungdomsarbejde, hvor han derfra beviser sit værd, sine særlige

evner, og at han kan bidrage til supermarkedets bedste – og i et større perspektiv til samfundet som hele. Et arbejde, som dels ville mindske hans småkriminalitet, dels give ham samfundsmæssige værdsættelse og endeligt kan arbejdet give ham en følelse af, at han er en uundværlig ressource.

Man kan argumentere for, at Mehmet ikke har de samme og lige muligheder for at finde en karrierevej, som hans etniske danske medstuderende. Han ser sig nødsaget til at bruge sin praktik i kampen om at komme ind på arbejdsmarkedet på trods af, at udgangspunktet for praktikken har til formål, at den studerende finder den rigtige uddannelses- og karrierevej.

Den moralske krænkelser består både i den åbenlyse afvisning, som præger den langvarige søgen efter arbejde, men også følgeeffekten, som er, at Mehmet bliver nødt til at kompensere for eksklusionen på arbejdsmarkedet ved at bruge praktikmuligheden. Man kan hermed slutte at Mehmeds mulighedsbetingelserne er ulige i forhold til andre danske unge, når det handler om adgangen til det danske arbejdsmarked.

E: Jeg synes ikke det var svært at få arbejde. Men det er også fordi at nogen af mine venner arbejder derovre, så kunne de lige hurtigt tale med chefen.

Netværk, 'krumspring' og andre kanaler er det drengene anvender i kampen for ungdomsarbejde. En lidt besværligere vej, som måske afholder mange for at tjene penge den legitime vej, og alternativet er 'de hurtige penge'.

M: Og så skal man også have penge til mad og et par nye sko og så er det at man bliver nødt til at stjæle. Og når det i forvejen er svært at få et arbejde, så er det svært at få penge.

S: Så alle er mere eller mindre kriminelle? Kan man vælge at gå ud af det eller bliver man så holdt udenfor?

B: Det kan man ikke, for man vil ikke være udenfor

Udgangspunkt for Honneths anerkendelsesteoretiske normative kritik er, dels at opstille nogle retningslinier for et retfærdigt samfund, dels udforske at de formelle muligheder for selvrealisering i et givent samfund er lige for alle. Hvis man tager udgangspunkt i ovenstående eksempel er de formelle betingelser ikke til stede. Diskrimination af etniske minoriteter på arbejdsmarkedet er ikke en ny erkendelse, men hvad der er interessant ved Mehmeds eksempel er både, at han bruger andre kanaler i samfundet for at kompensere for den formelle barriere, men også at denne ulighed afføder kriminel adfærd. Hvad der er yderligere påfaldende er drengenes positive indstilling og håbefuldhed, når det gælder deres fremtidsdrømme i arbejdslivet. De har tillid og tro på at de får ønskejobbet i fremtiden. Rafir vil være ejendomsmægler, Mehmet

ingeniør, Kareem professionel fodboldspiller og Edis tømrer (Bilag 3). Man kan tolke dette således, at eksklusionen på arbejdsmarkedet ikke beskadiger deres oplevelse af en mulig succes på arbejdsmarkedet. Når man konfronterer dem med deres egne udsagn om besværlighederne med at finde et job, så begrundes det enten med, at de blot skal have en uddannelse, eller som Rafir siger: ” *Jeg tror, at dem jeg hører det fra giver meget hurtigt op. De prøver 2-3 steder og så giver de op. Man skal også yde for at nyde*”. Således er der en misforhold mellem deres erfaringer med ungdomsarbejde og det, de hører fra ældre bekendte, og deres egen tro og tillid til at de nok skal klare sig på arbejdsmarkedet. Og man kan derfor problematisere den beskadigelseseffekt på selvforholdet som Honneth mener, at diskrimination på arbejdsmarkedets udløser. Denne pointe kommer Julie Cold og Katrine Petersen også kommer frem til i deres studium, som arbejder med samme målgruppe (Petersen & Cold 2006:69). Man kan måske tilskrive denne selvtillid, at de dels ikke er selvforsørgende, dels grundet deres alder ikke bedømmes eller forventes at have et arbejde, hvor de kan selvrealiseres. Det virker dog stadig paradoksalt, når man tænker på de negative erfaringer med ungdomsarbejdet og så deres optimisme til fremtidens jobmuligheder.

4.4 Politiet – beskyttelse eller krænkelse?

Krænkelsoplevelser i den retlige sfære

Drengenes møder med politiet skal placeres og analyseres inden for den retlige sfære. Grunden hertil er, at politiet er lovgivningens forlængede arm og derfor bliver opfattet som repræsentant for det retlige niveau. Drengene refererer til den konstante kontrol, som politiet udfører i deres rutinerunder i Tingbjerg og omegn.

I: Så stopper de dig bare? Hvad så? Hvordan? Hvad gør de? Hvad siger I?

E: Jamen, ”du bliver lige her. Og du skal lige...vi skal lige tjekke dig, vi skal lige have dit navn”.... Man siger: ”jeg har ikke gjort noget, jeg har ikke gjort noget”....men der er ikke så meget man kan gøre, når det er politiet. Du kan kun give dit navn og så bare gå videre. De stopper dig selvfølgelig i din tid. Der er mange gange, hvor jeg har prøvet at jeg skal nå noget vigtigt, hvor jeg er blevet stoppet, hvor de har spildt min tid. Så det er også en af grundene til at vi måske ikke kan lide politiet så meget herude”.

Edis beskriver her, dels uretfærdigheden i at blive tjekket, når han ikke i denne situation har gjort noget. Dels at de gentagne kontrolsituationer, hindrer drengene i at bevæge sig frit. Lidt sat på spidsen kan man argumentere for at disse tilbageholdelser, som hver gang tager 5-10 min., kan ses som et brud for bevægelsesfriheden. Denne argumentation er dog kun plausibel, såfremt der

er en gentagende systematik i tilbageholdelserne, og drengene reelt ikke er indblandede i sager, som politiet undersøger. Citaterne vidner dog om et gentagende mønster. Uanset om man kan kalde det et brud på en basal menneskeret, ekspliciterer Edis den negative gensidige miskendelse mellem politiet og drengene ved bemærkningen om ”*det er også en af grundene til, at vi måske ikke kan lide politiet så meget herude*”.

Mehmet pointerer en anden dimension, som gør at anerkendelsesrelationen forbliver asymmetrisk mellem politiet og drengene. Umiddelbart er politipositionen og borgerpositionen en asymmetrisk magtsituation, men anerkendelsesrelationen bør ikke være asymmetrisk. Men drengene føler politiets magtudøvelse som en krænkelse, når de uhensigtsmæssig blander sig i almindelige og lovlige gøremål. De nævner, at de føler sig krænket, når de ikke må gå sammen – de føler, at politiet hindrer dem retten til at forsamle sig frit.

M: Vi var 4 drenge efter træning i Grøndalscentret. Så standsede politiet os og så ville de ikke have os til at gå 4 personer - altså 4 indvandrere sammen inde i Grøndalscentret. Så det vil sige, at vi skulle dele os i to grupper, to og to. Det er jo totalt blæst, at man er sammen med sine venner, og at man ikke kan få lov til at gå sammen.. Og det fik vi ikke lov til, så to af mine venner skulle gå over på den anden side af gaden, og vi skulle gå der.

Ifølge ovenstående citat bliver den basale rettighed til at forsamle sig brudt, hvilket Mehmet er bevidst om. En erfaring som også beskrives af nogle af de andre drenge. Dette er følelsen af at blive retligt krænket – at politiet ikke anser drengene for at være individer, der har visse borgerrettigheder. Man kan stille sig kritisk overfor Mehmet's indignation overfor opdelingen, fordi politiet i Grøndalscentret sikkert har mange erfaringer med unge i grupper laver ballade. Og derved har de måske har en legitim grund til at splitte vennerne op. Alligevel opleves denne handling krænkende, fordi Mehmet og vennerne i denne situation ikke har intention om at lave ballade, men behandles alligevel som om der er noget på færde. Så deres integritet som lovlydig og almindelige unge, bliver draget i tvivl, selvom politiet måske har en vis formodningskvotient, der retfærdiggør opsplittningen.

I: Og gjorde I det bare?

M: Det blev vi jo nødt til, og selvfølgelig diskuterede vi med dem. Der er jo ikke nogen regler eller grundlov der siger at vi skal [red. gå to-og-to]. Men politiet, de finder altid en eller anden grim lovgivning for en arrest, og så kommer du ind og sidde i isolation for ingenting.

I: så man prøver ikke at sige noget?

M: Det er jo ikke fordi man ikke prøver. Så siger man 'det kan du ikke mene vi går 4 venner alene'. Men vi ved godt, at det mindste, så sætter de os i lås og så kommer vi ind i isolation. Det er det nemmeste for dem. Eller man bliver

stoppet af politiet, når man kører på scooter f.eks. eller bare sådan nogle normale hverdagsting sådan noget, at man ikke kan komme ind til fester.

Mehmet beskriver, hvordan de egentlig godt ved, at de har retten til at gå sammen. Og de forsøger også at forklare og påberåbe sig deres ret, men den reelle modmagt udebliver, fordi han oplever at udfaldet allerede er givet. De har en følelse af, at politiet vil vinde slaget. Angsten for at blive krænket i den første sfære - altså angsten for at blive isoleret fysisk og komme i fængsel, fører til yderligere skam, og det afholder drengene fra at kæmpe anerkendelseskampen i situationen. Krænkelserfølelsen forbliver således introvert.

I andre situationer udebliver den forventede politibeskyttelse, hvor drengene rent faktisk ønsker indgriben. Det drejer sig om de interne kampe ghettoerne imellem. Her efterspørger drengene, at politiet kommer dem til undsætning og stopper de ofte voldsomme kampe. Drengene oplever, at politiet ikke anerkender dem som retsindivider, der har brug for beskyttelse, når de vender det blinde øje til de interne stridigheder, som Edis beskriver i nedenstående citat

E: Altså, der er mange gange hvor man mødes, hvor man måske skal slås eller sådan noget, og der dukker politiet nogle gange ikke op. Og det kan skade mange mennesker, at de ikke dukker op. Måske ved de godt, at der sker noget, men de tænker "ja, men det er ikke vigtigt, vi vil hellere have ordnet det her".

Mehmet kritiserer politiet for ikke at inddrage andre faktorer i deres bedømmelse af drengene. Han efterspørger, at politiet indtænker forudsætninger for deres handlinger og ikke blot deres adfærd.

M: Det er fucked up. De er uddannede, og de skal gøre deres job, men de er også mennesker og i forhold til politiet så er det 'fuck dem', fordi man ved, at de gør deres job, men det er uretfærdigt, for jeg kan ikke gøre for hvad jeg gør. Der er mange, som har det på den måde, at de bliver nødt til at hustle, fordi de ikke har andet at lave, og det er pga. omgivelserne, pga. samfundet, pga. at de ikke kan gøre andet, pga. den situation de er kommet ind i. Vi ved godt, at politiet laver deres job, men det er fucking uretfærdigt for at sige det ligeud.

Mehmet mener ikke, at der er overensstemmelse mellem de uretfærdige, 'umulige' forudsætninger eller rammebetingelser for drengenes uhensigtsmæssige handlen, og så politiets straffe eller nedslag på drengenes adfærd. De samfundsmæssige livsbetingelser for drengene er det, Mehmet mener, politiet/eller samfundet skulle kigge på i stedet for at gå efter dem, deres små-kriminalitet og afvigende adfærd.

4.5 Mediernes sociale krænkelser

K: Gennem medierne sige de,, at indvandrere er ditten og datten, og derfor får de også ind i deres hoveder, at det er et dårligt sted, og det er slemt.

Et punkt i analysen af den ydre stigmatisering er den indirekte italesættelse af indvandrerdrengene gennem medierne. Krænkelsererfaringen gennem medierne er en krænkelser, som er meget præsent i drengenes forestillingsverden, men anderledes i form, fordi det foregår på et upersonligt plan, og krænkelserudøveren er ikke en, man kan adressere direkte. Mediernes forvrængede fremstilling af minoritetsunge i ghettoen Tingbjerg og indvandreunge i almindelighed, mener drengene er medvirkende årsag til de daglige 'mindre' krænkelsererfaringer i mødet med skolekammerater, mennesker, autoriteter, mv. uden for ghettoen.

M: Medierne har det meget med, at det skal være blikfang. Der er jo ikke så meget ved at skrive en araber på 17 og en palæstinenser på 19, som har stjålet taske, så siger de i stedet at det er to teenageindvandre, der groft har overfaldet en gammel kvinde. Det er det der blikfang. Og man bliver sur på medierne, over at de kører det på den måde og man bliver sur, fordi man kender folks reaktioner, når de hører sådan noget og at de kigger ned på en. Og så tænker man 'hallo de har jo ikke fortalt hele historien', hvorfor gør de det? eller 'Hvorfor er de endt med at lave taskerøveri f.eks.?' De fortæller bare, at de laver tasketyveri og så tænker folk, det er jo igen de der perkere.

Medierne har altså en reel effekt på drengene gennem den påvirkning, det har på mediernes modtagerskare. Mehmet efterspørger, at medierne kigger bag om nyheden og beskriver årsagerne og de strukturelle betingelser for, at de unge reagerer så uhensigtsmæssigt, således folk kan få en forståelse af forudsætningerne for adfærden. Drengene bliver hele tiden kædet sammen med alle de ikke-anerkendelsesværdige værdier i samfundet, de bliver desuden koblet sammen med samfundets generelle anomalier i medierne. De bliver betragtet som usolidariske overfor den samfundsmæssige fælles værdihorisont, og drengene bliver således ikke anerkendelsesværdige i det kulturelle værdihierarki, fordi medierne fremstiller indvandrer-ghettodrengene primært som uproduktive og forvirrede.

K: Jeg er jo kun én person. Når de ser i TV-avisen at indvandrere har gjort et eller andet. F.eks. at de har overtaget rockernes narkosalg, så tror jeg ikke på at jeg, som én person, kan ændre deres syn på alle indvandrere. De kan måske skifte syn på mig fra før de kendte mig, men ikke på alle indvandrere..

Kareem oplever, at han bliver anerkendt som individ af sine etnisk danske kammerater, men han bliver dog også altid karakteriseret som værende ”en helt speciel indvandrer”. Citatet viser, at Kareem ikke som enkeltindivid kan overbevise kammeraterne om, at Kareem ikke er så meget anderledes end sine kammerater fra Tingbjerg, og dette illustrerer, at det magtfulde mediebillede dominerer den generelle meningsdannelse og overskygger påvirkningen af enkeltmandsmøder. Når en hel gruppe i offentligheden bliver knyttet til negative - endda undergravende egenskaber for samfundets fællesskab, så har gruppen et begrænset rum for den sociale værdsættelse. I Kareems tilfælde er hans sociale værdsættelse i fodboldkonteksten allerede bestemt af et karikeret mediebillede.

4.6 Følger af krænkelserfaringerne

I ovenstående har jeg belyst drengenes krænkelserfaringer i de tre anerkendelsessfærer, men ikke eksplicit kigget på drengenes uretsbevidsthed, på hvilke konsekvenser de systematiske krænkelseroplevelser har på deres adfærd, forsvarsstrategier og ideer om et retfærdigt samfund. Det skal her siges, at jeg ikke undersøger de psykologiske konsekvenser af krænkelserfaringerne, men jeg anskueliggør drengenes egne forklaringer på, hvordan krænkelserfaringer påvirker deres adfærdsmønstre og jeg giver en pejling af deres uretfærdighedsforestilling.

Uretsbevidsthed

Igennem drengenes udsagn og de tekster, de skriver, kan vi se, at de sætter ord dels på krænkelserfaringerne, dels på den uretfærdighed, som de føler, at de bliver udsat for. Men de tolker og laver en begrundelseslogik, der går på, at det er krænkelserfaringerne som forårsager deres vrede frustration og handlinger (jf. sangene *Min tur*, *Gadens Dæmon*) Det er karakteristisk for Honneths uretsbevidsthedsbegreb, at følelsen opstår i inkongruensen mellem forventninger til sig selv og de reaktioner andre har til dem. M.a.o. skabes uretsbevidstheden af de ikke-indfrie forventninger.

M: Min aggression skyldes undertrykkelse. 100 %. Det at man føler, at man er blevet trådt på, siden man var lille. Det at politiet, så snart der er et eller andet galt, så beskylder de én, fordi man er indvandrer, eller man render rundt sammen med nogen indvandrere, så ryger man i isolation lige med det samme. Eller man får problemer med det samme. Men det er jo ikke kun sådan noget. Det er jo også hverdagsproblemer med forældre. Forældrene forstår heller ikke, hvordan det danske samfund er, og der er også mange af dem som kommer fra krige, og mange

af dem har også familier, som stadig er i krige, så. Der er bare mange flere aggressioner i ens liv, fordi man er fra Tingbjerg og kommer fra sådanne nogle situationer.

Mehmet opsummerer her kort og koncist krænkelserfaringerne i alle de tre sfærer. Han føler, at han altid ses ned på af samfundet. Han fortæller om politiets misbrug af magt i den retlige sfære, og dernæst om miskendelser relateret til den intime sfære, nemlig de problematiske familieforhold i de socialt dårligt stillede hjem – miskendelser af forældres manglende overskud og manglende forståelse for det liv og de krav, der bliver stillet til drengene både indenfor og udenfor ghettoen. Og sidst siger han, at Tingbjerg danner rammen for konglomeratet af miskendelserne i de forskellige sfærer.

Hvad Mehmet ligeledes beskriver i dette citat, er *følgerne* af krænkelserfaringerne; nemlig den aggressivitet, som krænkelserne afføder. Han bruger ordet *undertrykkelse* som dækkende begreb for følgerne af de overordnede miskendelsesoplevelser, der udspilles inden for ghettoen. Han italesætter følelsen af undertrykkelse, og derved indskriver han sig i en underposition i forhold til det samfundsmæssige magthierarki.

M: Det er som om, at man er kommet ind i en by. Man kommer ind i Tingbjerg og alle sammen, 90%, er indvandrere og alle dine venner er kriminelle, så er det lidt svært ikke at blive kriminel. Og du kommer ind i en skole, Tingbjerg skole, hvor alle standarder er ekstrem lave, og hvor ca. 5-10% kommer i gymnasiet. Man bliver nærmest set ned på fra starten. Ikke af politiet, men af samfundet. Og så begynder man at få bøder, skal betale de., Og man vil jo også være ung, og have penge til tøj, og penge til at gå ud og spise og gå i byen. Men det har man ikke, og så er det, at man begynder at hustle. For man kan ikke andet.

Mehmet begrundet sin uretfærdighedsfølelse ud fra de strukturelle materielle uligheder skabt i ghettoen. Han fokuserer på, hvordan Tingbjerg er præget af dårlige skoler, en høj koncentration af indvandrere osv. I dette citat knytter Mehmet uretfærdigheden til den ulige fordeling af ressourcer. Det er de lave standarder i skolen, det er, at de unge ingen penge har, men gerne vil have det samme, som de tror andre unge har. Denne materielle ulighed, som forudsætning for uretfærdigheden har ikke før været nævnt, men der har været fokuseret på de personlige oplevelser af det at være krænket, og de følelser der har været forbundet med dette. Det bemærkelsesværdige ved Mehmet's forklaring på nødvendigheden af at hustle er, at han har en forestilling om, at alle unge har mange flere penge at gøre godt med, og at denne mangel retfærdiggør tyveri og andet kriminalitet. Det virker som om han har en urealistisk forestilling om etniske danske unges økonomiske standarder.

Vold og hærværk som reaktion

E: "Ligesom Mehmet sagde, så har jeg prøvet at jeg ikke kunne komme ind til fest, og så tænkte jeg, er du gal et lorteland, er du gal, se hvordan de behandler os. Og så er jeg gået ind på Rådhuspladsen og kastet rundt med stolene, og så er vi kørt hjem, lavet hærværk og sådan noget" (Fokusgruppeinterview)

Edis beskriver her, hvordan følelsen af afvisning afføder aggressivitet, afmagt, vold og hærværk. En mulig forklaring på, hvorfor denne offentlige krænkelserfaring afføder så prompte, direkte reaktioner som hærværk og aggressivitet kan tage skyldes erfaringens dobbeltkarakter. Man kan argumentere for, at kränkelsen i det offentlige rum bliver både en kränkelse i den retlige og den sociale sfære. Den sociale kränkelsesoplevelse består i at drengene (som repræsentant for en specifik gruppe) bliver udsat for systematisk racisme i diskoteksverdenen. Den bevidste usynliggørelse - synlige ignorering og tydelig fravælgelse af en specifik gruppe, afføder en yderligere skamfølelse i forhold til de andre unge i køen. De bliver simpelthen offentligt nedvurderet, som følge af deres etniske tilhørsforhold, hvilket tydeliggør dem som en ekskluderet gruppe. Et andet interessant element ved Ediss udlægning er, at han meget tydeligt retter sin vrede mod en specifik modtager, nemlig landet – *lortelandet*.

Der ligger en normativ forventning, om at vagtmænd, som repræsentant for en form for autoriseret offentlig instans/rolle, vil tilsidesætte personlige fordomme og præferencer og handle i overensstemmelse med de normative/retfærdige normer det professionelle embede kræver. Denne uoverensstemmelse mellem den normative forventning og den synlige og åbenlyse usynliggørelse af drengene i køen gør, at kränkelseserfaringen nedfælder sig i en moralsk uretsbevidsthed – der i dette tilfælde kommer til udtryk i fysisk frustration og magtesløshed.

Internalisering af den stigmatiserende rolle

Et andet aspekt, som kan ses som en effekt af kränkelseserfaringerne er, at drengene internaliserer den stigmatiserende rolle – altså de negative karakteristika, som forbindes med det at være minoritetsdreng og fra Tingbjerg, og som de dagligt oplever i den intime, den retlige og den sociale sfære. Rafir fortæller, at de lave forventninger til ham i hverdagen fører til, at han selv føler sig mindre værd, hvilket fører til, at han ender med at leve op til de negative forventninger.

R: Det at folk blive ved med at snakke lort om én, så til sidst føler man at man er noget lort inden i. Man ved godt at man ikke er, men det er en følelse man får, hvor man føler, man ikke har noget andet tilbage end at lave lort. Man

tænker fuck skolen, for folk ser alligevel ned på mig, selvom jeg bliver noget stort. Man kan heller ikke få noget job osv.

Rafirs udtalelse underbygger Honneths ide om, at krænkelserne påvirker det praktiske selvforhold. At drengene gennem miskendelsesoplevelser til sidst oplever sig selv som mindreværdige, som værende individer med mindre selvtillid, selvrespekt og selvagtelse. De internaliserer positionen som mindreværdige og som Rafir siger, så efterlader det kun rum til at leve op til de negative forventninger.

I: Hvad tænker du, når hun gør sådan?

R: Jeg tænker ikke rigtig over det. Jeg er blevet vant til det, men i starten tænkte jeg, at folk bare tænker, at man er kriminel, og at man bare er en perker. Og det er derfor, at folk bliver set sådan, bliver presset. Det får én til at lave ballade, for folk tænker alligevel, at du er sådan én, så hvorfor ikke gøre det.

'Så hvorfor ikke gøre det', siger Rafir. Her kan man tale om at uretsbevidstheden ikke fører til at kræve retfærdighed, som Honneth taler om, men i stedet fører til at man lever op til den 'ikke-indfrie forventning', som i dette tilfælde allerede er defineret, nemlig det at være 'perker'. Og det at være perker associeres med egenskaber som at være kriminel, uregerlig og en 'ballademager'. Drengene justerer deres adfærd i forhold til den stigmatiserende kategori. I analysen af den sociale kamp, vil vi kigge nærmere på adfærden og den ballademageridentitet, som drengene påtager sig som resultat af de miskendelseserfaringer de oplever dagligt, og jeg vil argumentere for, hvordan internaliseringen af denne rolle også kan tolkes som en oppositionel adfærd og derfor har en dobbelt-betydning.

Selvbebrejdelse

Et bemærkelsesværdigt element i drengenes interview er, at trods deres kritik af samfundet gennem både deres tekster og interview, samt deres bevidsthed om, hvordan ghettoen (koncentrationen af social udsatte, indvandrere mv.) er begrænsende for deres selvudvikling og bestemmende for deres ofte uhensigtsmæssige adfærd (kriminalitet, ballademager, hærværk og vold (jf. Kapitel 5), så hersker der også en vis selvbebrejdelse og ide om, at det er deres eget ansvar at komme ud af kriminaliteten, at få noget ud af skolen, at få et arbejde senere hen osv. Noget der står i umiddelbar kontrast til deres ellers ekspliciterede kritikpunkter og 'skyld' pålagt de formelle samfundsmæssige betingelser.

M: Så fordi min far ligesom har sat mig i 1. prioritet, at han har givet mig alt, så kan jeg ikke sige til ham, når jeg bliver ældre, at jeg har haft en skidt barndom, og jeg har haft ditten og datten, for han har givet mig alt, så jeg kan kun give mig selv skylden. Hvis det er, jeg ikke bliver til noget, ikke får en gymnasieuddannelse, eller hvis jeg ikke får et godt arbejde.

E: Jeg har altid sagt, at man bestemmer selv. Jeg dummede mig allerede i 1. klasse. Jeg lavede ikke ballade der eller noget, men jeg hadede bare skolen. Og jeg hørte aldrig efter i matematiktimerne eller lavede noget, det eneste jeg hørte efter, det var i dansk, fordi jeg var så fascineret af min lærer.

Både Edis og Mehmet lægger ansvaret for egen lykke og for succes over på dem selv. Mehmet taler om ansvar overfor faderen, som han føler har ofret alt på ham, og det er en bestandig motivation for, at han stræber efter uddannelse og et lovligt arbejde. Edis har som livssætning, at man bestemmer over eget liv. Han tillægger sig selv ansvaret og skylden for hans problematiske forhold til skolen. Et ansvar som man ikke blot bør påtage sig nu som 16-årig, men som han også burde have påtaget i en alder af 6-7 år i 1. klasse. Han giver derfor udtryk for et menneskesyn, der tillægger individet det store ansvar og ikke samfundets rammebetingelser. Et paradoksalt udsagn i forhold til deres kritik i teksterne og de øvrige interviews. I dette udsagn vender han kritikken indad i forhold til sin egen identitet, i stedet for at rette kritikken mod samfundet. Edis afslutter med en skæbnelogik, som kun tillægger ham ansvaret for sit liv.

M: Jeg hørte bare ikke efter i timerne. Så allerede der, har jeg dummet mig. Det var for sent. Man bestemmer også over sin egen skæbne.

4.7 Delkonklusion på oplevede krænkelser

De oplevede krænkelsererfaringer, som drengene formulerer og beskriver, er oplevelser som henholder sig til den konstante konfrontation med den ydre stigmatisering af dem som Tingbjergdrengene. De oplever, hvordan fremmede mennesker har en forestilling om det at komme fra Tingbjerg og have en anden etnisk baggrund end dansk. De oplever, at denne minoritetskategori tillægges egenskaber, der ikke henholder sig til deres individuelle evner, kvaliteter og personlighed, og de føler, at de negative konnotationer klæber til dem, pådattes dem og påvirker det billede, som de har af sig selv. Drengene beskriver denne sociale miskendelse i deres første møde med de nye skolekammerater og fodboldkammerater, hvor de bliver konfronteret med det etablerede samfunds nedvurderinger af deres livsform, hvor de associeres med egenskaber som farlige 'ballademagere', som er truende, voldelige og intellektuelle underlegne. Drengene får ikke selv mulighed for at tillægge deres egne evner og egenskaber

samfundsmæssig værdi, fordi anerkendelsesgradueringen i forhold til det at blive stigmatiseret som ghettodreng og minoritet gør, at deres sociale status ligger lavere end de havde forventet.

Dette misforhold er drengene opmærksomme på, og de beskriver, hvordan de i engangsmøder med fremmede føler sig magtesløse overfor fremmede folks subtile nonverbale adfærd; som at skynde sig væk f.eks. ved et bilsammenstød, at fjerne tasken i bussen og de nye kammeraters første negative ytringer om Tingbjerg. Disse engangsmøder giver ikke drengene mulighed for at forsvare sig, forklare sig eller yde en form for modmagt/gensidig miskendelse. Disse små hverdagsoplevelser erfares som krænkelser på et subtilt plan, men de får samtidig en systematisk karakter, fordi de oplever det som et generelt træk ved de fleste møder med folk uden for Tingbjerg.

Men når man tolker på drengenes udsagn vedrørende relationer, hvor der er gentagne møder, så synes der at være et forandringspotentiale ud fra et kontekstelement og et tidaspekt. Her beskriver de, hvordan de umiddelbare kollektive fornærmelser af dem som ghettominoritetsdreng udvikler sig positivt over tid og inden for kontekster, hvor der opstilles nogle specifikke anerkendelseskriterier knyttet til præstationer f.eks. i skolen og på fodboldbanen.

En anden form for oplevede krænkelsererfaringer er, når drengene i det offentlige rum, med en beskuende øvrighed og i forbindelse med en autoritet bliver udsat for social nedværdigelse og tydelige fornærmelser. Drengene refererer næsten alle til oplevelsen af at blive systematisk diskrimineret i diskotekskørerne og i butikssituationer, hvor de bliver mistænkeliggjort for at have stjålet. Diskriminationen opleves desto mere kraftigt, når krænkelsererfaringen sker mellem drengene og en vagtmand som offentlig autoritet, fordi drengene har en forventning om at denne autoritet skal tilsidesætte egne fordomme og agere som lovens forlængede arm.

Drengene refererer ligeledes til offentlighedsaspektet (offentlig beskuelse) af den åbenlyse forskelsbehandling i butikkerne og diskotekskøen, som forstærker miskendelse af deres sociale position yderligere. De får på denne måde ikke lov til at udskille sig fra kategorien indvandreung, 'der bare er ude på at lave ballade'. Drengene afstår fra at tilkalde politiet og anmelde det eller klage til Dokumentations- og rådgivningscentret om racediskrimination, hvilket viser, at drengene nærer mistillid til de myndigheder som netop skulle sikre lighed i loven, måske fordi de oplever at krænkelser udføres af folk som repræsenterer retfærdighedens forlængede arm og fordi deres praktiske selvforhold er beskadiget således at de måske ikke anser sig selv som ligeværdig agtet retsindivid.

Mehmet oplever som den eneste, der har søgt et ungdomsarbejde, at han blev nødt til at finde en omvej til arbejdsmarkedet. Han bruger sin praktikmulighed til at vise sine evner og personlige og erhvervsmæssige kompetencer i et supermarked med sigtet på at blive fastansat. Praktikmuligheden var oprindeligt rettet mod at finde den rette karrierevej, men Mehmet brugte den til at få en adgangsbillet til ungdoms-arbejdsmarkedet efter to års afslag på ansøgninger. Denne beskrivelse vidner om, at Mehmet ikke har de samme muligheder for at realisere sig som sine etnisk danske medstuderende.

Drengenes forhold til politiet bærer præg af følelsen af ikke at blive anset som ligeværdig borger, fordi de føler, at politiet ikke kommer dem til undsætning, når de har brug for det. Dette demonstreres ved bandeopgør, hvor de ønsker politiets indblanding, men hvor politiet ofte vælger ikke at give dem denne beskyttelse. Ligeledes oplever drengene ofte systematiske tilbageholdelser, check og opsplittning af venner, der går sammen. Drengene beskriver, hvordan de føler sig uretfærdigt behandlet af politiet, men at de ikke kan udøve modmagt, fordi de kender til truslerne om arrestation og udskrivelse af bøder på høje beløb. En trussel som de oplever som en krænkelse, og givetvis skaber den mistillid til retssystemet, som tidligere beskrevet.

Den sidste sociale krænkelseserfaring, som drengene gennemgående refererer til er mediernes fremstilling af etniske minoriteter generelt. Mediernes miskendelser kan drengene ikke rette mod en konkret samfundsmæssig repræsentant, som de i de førnævnte krænkelsesoplevelser kan, men de tolker, at det faktisk er mediernes gentagne nedvurdering af dem som marginaliseret minoritetsgruppe, der er hovedårsag til, at de oplever krænkelse på alle andre områder i samfundet.

Den sidste del af analysen beskæftigede sig med at se på, hvordan de oplevede krænkelseserfaringer påvirker drengenes uretsbevidsthed. Jeg undersøgte, hvordan de selv formulerede de følger de sociale og retlige krænkelseserfaringerne medførte. Her opsummerede uretsbevidstheden den inkongruens, der er mellem de forventninger drengene har til sig selv og den behandling, de møder. Drengene beskriver hvordan krænkelseserfaringerne bevidstgør deres uretsbevidsthed, men også hvordan krænkelse udløser uretsbevidstheden og fører til følelser af afmagt og frustration og til adfærd som vold, hærværk og kriminalitet. Her beskriver de, hvordan de prompte reagerer aggressivt efter en krænkelsessituation. En anden følge af oplevelserne af krænkelseserfaringer er internaliseringen af rollen som stigmatiseret. Her beskrives, hvordan de internaliserer positionen som mindre værdige og lever op til de negative forventninger. Noget som underbygger Honneths antagelse om, at drengene gennem miskendelsesoplevelser til sidst oplever sig selv som mindreværdige med beskadiget selvtillid,

selvrespekt og selvværd. Den sidste konsekvens er, at drengene vender deres manglende succes mod sig selv og argumenterer for, at det er deres eget ansvar at blive et anerkendelsesværdigt menneske.

Jeg har her opsummeret drengenes oplevede krænkelsererfaringer, og hvordan de tolker følgerne af disse på deres adfærd og uretsbevidsthed. I næste kapitel vil jeg videreføre denne logik ved at undersøge, hvordan man kan sige, at drengene fører en kontinuerlig social kamp gennem en analyse af drengenes kollektive identitet, deres miljø, deres fælles målsætning og sidst hvilke oppositionelle former de benytter sig af og udtrykker sig igennem.

KAPITEL 5

DRENGENES SOCIALE KAMP

Denne anden del af analysen skal med afsæt i krænkelsererfaringerne, som er analyseret i kapitlet ovenfor, undersøge hvordan drengene fører en social kamp. Men før jeg vil undersøge, hvordan drengene udfordrer de dominerende koder i samfundet, vil jeg kort skitsere de omdrejningspunkter, der samler drengene i følelsen af en kollektiv identitet – et omdrejningspunkt man kunne kalde den moralske doktrin. Dernæst vil jeg lave en analyse af den sociale kamp gennem det miljø eller kontekstuelle ramme, som drengene lever i og erkender sig indenfor, hvilket mål de fremsætter og så endeligt hvilke typer for protestadfærd, der så kan tolkes som værende drengenes sociale kamp.

*Har brug for dialog er et helt nyt input
Men et ord forkert og det vil flyde over
I vil vække en kæmpe som ellers sover*

*Så stop jeres aktioner
Stop jeres visioner
Det skaber indre eksplosioner
I tænker for stort, tror I skaber inspirationer
Livet er ikke en bunke af film produktioner
Vi er stadig der hvor vi stod
Når man har det i sit bryst har man det i sit blod*

(Gadens Dæmon)

I rapteksten her illustreres potentialet for den sociale kamp. Teksten kommunikerer på flere niveauer. Dels henvender den sig direkte til samfundet i form af *I* og *jeres*. Men samtidig henvender teksten sig også til et implicit *vi*, som karakteriseres ved betegnelsen *kæmpen*. Ved ordvalget *kæmpen* fremkalder det associationer både om Holger Danske, men også at der ligger en enorm kraft og styrke i en kæmpe – altså en enorm kraft i ghettominoritetsdrengene, som gruppe. Der ligger ligeledes et trusselselement rettet mod samfundet i *ét ord forkert* og *I vil*

vække en kæmpe såvel som et usikkerhedsmoment i det pacificerede element i form af den *sovende* kæmpe. Det afspejler, at lige under overfladen ligger den potentielle sociale kamp og ulmer.

Teksten går ligeledes ind og retter sin kritik mod samfundets mislykkede forsøg på at nå de unge. Samfundets nye input om dialog er ikke det, som drengene efterspørger. Teksten afspejler netop, at endnu et ord forkert, nemlig vil starte en kamp. Ydermere udtrykkes samfundets misforståelse af drengene ved tekstens direkte opfordring til at samfundet om at det skal droppe sine aktioner og visioner. Dels fordi samfundet ikke tager udgangspunkt i ghettobeboerne, dels fordi udviklingspotentialer ikke synes at ske, som drengene konstaterer i teksten *Vi er stadig der, hvor vi stod*.

Teksten beskriver, at de samfundsmæssige integrationsforsøg i virkeligheden har den modsatte effekt, nemlig at *skabe indre eksplosioner*.

Tekstudsnittet fra *Gadens Dæmon* er identisk med Honneths pointe om, at én ekstra krænkelsererfaring påført en allerede udsat marginaliseret gruppe, vil føre til en social opstand eller kamp. En anden analog til Honneths anerkendelsesteori, er drengenes brug af metaforen om den sovende kæmpe. Denne kan tolkes som den passivitet og sociale død, som Honneth argumenterer for ligger forud for kollektivisering af de individuelle krænkelsererfaringer. Teksten viser faktisk at drengene hverken er passive eller 'sovende' eller at de fører en social kamp som voldelig opstand eller en politisk organiseret kamp. Deres tekstskrivning bliver et eksempel på at en modstandskamp gennem artikulering af samfundsmæssige uretfærdigheder. Denne analytiske pointe bliver udfoldet i nedenstående kapitel.

5.1 Kollektiv identitet

Gennem analysen af krænkelsererfaringerne i kapitel 4 er de konkluderende pointer, at de føler sig set ned på af samfundet og føler, at de er placeret i en social underposition. Det der danner rammen for hvem, der er inkluderet i denne sociale underposition er dels deres indvandrerbaggrund, dels den fysiske placering i ghettoen, med den høje koncentration af andre indvandrere og socialt udsatte. Drengenes kollektive identitet som ghettominoritetsdrenge breder sig ud over det lokale ghettomiljø og inkluderer et langt større fællesskab; nemlig et skæbnefællesskab med alle minoritetsunge i ghettoer verden over. Rafir underbygger denne pointe nedenfor.

R: Det er jo næsten helt det samme i andre ghettoer. Der er politi, der er bander, der er kriminalitet. Der er mange ligheder mellem andre mennesker i ghettoer og menneskene her.

I Rafirs bevidsthed skabes der altså et forestillet skæbnefællesskab og dette kommer til udtryk i drengenes følelse af samhørighed, og de fremhæver de klare ligheder mellem ghettoerne og pointerer de fælles livsvilkår, ghettoen danner ramme for. De grundlæggende lighedselementer er følelsen af at være undertrykte, at de er en ignoreret gruppe, og at de afviger fra majoritetssamfundet ved at være indvandrere – og så ligner deres hverdag hinandens, blot med gradforskelle.

I: Men indenfor Tingbjerg, der har I alle mulige forskellige baggrunde, har I ikke det?

E: Jo.

I: Hvad er det, der gør at I er fælles?

E: Fordi vi ved, at vores forældre og vores familie har været igennem det samme. Altså, vi kan se på hinanden og sige "vi er begge to indvandrere". Det er lige meget om man er sort, eller om man er kurder eller om man er muslim eller ej. Det er lige meget hvad man er, så ved vi begge to at vi er indvandrere og det er i hvert fald noget man kan relatere til.

I citatet ovenfor lægges der vægt både på den kollektive erfaring og den fælles historie, som indvandrerbørn og familier alle oplever. Edis siger, at trods interne stridigheder mellem de forskellige ghettoer og trods forskellige etniske tilhøreforhold, så deler indvandrere i Danmark den samme skæbne – den samme historie, hvilket er noget alle i ghettoområderne kan relatere til. Så selvom der er tale om forskellige ghettoer, så eksisterer der fælles indvandringshistorie, som indbefatter at de tilhører en minoritetskultur i en majoritetskultur. Edis rodfæster fællesskabsfølelsen i historien gennem generationer. Så ligegyldigt om du er født i Danmark, så har du en indvandringshistorie, som gør dig anderledes end 'danskerne' og som samler ghettodrengene uanset lokalitet. Den måde hvorpå drengene overleverer deres delte erfaringer er bl.a. gennem deres rap-tekster, og det har også været drengenes eksplicite sigte at formidle disse erfaringer videre til folk indenfor ghettoen Tingbjerg eller fra andre ghettoer og derved samler de ghettogruppen indadtil.²¹

Ove Sernhede underbygger Rafirs og Ediss pointer i sit forskningsprojekt med ghettominoritetsunge i Göteborgs forstæder og påstår, at der opstår en transnational solidaritets- og loyalitetsfølelse ghettoens befolkninger imellem verden over. Her bliver Rap-musikken et medium, hvorigennem den kollektive indvandrererfaring bliver transmitteret. Der bliver således

²¹ Mehmet og Kareem mener også at teksterne kommunikerer til at åbne øjnene for alle dem, som ikke kender til ghettoområder. Dvs. kommunikere udadtil til samfundet generelt.

etableret en fælles referenceramme, en skæbnefællesskab, skabt gennem de særlige livsvilkår for etniske minoriteter i ghettoen. Igennem rap'en, musikvideoer og hip hop-kulturen, cementeres dette forestillede fællesskab. Edis' nedenstående udsagn underbygger Sernhedes konklusioner, når han retter sine tekster mod 'sit eget folk', som han efterfølgende fortæller er folk fra ghettoen.

E: Jeg synger ofte mest til mit folk. Dem der er herude, det er mit folk. Dem som er herude fra.

Ordvalget 'mit folk' indikerer et autentisk tilhørsforhold. Mehmet supplerer nedenstående ved at sige, at på trods af konkrete forskelle mellem ghettoerne i verden, så er der nogle grundlæggende fællestræk ved ghettoområderne, nemlig undertrykkelse og høj frekvens af illegitime måde at tjene penge på, den sociale position og indvandringsbaggrunden.

I: Men rap-musikken - Tupac skriver han om de samme problemstillinger som jer?

E: Helt sikkert - thugs'ne har vi f.eks. fået fra ham. Det er helt det samme i Amerika, det er helt det samme i Frankrig, samme i Spanien. Rap er overalt og alle der skriver rap, skriver om dårlige ting. Man skriver selvfølgelig om opture. F.eks. Min Tur, selvom versene er meget nedtagende, så er den stadig optimistisk. Og det er der, hvor vi bruger musikken, som vores optur, egentlig. Hvis du hører en brasilianer rappe, så skriver han sikkert om limsnifferi, om prostitution og om nedstikninger, men det er stadig om de samme grundlæggende emner. Selvfølgelig kan jeg ikke relatere til prostitution og limsnifferi, for hvor mange i Tingbjerg løber rundt og sniffer lim, men jeg kan relatere til det at sælge fed og kokain og sådan noget. Det er stadig nogenlunde det samme. Det er stadig undertrykkelse.

Hans udtalelse viser, hvordan han opfatter, at folk i ghettoen lider under den samme undertrykkelse, hvor de ikke føler sig anerkendte og har reelle muligheder for at komme ud af deres kriminelle livsbane.

Hvis man anlægger et anerkendelsesperspektiv på drengenes raptekster og deres funktion, så bliver teksterne en måde, hvorpå de italesætter - dvs. at de formår at formulere deres uretfærdighedsfølelse og derigennem kollektiviserer de individuelle moralske erfaringer til kollektive krænkelserfaringer. Men den kollektive identitet bliver også formidlet gennem deres almene italesættelse af dem selv som global minoritetsgruppe, som set i interviewene. Italesættelsen af de fælles livsvilkår kan siges at være den 'semantiske bro', hvormed der skabes et kollektivt sprog og en værdikonsensus. Man kan endda argumentere for, at deres kollektive identitets moralske doktrin udgøres af den fælles skæbnehistorie om at være en undertrykt krænket gruppe, en minoritetskultur i et majoritetssamfund. Ligeledes synes den moralske doktrin at centrere sig om de fælles livsvilkår, der er karakteristiske for ghettoen.

5.2 Miljø²²

At gro fra cement er ikke noget vi fortryder

At være underdogs er noget vi nyder

Vi voksede op i de skumle gyder

Naturlove er det vi bryder

(Gadens Dæmon)

Tekstuddragets tema her er de omgivelser, som har dannet ramme for drengene opvækst – det er en beskrivelse af ghettoen. Men også af hvilken samfundsmæssig position man har haft i denne opvækst. Dette beskrives via ord som *at gro fra cement* og *ved vi voksede op i skumle gyder*, og den samfundsmæssige position betegner de som *underdogs*. Umiddelbart er det en skildring, som ikke er hverken tiltalende eller indbydende, men i teksten tillægges forholdene positive betydninger i denne ellers negative fremstilling ved *ikke noget vi fortryder* og *nyder*. Strofen kan tolkes som en afspejling af den dobbelthed og ambivalens, som de føler for deres miljø. På den ene side opfatter de ghettoen som det miljø, der er årsag til mange problemer i deres liv, men på den anden side har de et stærkt tilhørsforhold til ghettoen og får selvværd og selvtillid indenfor gruppen, fordi der er et loyalitetsbånd ghattobeboere imellem.

Drengene erkender, at de lever under samme livsvilkår og grundforudsætninger, og de føler, at de har et fællesskab med andre ghettonoriteter grundet den marginaliseret position i samfundet. På den måde har de allerede erkendt, at de agerer ud fra en fælles kontekst, og denne kontekst bliver fasttømret gennem en fælles historie og fælles daglige erfaringer. Drengene i Tingbjerg er en medvirkende kraft til at opretholde den kollektive identitet gennem deres egne raptekster, der beskriver deres marginaliserede position i det danske samfund.

Men en yderligere analyse bør laves i forhold til tingbjergdrengenes egen erkendelse af tingbjergghettomiljøet, og hvordan de fortolker ghettomiljøets påvirkning på deres adfærd og position. Dette perspektiv synes relevant, fordi det kan vise, hvorvidt drengene tager afsæt i et fælles udgangspunkt – en fælles kontekst med fælles normer og værdihorisonter for en social kamp.

²² Miljøet er min oversættelse af Melucci's *field of action*, som skal forstås i forhold til at aktører altid skal betragtes indenfor det felt af muligheder og begrænsninger, som de handler indenfor (jf. Kapitel 2). Miljøet bliver således den kontekstuelle ramme, som drengene lever i og definerer sig i forhold til.

Der er to emner, som er gennemgående for drengenes opfattelse af miljøet i Tingbjerg. Den ene opfattelse er, at Tingbjerg danner ramme for drengenes afvigende adfærd og bliver en hindring for at kunne indordne sig under de samfundsmæssige normative koder – altså rammen for afvigelse. Men samtidig skabes der et fællesskab indadtil i Tingbjerg, som giver drengene en social værdsættelse indenfor gruppen – altså ramme for fællesskabet.

Ghettoen – rammen for afvigelse eller fællesskab

*I disse dage er der ingen vej tilbage
Gadens Dæmon, er livets største plage
Her hustler man ikke kun for sjov
Man hustler af nødvendighed
Man gir ik, man tager
Det hedder overlevelse
Der findes ingen nøjagtig beskrivelse
Sjælen råber efter frigivelse
Vil løsrive sig fra de dystre omgivelser
For mange oplevelser der indeholder
Smerter og skader, der forvolder
Forvirring og forkerte holdninger*

(Gadens Dæmon)

Et gennemgående tema i dette tekstuddrag og for dette afsnit er splittelsen og den indre kamp mellem miljøets krav og en indre lyst til at agere anderledes. I sangen her anskuer drengene deres livsførelse udefra, og det direkte *vi* eller *I*, er erstattet af et mere generelt *man*. Beskrivelsen af gadens vilkår udfoldes med ord som *nødvendighed*, *ikke kun for sjov* og *livets største plage*. Massive følelser, der afspejler et tvangsforhold, hvor de ikke synes at kunne vælge gadens vilkår fra, men føler sig forpligtet til at indordne sig under de regler og krav miljøet opstiller. Miljøet skaber oplevelser som forvolder *smerte og skader*, *forvirring og forkerte holdninger*. Ordvalget af *sjælen råber efter frigivelse*, reflekterer ønsket om at komme væk fra gaden, men de tilbageviser muligheden ved at sige, at der er *ingen vej tilbage* og *det hedder overlevelse*.

Der beskrives således de uundgåelige livsbetingelser, der konstituerer deres hverdag, og som leder deres handlen og bestemmer de anerkendelseskriterier, der sættes indenfor ghettomiljøet. Gadens Dæmon er den sang, der tydeligst beskriver den drivkraft, der fører drengene ud i kriminalitet og bandevold. De føler en form for 'tvang' til at leve et liv med de *forkerte*

holdninger. Rafir beskriver gadens dæmon som en ånd, der overtager deres frie valgmuligheder og diktere drengenes uhensigtsmæssige handlinger. Ud fra et anerkendelsesperspektiv kan man så spørge hvorfor de føler denne 'tvang'. Svaret vil nok være, at det er der, de finder kompensationen for den manglende samfundsmæssige anerkendelse – surrogatfølelse af sammenhørighed. Denne betegnelse kan diskuteres, fordi den indikerer at fællesskabet *kun* fungerer som en erstatning for det samfundsmæssige fællesskab, og derved underkender den på et vis plan gruppens reelle tilhørsforhold og værdsættelse.

R: Vi har ligesom skabt en lille ånd, der skaber folk til at lave ballade. Det er lidt ligesom en hviske-lyd, hvor når folk hører den, så skal du være en af de seje, så skal du lave noget ballade og lort. Det er gadens dæmon, for den følger altid efter dig, så man skal være stærk og holde ud og prøve at lave gode ting i stedet for det dårlige. Det er en lille gadens dæmon, vi ligesom har opfundet

Rafir beskriver ånden som en dæmonisk ånd, der i hans bevidsthed ikke kommer udefra, men som er en kraft indefra, han selv skal kæmpe imod. Denne indre kamp, understreges i sangen ved at *sjælen råber efter frigivelse*. Mehmet beskriver ligeledes den begrænsede mulighed for selvrealisering i sangen 'Hvad var det?' (Bilag 1). Her udfolder han indirekte de anerkendelseskriterier, der ligger indenfor ghettominoritetsgruppen såvel som nødvendigheden for at underlægge sig disse.

*Vi alle kender den her lille lort
Som sad bagerst i klassen
Ingen selvtillid men troede at bøger ville gøre ham til noget stort
Havde en masse meninger
Men blev aldrig rigtig hørt
(linie 1-5)*

*Men så skete det
Rettet ryg og oprejst pande
Var blevet en rigtig fucker
(Linie 13)*

*Han var ikke længere svag
Nyt tøj, ny attitude
(linie 26)*

*Så han gik ud på vejene
Og begyndte at smadre ting
Du kan kalde det for en leg
Eller prøve at spille sej
Men hvis du spør' ham
Var det hans eneste udvej
(Linie 54-59)*

(Hvad var det?)

I sangen beskriver Mehmet sin dannelsesfortælling og sit personlige udviklingsforløb fra følelsen af at være en *lille lort, som sad bagerst i klassen, uden selvtillid* til at blive en *rigtig fucker med rette ryg og oprejst pande*. Før udviklingsspringet beskriver han sig selv som en person, der troede at *bøger ville gøre ham til noget stort*. Hvis man går bag om dette udsagn kan man forestille sig at Mehmet har været pligtopfyldende, har lavet lektier og har afholdt sig fra at være en del af ghettomiljøet. Uddannelse og ambitioner er egenskaber, som har høj værdi i samfundet i øvrigt, og som under normale omstændigheder ville udløse social værdsættelse. En mulig anerkendelsesteoretisk fortolkning af Mehmet's ordvalg '*troede*' samt '*man blev aldrig rigtig hørt*', kunne være at Mehmet skuffedes over den samfundsmæssige anerkendelse af hans præstationer som 'god skoleelev'. Sangen kunne tolkes således, at han måske alligevel ikke fik nok samfundsmæssig værdsættelse for hans slid med bøgerne, måske pga. af hans ghettominoritetsbaggrund, som gjorde at han befandt sig i et vakuum. Et vakuum eller position hvor han hverken høster værdsættelse, respekt eller sympati inden for sit eget ghettomiljø, men åbenbart heller ikke i samfundet generelt.

Dette initierer udviklingsspringet i sangen og han skifter fra at være svag til at blive hård med en *ny stil, en attitude*, der opgraderer hans position i tingbjergmiljøet. Egenskaber, som han betegner med det at *smadre, være en rigtig fucker, spille sej*, nogle af de konstituerende anerkendelseskriterier inden for tingbjergmiljøet. Denne udvikling fører til den ønskede selvtillid, som i sangen får en fysisk manifestation som *rettet ryg og oprejst pande*, men spejler den psykologiske effekt som stolthed og selvværd. Og som Mehmet afslutter linie 59, så var *det hans eneste udvej*.

Anerkendelsesteoretisk så vil man kunne argumentere for, at der ikke er formelle og lige mulighedsbetingelser for selvrealisering, fordi ghettoen er en samfundsmæssig opdyrket ramme for en marginaliseret gruppe, som ifølge drengene reelt ikke giver muligheden for at vælge at leve et anderledes liv.

Som sangteksterne viser, så karakteriseres ghettomiljøet af drengene med en sådan ambivalens i forhold til på den ene side at være stolt og føle dyb loyalitet overfor ghettoen, i høj grad at identificere sig med badboy-identiteten og de hårde egenskaber, og samtidig med på den anden side at være bevidst om konsekvenserne af fastholdelse af dem i en marginaliseret position, som badboy-identiteten medfører.

M: Det er ligesom afvigelse fra omverdenens normer er på mode, ligesom Picassos billeder. Det er ligesom blevet mode, og så begynder folk pludseligt at respekterer en, fordi man er gangster. Man ved godt, at de ser ned på en, men man får også lidt respekt og sådan noget.

Mehmet her får tilfredsstillende en social værdsættelse ved at påtage sig rollen som 'gangster', således at han indenfor sit eget miljø nyder anerkendelse, men han sætter også fingeren på den respekt han nyder af majoritetssamfundet gennem hans gangster-attitude, som er 'respekt som frygt'. Ligeledes er han bevidst om den pris, han betaler, nemlig at hans gangster-handlinger bliver set ned på af majoritetssamfundet og grundlæggende set ikke skaber social værdsættelse blot overfladisk respekt. Man kan sige at ved opretholdelsen af denne ikke-ankendelsesværdige attitude, er han selv medvirkende til at yderligere udsætte sig for samfundsmæssige krænkelsererfaringer.

Drengene oplever hverken at føle sig retlig eller socialt anerkendt eller respekteret uden for ghettoen, og derfor bliver anerkendelsen indadtil i ghettoen desto vigtigere. En anerkendelsesteoretisk forklaring på dette forhold er, at de ikke har alternative steder at finde den sociale værdsættelse. Fællesskabet er bundet op omkring en kultur, der bygges op omkring modsætningen til de dominerende samfundsmæssige normer, og som derfor indbefatter en kultur med aktiviteter, der står i skarp kontrast til det omkringliggende samfund.

Drengene er generelt enige om, at det er omgivelserne, som skaber dem, som de er. Og de er overbeviste om at alle, som opvokser i miljøet i ghettoen, vil handle og leve i afvigelse, fordi man påvirkes af helt andre spilleregler og værdinormer end i det omkringliggende samfund. Selvom de er bevidste om den 'dårlige' indflydelse, så er det alligevel den, de identificerer sig med, og som de føler dyb loyalitet overfor, som vi kan se i Kareems udtalelse:

K: Det betyder, at jeg er tryk, når jeg går her. Alle vennerne er her, og jeg ville slet ikke forestille mig at flytte. Min mor hun siger, hun gerne vil flytte, men det kan vi bare ikke. Man må vente til, at jeg er flyttet hjemmefra. Man har

alt her, selvom man måske bruger 80% et andet sted, så det stadig det sted, man kommer hjem til. Og har hele sin bund..

Der er således et meget tæt bånd dels knyttet til alle vennerne i ghettoen, men også knyttet til stedet, det sted man kommer *hjem* til. Der er således et tilhørsforhold til Tingbjerg, selvom drengene måske befinder sig tidsmæssigt mere uden for Tingbjerg. Kareem beskriver ligeledes sit forhold til Tingbjerg, som det sted hvor han føler sig tryk og så kalder han det hele sin '*bund*'. Et stærkt udsagn, der fortæller, hvordan området, vennerne og miljøet er et fællesskab, som ikke kan erstattes af andre fællesskaber uden for ghettoen.

M: Det er jo ikke sådan at vi er sådan en klan, som går og laver tyveri sammen eller noget. Det er bare det, at man er i Tingbjerg at man hænger ud sammen på gaden, og at man kan ha optur og nedtur sammen. Hvis jeg har problemer med familien eller et eller andet, så fortæller man det.

I citatet betegnes Tingbjergfællesskabet som et loyalt, trofast og tillidsbaserede bånd, hvor der er plads til ulykke og glæde. Et tillidsbånd, som ikke synes bare at kunne erstattes og derved bliver splittelsen mellem drengenes ønske om de samfundsmæssige anerkendelseskrav og anerkendelseskravene indenfor kulturelle fællesskab endnu stærkere.

Honneth argumenterer for, at disse kulturelle fællesskaber skal ses som surrogatfællesskab, der kompenserer for den manglende anerkendelse som individet ikke kan få uden for ghettoen.

5.3 Kampens mål

Drengenes mål og anerkendelseskrav er noget man må lede ud af de krænkelsererfaringer og uretsbevidsthed, som drengene ekspliciterer i kapitlet 4. Ifølge Honneth, så er det sværere for folk fra sociale lave kår at formulere en direkte retfærdighedsdoktrin, og i dette tilfælde kan jeg ligeledes se, at drengene ikke binder krænkelsererfaringerne op på en universel ideologi (jf. Kap. 2). Deres krænkelsererfaringer formuleres i højere grad i form af flere mindre uretfærdighedsoplevelser, hvor konglomeratet af disse følelser udgør en følelse af at være set ned på, at føle sig undertrykt som gruppe, miskendt og placeret i en samfundsmæssig underposition. Man kan argumentere for, at den måde, hvorpå man kan udlede mål og krav ud af krænkelsererfaringerne, er ved en positiv tolkning af negationerne i krænkelsererfaringer. Følger man denne 'negationslogik', så udspiller kravene sig på mange forskellige niveauer og i alle tre sfærer. Overordnet kan man dog sige, at kravene indeholder ønsket om anerkendelse og respekt men uden at indordne sig fuldstændig de gældende samfundsmæssige normer og opgive deres

ghettodrengidentitet, som de er meget stolte af. Forholdet er dog samtidig forbundet med en del ambivalens. Anerkendelseskravet er således betinget af en fastholdelse af deres etniske minoritetsidentitet, dvs. fastholdelse af et specifikt tilhørsforhold til en lokalitet og til et specifikt ghettosammenhold. Et krav om at få lov til at være anderledes, men at denne anderledeshed ikke må opfattes med negative stemplinger og uværdige egenskaber/værdier uden for ghettoen Tingbjerg. Altså at få lov til at indtage en anden og mere værdig plads i samfundshierarkiet uden at give afkald på deres ghettominoritetsidentitet.

*E: Min tur handler om at det er indvandrernes tur til at gøre noget godt. Og at det er alle, ikke kun er mig og Mehmeds tur, men det er **alle** indvandreres tur til nu at bevise, at vi er trætte af det her liv. Nu er det vores tur, trætt af livet op af den kolde mur, jeg er trætt af at være dårlige steder, dårlige positioner og det er på tide, at jeg vil gøre noget godt nu. Og det er min tur til at komme højere op i...højere op i hi....*

I: I hierarkiet?

E: Ja, i hierarkiet. Præcis. Vi vil bevise noget. Det er det Min tur handler om.

Man kan tolke Ediss udsagn som værende en 'opsang' til sig selv og ghattodrengene. En 'opsang' som også vender ansvaret mod drengene selv gennem en ændring i adfærd. Men man kan også tolke hans udsagn som et krav til samfundet om at få mulighed for at indtage en anden position, som ikke er den stereotypiserede position som kriminel og ballademager. Det er således et mål at komme ud af den stigmatiserede position, men samtidig stadig at bevare det at være minoritetsdreng og fra Tingbjerg. Det kan lyde paradoksalt at ville være den samme men have muligheden for at indtage en ny position. Men det skyldes blot, at man er så vant til at sammentænke identitet og social samfundsposition.

Så hvis man skal bedømme på baggrund af krænkelsererfaringerne og den kollektive identitet ovenfor, der er bundet op om en værdikonsensus bestående af følelsen af indignation, undertrykkelse og diskrimination, så har Tingbjergdrengene et reelt mål eller flere krav – men det er dog nogle udefinerbare mål i forhold til konkret opnåelse. Det synes svært for drengene at omsætte de meget abstrakte anerkendelseskrav til konkrete politiske forhandlingsoperative mål, når de bevæger sig på så meget forskellige niveauer, og når de strækker sig fra de nære relationer i mødet med klassekammerater udenfor Tingbjerg, til mediernes fremstilling af dem, til den forvaltningsmæssige diskrimination på offentlige steder og til de nonverbale handlinger fra ukendte på gaden. Det er mange forskellige typer af krænkelser i forskellige sfærer, og derfor er det også svært at lave en konkret målsætning herfor. Men ikke desto mindre er der her tale om mål – om end mere abstrakte.

5.4 Middel - oppositionelle former

Som vi har set ovenfor, bevæger målene/anerkendelseskravene sig i et komplekst net af gensidig og dialektisk social interaktion og miskendelsesprocesser. Dvs., at kampens 'middel' ikke kun kan undersøges gennem en ramme, der er konkret operationelt i forhold til en demokratisk politisk kanal. Midlerne skal forstås som 'oppositionelle former', der anskueliggøres i drengenes sprogbrug, handlen og livsstil og konkrete kritik gennem rapteksterne. De oppositionelle former til opnåelse af de abstrakte målsætninger er ikke nøje overvejet, ej heller italesat som en strategi med målet for øje. Oppositionen foregår i adfærdsmønstrene, der ligger til grund for deres gruppeidentitet, i den sproglige praksis som bliver en dikotomisk afstandstagen fra det normgivende samfunds, såvel som en mere direkte opposition udtrykt i deres tekster.

Distinktionen mellem dem og os

Et gennemgående element i interviewene er drengenes definition af sig selv som 'noget andet' end 'danskerne'. Med kun én undtagelse siger alle drengene²³, at de *ikke* er danske. De italesætter sig selv som perkere, indvandrere og fremmedarbejdere. På den måde indoptager de den negative diskurs, der eksternt er skabt omkring dem, og de bruger den med et positivt fortegn, der er noget at være stolte af.

R: De [skolekammeraterne] er alle sammen meget anderledes end mig. De er jo alle sammen danskere. Der var kun en, men han flyttede væk derfra, så der er kun mig, som er indvandrer.

I: Fortæl hvordan det har været

R: Det er mærkeligt. Man føler sig ikke inviteret indenfor, og jeg er ikke så meget sammen med de andre. Jeg har kun en dansker-ven, som er lidt perker. Han bor herude i Brønshøj, men han er jo også dansker. Men de andre er sådan nogle, som jeg slet ikke kan relatere til.

I: Hvordan?

R: De er anderledes, de hører ikke det samme musik, de går ikke i det samme tøj, det er slet ikke det samme som mig. Det passer slet ikke.

Rafir sætter fingeren på den anderledeshed, han føler i forhold til sine 'danske' studiekammerater. Han definerer danskerne som værende nogle, som har andre interesser og stilmæssig er anderledes, og han tillægger disse forskelle overskyggende betydning. I første sætning giver begrundet han deres anderledeshed, blot ved det at de er danskere. Der ligger altså implicit en ide om at danskere er anderledes end ham selv og derfor betegner han ikke sig selv

²³ Kareem adskiller sig fra de andre ved ikke at identificerer sig selv som entydigt tilhørende 'perker'. Han begrundet dette med at hans mor er ½ dansk og at han derfor ikke anser sig selv for indvandrer.. Han refererer dog til hvordan udenforstående kategoriserer ham som indvandrer (bilag 3)

som 'dansker'. For at blive inkluderet i kategorien 'perker', så skal man kunne dele de samme livsforudsætninger, og som Rafir siger, så er hans eneste dansker-ven også lidt perker, fordi han også er fra Brønshøj. Han erklærer dog at 'dansker-vennen' kun er lidt perker, fordi han ikke har det etniske fortegn, som adskiller perkere fra danskerne. Eksemplet her viser, at det at betegne sig i modsætning til 'det danske' kan anskues som en diskursiv oppositionel form, hvor forskellene definerer identifikationen.

E: Rafir siger noget godt der. Det er rigtigt at i Tingbjerg skole går der kun indvandrere. Så du taler jo perkerdansk, du taler jo ikke rigtig dansk. Selvfølgelig er det rigtig dansk, men du bruger jo næsten dine egne ord, du opfinder dine egne ord herude. For eksempel jeg spiller fodbold ude i Nærum, og det er langt herfra, og det sprog de taler derover, det kan jeg ikke engang følge med i. Det sprog jeg taler, det kan de heller ikke følge med. Det er ligesom vi er to helt forskellige verdener. (fokusgruppeinterview)

Her sætter Edis fingeren på den sproglige dimensionsforskel, hvor accent og sproglig form bliver en demarkeringslinie mellem 'Dem' og 'Os'.

Ph.d. studerende Laura Gilliam²⁴ beskriver, hvordan modstandskulturer skabes i modsætning til den dominerende kultur. Dvs. at den skabes i en kulturel spejlvendingslogik, som fører minoriteterne til at konstruerer en kulturel 'stil', der koncentrerer sig om modsætningen til det, som forstås som den 'dominante kulturelle form (phd.-afhandling 2006:). I lyset af dette kan man tolke drengenes meget distinkte afvisning af det at være dansker, som en måde at afgrænse den kulturelle 'stil' på, der står i modsætning til den dominerende danske kultur, og denne forskel skabes ikke blot gennem interesseforskelle og livsvilkårsforskelle, men også gennem sproglige forskelle. Det sidstnævnte, nemlig den sproglige forskel og det særegne sprog, der kendetegner Tingbjerg, og som drengene anvender både i teksterne og deres samtaler (også kaldet 'perkerdansk') kan være en måde at definere sig som modsætning til dominanskulturen, fordi man gennem perkerdanske-sproget ikke indordner sig under majoritetskulturens dominerende sprog, og samtidig ekskluderer andre. Edis beskriver følelsen af at han ikke forstår den sproglige brug, når han kommunikerer med fodboldkammeraterne fra Nærum, men at han heller ikke inkluderer dem i sit sproglige fællesskab, hvilket underbygger spejlvendingslogikken. Drengene som jeg interviewede sagde, at de på cd'en gerne ville have oversat de tingbjergske sprog vendinger på udgivelsen, så andre kunne få indsigt i deres sprog, men de afholdte sig fra det.

²⁴ Laura Gilliam er antropolog, ph.d stipendiat Institut for Pædagogisk Antropologi, DPU. Ungdomsforsker på Cefu

Da jeg talte med Edis efter mikrofonen var slukket, spurgte jeg hvorfor han kaldte sig selv perker, idet jeg ville definere ham som dansker, blot med en anden etnisk baggrund. Han sagde, at han ikke var dansker, og at han ikke ønskede at være dansker. Så tændte jeg båndoptageren igen, og Edis uddybede:

I: [bånd starter] Nu bliver jeg nødt til at spørge dig igen..

E: Man er bare vant til, at man er i ens egen verden, og man har et eget selskab, hvor man ikke kan lide danskere.

I: Så det er negativt at være dansker og positivt at være indvandrere og perker?

E: Ja, måske fordi vi er stolte af det, vi er. Så hvorfor ændre det? Jeg har ikke nogen venner, der drømmer om at blive en danskerpolitimand.

I: Og politimænd de er danskere?

E: Nej, men det er bare en fordom man har om dem. Jeg har ikke noget imod danskere, men jeg har altid sagt racistpoliti og danskere, racistdanskere og dem kan jeg ikke lide.

Edis udsagn er interessant, fordi han her så eksplicit sætter ord på de betydninger, som minoritetsdrengene tillægger dansker-kategorien. Dansker-betegnelsen er alt det, som har negative konnotationer, såsom racist og politimand. Man kan tolke den demonstrative afstandstagen fra dansker-betegnelsen som en bevidst modstandsidentitet. Han opstiller altså en dikotomi mellem dansker og perker. Han slutter dog med at sige, at det er fordommene, som han indholdsudfylder dansker-betegnelsen med, men ikke desto mindre føler han sig bestemt ikke som dansker. Ydermere er citatet mere udtryk for vane end holdning, og hans selvrefleksion i interviewet tyder på en klar og konstruktiv bevidsthed om sin egen (og formentlig også de fleste andres) generaliseringsmekanismer. Måske kan man udlede, at hvis man ikke *kan* inkluderes, så *vil* man heller ikke inkluderes.

Edis laver igen den skarpe opdeling af det at være dansker og perker i nedenstående citat.

E: Naser Khader, jeg tror at mennesker tænker om ham som en forræder, fordi han selv er indvandrere. Og herude er det sådan, at han er den han er, men han prøver at være dansker. Jeg synes, at han er en forræder mod sit eget folk. Naser Khader er muslim, men prøver at være en dansker, fordi han spiser svinekød, han støtter også nogen gange Pia Kjærsgaard i det hun siger.

Her bruger han udtrykket *forræder* om Naser Khader, og derigennem anvender han en krigs- og kampterminologi, som indeholder en enten-eller logik "*either you are with us or against us*"-logik²⁵, som ikke indtænker nuancer og kompleksitet – altså en os-dem dikotomi. Citatet viser endvidere, at Edis har en snæver opfattelse af definitionen på en dansker. Det er en betegnelse,

²⁵ Dette citat sagde præsiden Bush i en tale til kongressen torsdag d. 20. sep. 2001

som ikke inkluderer dem med anden etnisk baggrund. Dem og os-dikotomien fungerer både som forudsætning for det gode og stærke fællesskab indadtil, og som forstærkende selv-ekskluderende element udadtil.

Denne selv-eksklusion kan (paradoksalt nok) tolkes som værende et element i en modstandsstrategi, der ikke lader sig indordne og normalisere af den herskende majoritets værdihorisont. En modreaktion mod krænkelserfaringerne, hvor drengene føler at de bliver stigmatiseret og kategoriseret som værende noget andet end 'danskerne' og de dertil hørende egenskaber. Et interessant perspektiv er ligeledes, hvordan drengene selv tager patent på offerrollen og måske overdriver krænkelserfaringerne og endog underminerer anerkendelsesoplevelserne. Det interessante er, i hvor høj grad drengene på denne måde er medvirkende til reproduktionen af den stigmatiserende rolle.

Ballademager-rollen

Den anden oppositionelle form i den sociale kamp er drengenes indoptagelse af ballademagerrollen – en oppositionel form som en adfærdsstrategisk eller rollestrategisk form. De fortæller uafhængigt af hinanden og med den samme betegnelse, at de anser sig selv for ballademagere, bøller, småkriminelle osv. Når de betegner sig således, er det ofte med reference til skolen, fritidsklubben og i andre institutionelle rammer, men også som karakteristika ved den specifikke kultur i Tingbjerg.

Rafir indikerer i citatet nedenfor nødvendigheden for at gennem et 'ry' at få social anerkendelse og respekt, men påtagelsen af rollen kan også tolkes som en reel modstandsform.

R: Man kan vælge ikke at lave knæk, men man bliver nødt til at lave lidt plat og ballade og ikke hele tiden lave sine lektier, fordi ellers tænker andre at man er en nørd, og så bliver man holdt udenfor. Så har man ikke rigtig nogen at være sammen med i frikvartererne. Men for at få venner lige når man kommer hertil, skal man skabe sig et lille ry, sådan lave lidt plat med lærerne og dit og dat, og når man har fået de venner, kan man begynde at tage sig sammen igen.

Som Rafir her indikerer så '*bliver man nødt til at lave lidt plat og ballade*', og denne ballade er en rolle, som skaber venner og et godt ry inden i Tingbjerg.

Kulturteoretikeren Paul Willis²⁶ beskriver i *Learning to Labour* (1977) en oppositionskultur blandt arbejderklassedrenge i en engelsk skole. Willis viser her, hvordan en flok unge drenge -

²⁶ Paul Willis er ledende kulturteoretiker og har bl.a. skrevet *Learning to Labour* og *Profane Culture*.

'the lads' - igennem ballade, afvisning af skolens regler og værdier og af skolearbejde i det hele taget, marginaliserer sig selv i skolen, og dermed bidrager betydeligt til reproduktionen af deres arbejderklasseposition i det engelske samfund. Ifølge Willis, ligger en af kilderne til drengenes skolemotstand i den arbejderklassekultur, som drengene kender hjemmefra, men også fra alle deres småjobs, som underkender akademisk arbejde, akademisk viden, skolens formalitet og den autoritet som lærerne prøver at gennemtrumfe. Drengene vil ikke være meget 'værd' i forhold til en uddannelsesmålestok, og de skaber derfor nogle andre målestokke, hvor de kan være fuldt anerkendelsesværdige. I identifikation med arbejderklassen og i opposition til skolen dyrker drengene i stedet "det virkelige liv" udenfor skolen, arbejderklassekulturens uformelle omgangstone og dens maskuline idealer omkring hårdt manuelt arbejde, beredtheden til slagsmål, udfordring af autoritet og seksuel potentiale, og de medvirker dermed til, hvad Willis kalder: "the systematic cultural self-preparation (...) for a certain kind of work" (Willis 1977:97).

Den samme ide om modstandskultur gør sig gældende for drengenes adfærd. Ballademagerrollen bliver dels en identifikation med alt det, som ligger uden for skolens krav om god og rigtig opførelse og den 'livsuddannelse', som de får fra gaden, er noget som de alle sætter højt, og er værdifuldt at tilegne sig, ifølge drengene.

M: Det er positivt, fordi man lærer fra to steder: Man lærer fra gaden, og man lærer fra skolen. Så hvis man kan suge til sig fra begge steder, så er det godt. Dem der lærer fra skolen ser ned på dem, der lærer fra gaden og omvendt. (fokusgruppeinterview)

Citatet illustrerer det konfliktfyldte i at suge viden fra både skolen og gaden, fordi der implicit i de to verdener ligger to meget forskellige, endda modsætningsfyldte adfærdsnormer og anerkendelseskriterium. Foreningen mellem de to verdener, 'den uregerlige ballademager', der udfordrer den givende orden og de dominerende koder, og så 'den dygtige elev', der indordner sig skolens præmisser og derigennem accepterer samfundets formaliteter og krav, beskriver det gennemgående tema hos drengene som splittelse både mentalt og fysisk (jf. afsnittet Miljø). Det kræver en vis evne at sondre mellem de to verdener og handle afhængigt om man befinder sig indenfor skolens rammer eller ghettokulturens grænser. Kareem og Mehmet synes at håndtere denne sondring, hvilket kan have noget at gøre med, at deres skole er fysisk adskilt fra ghettoen. Edis og Ali-riza går begge på Tingbjerg skole, hvilket fysisk vil sige at skolen er placeret i hjertet af ghettoen, hvor man kan forestille sig at gadens adfærdskodekser bliver trukket ind i skolens rum.

Rafir ser sig nødsaget til at 'lave lidt ballade' og udtaler, at denne ballade kan være alt fra kriminalitet, hærværk til små-drillerier i skolen, som sætter skolelærerens autoritet på prøve – eller udfordrer skolen, som repræsentant for den dominerende magt.

Drengene beskriver hver især, hvordan man i ghettokulturen ser sig nødsaget at påtage sig rollen som 'ballademager' (i den brede betydning), fordi det giver socialt status i gruppen – *Det er sejt og man bliver set op til*. Det er en forudsætning for at blive socialt accepteret indadtil i ghettominoritetskulturen. Man skaber respekt i gruppen ved at agere modstandstrategisk i forhold til den dominerende majoritetskultur. I forhold til den sociale logik, hvor vennerne kommer før lektier og skole, adskiller de sig nok ikke fra andre unge i teenageårene. Men forskellen er at i andre teenagegrupper, behøver et højt fagligt niveau ikke medføre en lav social status. Ballademagerrollen og det fagligt dårlige niveau bliver en bevidst underkendelse af skolens regelsæt og ambitioner. Det kan også anskues som en forsvarsmekanisme overfor det ofte dårlige faglige niveau, som drengene ligger på og kompenserer dette ved at finde værdsættelse i form af andre præstationer.

Drengenes definition af respekt, skal også her diskuteres i forhold til ballademagerrollen. Respekt-begrebet i drengenes forståelse bedømmes i forhold til hvor mange 'dumme' ting man har lavet og anerkendelseskriterium bedømmes og sætte i forhold til det interne hierarkiske forhold i gruppen.

E: Det er ligesom den magtposition herovre. Det er godt at være højt oppe i hierarkiet. Altså, hvis der kommer en dreng hen til dig og siger "giv mig din cykel", og du ved du kan ikke stille op mod ham, du kan ikke gøre noget, så er det bare at give ham din cykel. Men hvis han vidste at du var højere oppe, så ville han ikke engang gå hen til dig og spørge om din cykel. Det er sådan det er her. Jo mere respekt du har, jo mere ser folk op til dig.

I: Og hvordan får man respekt?

E: Gennem at lave dumme ting og så nogle gode ting. Men altså dumme ting i skolen.

De ulige mulighedsbetingelser mellem ghettominoritetsdrengene og andre unge ligger ikke i de materielle forskelle i form af større eller flere fritidsfaciliteter, men i stedet i ballademagerrollens destruktive dominans i klassen.

E: [andre skoler] de har bedre lærere. De har bedre.. Okay vi har svømmehal og vi har gymnastikhal, men jeg synes stadig de har bedre chancer. Bare lærerne det gør en forskel, og dem du går i skole med det gør en forskel. De har ikke nogen, der laver ballade i skolen, som de ser op til.

Edis ser ballademager-dynamikken som en egentlig hindring og derved bliver den en rammebetingelse. Rafir fortæller om faren ved at være nørd og Edis beskriver det sociale pres for at lave ballade i ghettoerne, så er fællesnævneren for begge at anerkendelse indenfor det specifikke fællesskab defineres i kraft af en oppositionel form, fordi man kollektivt skal udfordre de dominerende koder om underordning under autoriteter, indordning i klassen og ideer om, hvad der legitimt.

Rappen som oppositionel form

Den sidste oppositionelle form i den sociale kamp er den kommunikerende musiske form, som er langt mere konkret og direkte; nemlig brugen af raptekster og deres deltagelse i rapprojektet. Et middel der adskiller sig fra de to foregående, fordi teksterne bliver en kanal, hvor de meget mere konkret kan artikulere deres anerkendelseskrav og fremsætte en reel kritik henvendt til en mere konkret modtager. Og ved deltagelse i rapprojektet omsætter de deres krav om forandring til en konkret handling i kampen for anerkendelse.

Som beskrevet i kapitel 3, har rappen i højere grad siden 80'erne fungeret som et redskab til at beskrive det hårde miljø og sætter en samfundskritik, der tager udgangspunkt i rapperens egne oplevelser på samfundets bund.

Drengenes tekster synes at leve op til dette genrekrav, hvilket afspejles i de tekstuddrag jeg løbende har analyseret. Her er omdrejningspunkterne for teksterne skildringen af Tingbjergs hårde miljø, kriminaliteten i området, bandekrige mellem ghettoerne mv., og deres underposition og forudrettethed.

Drengene fortæller hvordan de oplever den mediemæssigt negative fremstilling og folks forestillinger om ghettoen som krænkende. De bliver socialt indignerede over, hvordan deres hjem bliver fremstillet, og begrundet fremstillingen som årsag til, at de ofte bliver mødt med disrespekt og kollektive fornærmelser (jf. Kapitel 4). Men man kan samtidig argumentere for, at de selv er medvirkende til at bestyrke denne skildring i deres egne tekster, hvor de selv sætter fokus på de negative og hårde side af Tingbjerg, eksempelvis i sangen *Kniven ned i sokken*

*Blokken hvor man har fucked-up attituder
Hvor alle bliver set som voldsforbryder
Hvor narkomaner bliver høje på deres eget værk
De ryger kun lortet hvis lugten er stærk
Det bare sån ' det er i min blok*

*Selv panserne har givet op
Enten er man fri eller så er man til fange
men sån er det nogen gange
når man lever i min blok*

(Kniven ned i sokken)

Sangen her, som mange af andre af de udvalgte tekstuddrag, afspejler et område med høj usikkerhed. Der er en slående lighed mellem de tidligere beskrevne oplevelser af mediemæssige fremstillinger af Tingbjerg og så deres egen skildring. De er dog bevidste om dette valg og begrundet det med formålet med rapteksterne, som er at få omverdenen til at vende blikket mod drengenes eget oplevelsesperspektiv, altså et indefra-perspektiv på de samfundsmæssige problemer, der er forbundet med ghettoen som ramme, men også følgeproblemerne for en gruppe, som er positioneret i en degraderende social position.

I: I skildrer jo også Tingbjerg sådan ret og hårdt. Er det jeres hverdag eller kunne I ligeså godt have lavet en sang, som var meget positiv og solskins...?

R: ...glad-agtigt. Man kunne ikke gøre det helt solskin, men man kunne godt gøre det lidt mere sukker-sødt-agtigt. Det kunne man godt gøre – sagtens. Men så er det ikke særligt interessant at høre på. Og da vi var nede at indspille så sagde de der producere at det vil folk gerne høre. De har også hørt om det dårlige, om ghettoen, men de vil gerne have mere, fordi det de hører, er fra de danske politikere og medier, men de hører det ikke ud fra vores øjne. Det har de jo aldrig hørt.

I dette citat ligger der både et krav indlejret i raptraditionen, nemlig kravet om at høre om det hårde miljø, men også et ønske om at forklare omverdenen om deres livsvilkår og virkelighed med udgangspunkt i de unge drenge selv. Drengene bliver i deres tekster talerør for en virkelighed, som kun kan beskrives af insidere, og som pendant til de udenforstående politikeres og medieres skildringer. Herved kan man argumentere for, at rapteksterne fungerer som et sideløbende kritisk medium, og drengene bliver som rapsangere talerør for den store gruppe af minoriteter i ghettoerne. En gruppe, som ifølge Rafir ikke er dem, der oftest bliver hørt.

Rapsangeren har derfor også en reel funktion og rolle. Rapsangeren fungerer som en 'helt' eller 'soldat', der kæmper for sit folk gennem rapteksterne, som både Sernhede argumentere for og som drengene selv betegner sig som i interviewene (Sernhede 2001, Edis og Mehmeds interview). Ifølge Sernhede formår rap-udøverne at eksplicitere den virkelighed, der udspiller sig i ghettoområderne og gengive den med dyb autencitet, samt sætte fingeren på de 'universelle' problemstillinger, unge fra disse steder oplever. Rapsangerne er derfor en aktiv aktør i den

socialt kamp for anerkendelse og er medskabende i dannelsen af en fælles skæbennarrativ, der samler de unge i et marginaliseret forestillet fællesskab. Antonio Gramsci begreb om de *organisk intellektuelle*, anvender Sernhede til at beskrive hvordan rapudøveren (som repræsentant for underklassen) trods en ikke intellektuel baggrund formår at formidle meget abstrakte og komplicerede sammenhænge og oplevede uretfærdigheder for et nærværende publikum med et ikke-akademisk sprog (Sernhede 2001). Men rapperen formår også at åbne et budskab ud til den almene befolkning og samfundet, og således bliver rapperen både en formidler indadtil med det formål at samle de unge i en fælles ghettoidentitet, men også en 'helt' der kæmper udadtil, for bedre politiske og samfundsmæssige vilkår. Mehme's citat underbygger dette formål.

I: Men hvorfor er det vigtigt for jer, at sige det?

M: Jeg tror, man er irriteret over, at folk ikke tænker over, hvorfor man gør det. De tænker bare, at man gør det. De tænker, jamen de laver røverier, de laver bander, de stjæler, de laver hærværk og ryger fed. Folk overvejer ikke hvorfor vi gør det. Vi vil ikke forsvare os selv, vi vil nærmere forklare hvorfor, man gør som man gør.

Man kan med dette citat sige at teksterne ikke har et retfærdiggørende element i sigte, men i højere grad skal fungere som et *forklarende* bidrag til samfundsdebatten. Således bliver Mehme's tekster et politisk statement, som anskueliggør de bagvedliggende faktorer for de kriminelle handlinger, men de skriver også for at få afløb for vrede og frustration over den manglende samfundsmæssige anerkendelse og den kollektive degradering.

Amin fortæller nedenstående historien om, hvordan drengene startede med at skrive tekster og lave musik.

A: Det var en meget sjov historie, hvordan det begyndte for os. Vi var her i Gavlhushklubben, og så blev vi smidt ud af en medarbejder. Så siger jeg for sjov til Rafir: "Lad os lave en sang om ham, hvor vi dizz'er ham", bare for sjov. Jeg mente det ikke rigtig. Og så siger han: "Ja, ok lad os gøre det". Og så gjorde vi det.

Begrundelserne for at skrive raptekster udspringer af en følelse af at blive uretfærdigt behandlet og rapteksterne bliver en form for medium, hvori man kan synliggøre de tanker og uretfærdighedsmønstre, som drengene oplever i deres hverdag, og som senere i deres sangskrivningsforløb er blevet en reel samfundskritik og ikke en personlig fornærmelse i Amins tilfælde.

Qvotrup anskuer rappen som en diskursform, der bruges til at kommentere politiske og samfundsmæssige begivenheder og vilkår i den offentlige diskurs. Rapdiskursen gør generelt brug af symboler og stereotype figurer, ikoner, og det symbolske rum som er ghettoen, er som oftest både overdrevne, macho-orienteret og baseret på mange banale anerkendelsessymboler som kæder, lækre kvinder, fede biler osv. Men formålet med indholdet i teksterne forbliver det

samme, nemlig at beskrive de asymmetriske anerkendelsesforhold, der er mellem ghettobefolkningen og det øvrige samfund. Qvotrup skriver at rappen er: ”... *et symbolsk reservoir, et prækonstrueret billedsprog, der kan bruges til at formulere en kritisk diskurs om relationen mellem de unge og samfundet*”(Qvotrup 2003:26). Ud fra dette perspektiv indgår drengenes tekster som en oppositionel form i samfundsdebatten, men på rappens egne præmisser. Rappens præmisser er, at den er kunstnerisk og derfor har nogle langt mere vidde grænser for, hvad der kan siges, end hvis man deltog i den offentlige demokratiske debat. Og så skal rappen skabe troværdighed mellem fortælleren og det æstetiske udtryk, således at fortælleren, form og indhold går op i en højere enhed og skaber et autentisk udtryk af en politisk manifestation og mulighed for identifikation (Qvotrup 2003:28).

Drengenes raptekster skal ses i lyset heraf. Nemlig at de er iscenesatte og bevidste om en bestemt form for autencitet, der bærer præg af symboler, stereotypiseringer, ikoner og ghettoen som rum. Disse står som opposition til samfundet dels i kraft af formen, idet den udfordrer de herskende koder om at gå gennem bureaukratiske kanaler med en rationaliseret diskursiv ramme til ændring i samfundet, men også gennem deres stereotypiserede symboler, sprogbrug, ikoner mv. Tekster, der ofte virker stødende på de normgivende samfund (debat ml. bl.a. Niarn og Hanne-Vibeke Holst²⁷). Rapteksterne bryder og udfordrer de dominerende koder i samfundet dels i kraft af rapformen som kunstnerisk udtryk for kritik, dels gennem fremstillingen i de stereotypiserede og provokerende værdier i sprogbuget og endeligt igennem den konkrete uretfærdighedskritik, de retter mod samfundet direkte.

Teksterne fungerer således som middel i den sociale kamp både intrinsikalt (i sig selv, gennem de indholdsmæssige kritikpunkter samt fremstilling) og instrumentelt ved at udfordre den herskende dominerende rationalitetsdiskurs i sangenes kunstneriske form.

5.5 Delkonklusion på sociale kamp

Drengenes **kollektive identitet** er spundet op om indvandringshistorien eksemplificeret med en specifik skæbne, der afspejler personens undertrykkede og marginaliserede position i samfundet under majoritetens dominans. Den kollektive ghettoidentitet opfattes ikke som værende knyttet til en specifik lokalitet, men som et ’forestillet fællesskab’ knyttet til ghettoen som social ekskluderende rum og til indvandringssidentiteten. Denne forestilling vedligeholdes gennem italesættelsen af den samfundsmæssige underpositionering nederst i det samfundsmæssige

²⁷ I 2004 anklagere Hanne-Vibeke Holst rappere som Jokeren, Niarn og L.O.C for at have et sexistisk kvindesyn. En kritik som blev en længere debat mellem Hanne-Vibeke Holst og de danske rappere.

hierarki gennem dyrkelse af hip hop og rapkulturen, hvor lidelseshistorier fortælles. Her gives der mulighed for identifikation og internalisering af offerrollen. Man kan argumentere for at denne lidelseshistorie bliver den sociale kamps moralske doktrin.

Miljøet eller det felt som drengene agerer indenfor er præget af modsatrettede opfattelser. Den ene opfattelse er, at Tingbjerg danner ramme for og er årsag til drengenes afvigende adfærd og kriminelle handlinger, samt at rammen bliver en hindring for at kunne indordne sig under de samfundsmæssige normative koder og derved få den samfundsmæssige sociale værdsættelse. Den anden er, at der skabes et fællesskab indadtil i Tingbjergmiljøet forbundet med loyalitet, solidaritet, som giver drengene den nødvendige sociale værdsættelse inden for gruppen – en værdsættelse, som er uundværlig for opretholdelse af selvrespekt og integritet. De oplever ikke (lige på nær Kareem), at de bliver fuldt socialt værdsat eller agtet som borgere, hvis de lader sig indordne under de samfundsmæssigt normative rammer, som det også bliver udtrykt i sangteksterne og interviewcitaterne. Dette modsætningsforhold nedfælder sig som en splittelsesfølelse, som gør, at de føler sig fanget i det adfærdsafvigende ghettomiljø, men har svært ved at frisætte sig fra dette. Der ligger således en begrænsning for emanciperingsforholdet for ghettdrengen. Drengene erkender, at deres kriminelle og afvigende handlinger er medskabende og reproducerende faktorer for miskendelse af dem, men de ser ikke muligheder for forandring på grund af følelsen af at være udelukket fra det almindelige samfundsliv.

Den sociale kamps **mål**, kan opsummerende formuleres ud fra en positiv tolkning af krænkelserfaringerne. Det vil sige, at den manglende anerkendelse som beskrives i kapitel 4, kan vendes med positivt fortegn og således fremstilles de abstrakte anerkendelseskrav. Her bliver det tydeligt, at kravene stilles på alle niveauer og i tre sfærer i drengenes liv. Overordnet kan man dog sige, at kravene indeholder ønsket om social værdsættelse og respekt i den generelle holdning til de unge i samfundet, og som de konkret føler konsekvenserne af i diskotekssituationer, i mødet med politiet, og i mødet med folk's forestillinger om dem. Deres mål er så at få adgang til fester, ikke at skulle ligge under for folks forestillinger mv. men dette skal ske stadig ved at bibeholde ghetto minoritetsidentiteten uden totalt at indordne sig de normative og samme værdihorisonter, som det dominerende samfund. Altså et krav om at få lov til at indtage en anden og mere værdig plads i samfundshierarkiet uden at give afkald på ghetto- og minoritetsidentiteten, der vil resultere i konkrete forandringer i deres hverdag. Eller måske blot et krav om at samfundet kan rumme den forskellighed ghetto minoritetsdrengene repræsenterer.

Strategien for den **oppositionelle form** – midlet – i den sociale kamp er ikke at indordne sig og forsøge at leve op til de dominerende krav om rationalitet i den politiske samfundsdebat, men på forskellige niveauer at udfordre de dominerende sociale koder, værdihorisonter og majoritetens normgivende livsstilsprojekter.

Man kan af denne strategi arbejde med en tredelt typologi over de oppositionelle former, som drengene benytter sig af i den sociale kamp.

1. Den første type oppositionelle form er **den diskursive identifikationsdikotomi**.

Her bliver det de betydninger og de modsætningsforhold, drengene lægger i identifikationsmarkøren 'dansker' og 'perker'. Drengenes kraftige afstandstagen fra at identificere sig som 'dansker' kan ses som en demonstrativ og ekspliciteret aversion mod majoritetskulturens hegemoniske og undertrykkende magt. En aversion, der bruges som en diskursiv modstandsstrategi. Man kan argumentere for at drengenes bevidste diskursive dikotomiske identifikationskategorisering på sin vis fastholder drengene i en ekskluderende position, men samtidig ønsker de jo netop at være en del af det danske samfund. Denne dobbelthed og kompleksitet synes ikke at kunne udfoldes med det anerkendelsesperspektiv, som jeg har fremlagt. Dog kan man se denne eksklusionsmekanisme ud fra en anerkendelsesoptik og konkludere, at der sker en gensidig miskendelsesproces, hvor drengene også indgår som krænker ved at definere en 'perker-kategori', der kun inkluderer etniske minoriteter med indvandrebaggrund. Således ekskluderer de alle danskerne fra dette fællesskab og de værdier, som knyttes til denne kategori. En defensiv strategi mod oplevelsen af 'dansker-kategorien' som samfundsmæssigt er meget snævert defineret, at de ikke føler at de kan være en del af den. I deres sprogbrug og identifikationer fasttømmer de deres egen-identitet som værende markant anderledes end danskernes, men som ikke nødvendigvis ligger udenfor det danske samfund. Drengene erkender delvis, at dem-os-dikotomiens forudsætning, er funderet i fordomme, men bruger den alligevel som del af deres daglige identifikation.

2. Den anden type for oppositionel form er den rolleorienterede eller adfærdsstrategiske.

Modstanden gestalter sig som individuelle handlingsmønstre, der udfordrer de samfundsmæssige værdikodekser for, hvad der er 'rigtigt og forkert', lovligt og ulovligt, god opførsel og ikke-god opførelse mv. Drengene udfordrer simpelthen majoritetskulturens normer og regelsystem ved at 'lave ballade' i bred forstand, og påtager sig bevidst rollen som ballademager, når drengene befinder sig i samfundsmæssige institutionelle rammer. En social positionering som

ballademager, som der inden for ghettofællesskabet er en udtalt konsensus om er anerkendelsesværdig, men som uden for står i skarp kontrast til de dominerende samfundsregler og anerkendelseskriterier. Drengene gør det enten individuelt ved at udfordre læreren eller mere bredt ved at udfordre de samfundsmæssige regler ved bevidste ukorrekte eller ulovlige handlinger som at stjæle knallerter, ryge pot, lave hærværk.

Som også Willis registrerer, så tager drengene den marginaliserede rolle på sig, og derigennem bidrager de til reproduktionen af den stigmatiserende negativt konnoterede ballademagerrolle. Der ligger midlertidigt en konflikt, som Mehmet tidligere har været inde på, nemlig konflikten mellem på den ene side at være stolt af afvigeridentiteten, men samtidig blive irriteret og stødt over altid at blive associeret med den stigmatiserende afvigende rolle, hvilket opleves som en krænkelsererfaring (jf. Kap.5).

3. Den tredje type er den **kommunikerende musiske oppositionelle form**, som ser sig utrykt i de konkrete og lyriske raptekster. Disse bliver oppositionelle redskaber imod den herskende negativt konnoterende diskurs, som undlader at tage hensyn til årsagerne til drengenes adfærd. Så kravet om at få forståelse for den virkelighed drengene lever i og som ifølge drengene, har en afgørende betydning for deres adfærd, bliver formidlet gennem teksterne. Samtidig fungerer rapteksterne på flere planer som udfordring til de herskende samfundsmæssige koder. Rapteksterne er oppositionelle dels i rapteksten æstetiske form, der bryder med grænser for, hvad der kan siges og ikke siges i den offentlige debat, dels i rapgenrens rebelske overdrivelser og stereotypiseringer. Og endelig udtrykker teksternes indhold en direkte samfundskritisk, der ud fra et insiderperspektiv både ekspliciterer udefrakommende årsager til ghettominoritetsunges adfærd og handlinger, såvel som samler ghettominoritetsunge i en slags skæbnefællesskab.

KONKLUSION

Formålet med specialet var at belyse ghettominoritetsdrenge oplevede krænkelserfaringer og undersøge om og hvordan disse danner basis for en social kamp?

Med Axel Honneths anerkendelsesteori som normativ kritik, konstruerede jeg en teoretisk ramme, der kunne give mig de nødvendige redskaber til at åbne for drengenes oplevede krænkelserfaringer. Det skete med en teoretiske distinktion af miskendelser i den retlige og den solidariske sfære af deres levede liv, og ved en bearbejdning af Honneths uretsbevidsthedsbegreb. Ligeledes gav Honneths teoretiske ramme også mulighed for at forklare de forudsættende trin på årsagsforløbet fra individuelle krænkelserfaringer til den sociale kamp. Honneth synes at være vag i sin definition af den sociale kamp, og derfor inddrog jeg Alberto Meluccis perspektiv om kollektiv identitet som nye sociale bevægelse som et supplement. Endeligt udformede jeg en tentativ definition af den sociale kamp og forudsætningerne for denne i forbindelse med min argumentation for, at den sociale kamp allerede føres i form af dannelsen af den kollektive identitet og ikke som det sidste trin i Honneths årsagssammenhæng.

Som svar på mit første forskningsspørgsmål: *Hvordan opleves krænkelserfaringer af minoritetsdrene i ghettoen Tingbjerg?*, kan jeg nu konkludere, at krænkelserfaringerne opleves gennem den **ydre stigmatisering** af drengene både fra ukendte i bussen, på gaden, men også fra nye bekendtskabers umiddelbare negative forestillinger om dem. Oplevelsen af at føle sig **diskrimineret** og forskelsbehandlet på offentlige steder, som diskoteker og butikker, udøvet af autoriteter opleves både som en retlig såvel som en social, moralsk krænkelserfaring. Den sidste gennemgående krænkelserfaring var følelsen af at være **ekskluderet**, der konkret opleves i drengenes begrænsede muligheder for at komme ind på ungdomsarbejdsmarkedet. Disse ulige muligheder for at få et arbejde resulterer i at de benyttede sig af alternative veje til at få et ungdomsarbejde. Krænkelserfaringerne fyldte meget i drengenes individuelle, identitetsreflekterede forestillingsverden og skabte en uretsbevidsthed, der dannede grundlag for følelser ikke alene af afmagt, men også af selvbebrejdelse og internalisering af den stigmatiserende rolle, som efterfølgende udtrykte sig i voldelig adfærd, hærværk og kriminalitet generelt.

Som svar på mit andet forskningsspørgsmål: *Hvordan (på hvilken måde) fører minoritetsdrene i ghettoen Tingbjerg en 'social kamp?*, kan jeg nu konkludere, at

minoritetsdrengene i ghettoen Tingbjerg faktisk kan siges at føre en social kamp, som en kollektiv, miljøfunderet identitet gennem tre oppositionsformer:

En **diskursiv identifikationskamp**, hvor 'Vi' (ghettominoritetsdrengene) defineres i modsætning til 'Dem' (danskerne).

En **adfærdsstrategisk kamp**, hvor rollen som ballademager stolt og bevidst påtages i mødet med systemets dominerende værdier og normer.

En **kommunikerende musisk oppositionel form**, hvor rapen som udtryksform formidler både samfundskritiske, men også selvkritiske budskaber. I modsætning til de første to oppositionsformer, møder denne form det omkringliggende samfund som invitation til dialog.

Justering af Honneth anerkendelsesteori

Konkluderende kan jeg pege på justeringer i forhold til Honneths anerkendelsesteori, fordi det viste sig gennem analysen, at begrebet 'den generaliserede anden' kan udvides med et tids- og kontekstaspekt. Dette begrunder jeg i empirien, hvor drengenes forhold til fodbold- og skolekammerater forandrede sig over tid, og hvor skolen og klubben skabte et rum med andre anerkendelseskriterier, der sammen udgjorde et forandringspotentiale i drengenes 'generaliserede anden'.

Et andet aspekt hvor den Honnethske anerkendelsesramme synes at kunne udvides, er ved diskriminationsspørgsmålet, som Honneth alene ser som en retlig miskendelse. I min undersøgelse viste det sig dog, at diskriminationskrænkelsen ligeledes kan opleves som en social, moralsk krænkelse, når den udspiller sig i situationer med en beskuende offentlighed. Ligeledes er Honneth en smule uklar i forhold til, hvorvidt diskrimination kun henholder sig til formelt diskriminerende lovgivning – altså til principielle brud på rettigheder, eller om han også inddrager forvaltningen af loven – altså de reelle rettigheder. Jeg anser det for nødvendigt at anskue den diskriminerende forvaltning af loven, som en retlig krænkelse. Det viste sig nemlig i undersøgelsen at drengenes erfaringer med diskrimination udført af autoriteter, der forvaltede diskriminerende påvirkede dem i negativ retning i forhold til deres tiltro til retssystemet og deres selvopfattelse som agtet retsindivid.

Et tredje aspekt jeg stillede spørgsmålstejn ved, var Honneths begreb om surrogatfællesskaber. Her er jeg kritisk, fordi drengene på mange måder beskrev, hvordan ghettofællesskaber faktisk føles ægte og udfylder det tomrum, som den manglende samfundsmæssige anerkendelse efterlader.

Selvom det ved analysen af de oppositionelle former, fremgår at protesten i høj grad handler om at være imod, om at udfordre de herskende normer og værdier ved direkte handlinger, der står i direkte modsætning til den herskende samfunds diskurs, værdigrundlag, identifikationsformer og politiske kultur, så viser det sig, at drengene alligevel efterstræber det samfundsmæssige anerkendelsesværdige, det legitime og 'normale' liv

Min førnævnte kritik af surrogatfællesskaber synes at kunne tilbagevises ved denne erkendelse. Honneth siger i et citat: *"For eksempel kan man ikke kompensere for at være ubrugelig på arbejdsmarkedet ved at være en god tennisspiller i den lokale sportsklub. Det hjælper ikke. I den forstand mener jeg, i modsætning til mange andre sociologer, at vore meget komplekse samfund altid vil være afhængig af at skabe overordnede anerkendelsesmønstre"* (Honneth 2001:107). Han afviser, at det at blive socialt anerkendt indenfor et mindre fællesskab kan kompensere for de samfundsmæssige krænkelseserfaringer, fordi det mindre fællesskab altid vil være afhængigt af de overordnede samfundsmæssige anerkendelsesstrukturer. Ifølge dette citat kan drengene således ikke nøjes med anerkendelse indenfor ghettoen, hvilket der også synes at være belæg for i min undersøgelse. Grunden hertil er, at det viser sig, at alle drengene, uden undtagelse, ytrer et grundlæggende ønske om, at blive en del af det danske samfund, at leve et legitimt, ansvarligt og anerkendelsesværdigt liv på trods af de fører en social kamp, som netop er defineret ved modsætningsforholdet til samfundet. Edis og Mehmet, beskriver hvordan rapprojektet har motiveret dem til at gøre 'det gode', og at de fortsat ønsker at fungere som rollemodeller for yngre generationer i Tingbjerg:

E: "Mit mål er nu at trække andre hen til min side, til at gøre det gode. Det er mit mål nu."

M: "Jeg har ændret mig personligt og prøver at tænke, at jeg skal gøre noget godt, så andre unge også kan tænke, at de skal gøre noget godt".

Således synes ghettofællesskabet, som min undersøgelse viser, at være nødvendig som identitetsskabende basis, men, om ikke som Honneth formulerer det et "surrogatfællesskab", så dog ikke tilstrækkeligt til fuld samfundsmæssig anerkendelse. Den kompleksitet eller dobbelthed, som beskrives her, er faktisk karakteristisk for drengenes sociale kamp. Nemlig, at deres kamp handler om at udfordre de dominerende koder og som følge heraf definerer sig i modsætning til 'danskerne' ved at påtage sig ballademagerrollen og ved at opstille alternative anerkendelseskriterier inden for ghettoen. Men samtidig har de et ønske og mål om ikke at blive udelukket fra samfundet.

Der er en ambivalens og kompleksitet i de samfundsmæssige anerkendelsesmønstre, som jeg registrerer i min undersøgelse, men som jeg ikke yderligere kan undersøge grundet mit initiale

forskningsfokus, men som leder hen på forholdet mellem nødvendige og tilstrækkelige betingelser for social integration af minoritetskulturer i det danske samfund. En fremtidig undersøgelse vil måske kunne klargøre denne kompleksitet.

Forandringspotentialiet

Mine konklusioner om drengenes sociale kamp bør nemlig bedømmes i forhold til et integrations- og forandringsøjemed, der peger fremad. Kan man forestille sig, at drengenes nuværende sociale kamp fører til forandring, som de ønsker? Kampens to første oppositionelle former synes ikke at have den samme gennemslagskraft i forhold til et forandringspotentialie.

Den første, hvor drengene diskursivt nægter at identificere som danskere kan anskues som problematisk, fordi denne diskurs fastholder drengene i anderledsheden og eksklusionen, hvilket kan give indtrykket af, at drengene faktisk ikke ønsker at blive inkluderet i det danske samfund. Begrundelsen for at drengene ikke ønsker at definere sig som danskere skyldes nok i højere grad en snæver definition af 'dansker' og i mindre grad, at de ikke vil være del af samfundslivet generelt. Her kan peges på en potentiel undersøgelse hvor nødvendigheden af denne afstandstagen for deres identitetsdannelse anskueliggøres.

Den anden adfærdsstrategiske, oppositionelle form synes heller ikke at pege fremad, fordi drengene med denne strategi medvirker til en reproduktion af de negativt konnoterede forestillinger om dem, hvilket vil føre til yderligere oplevelser af krænkelser. Denne fastholdelse af 'ballademagerrollen' fungerer som en begrænsning for den enkelte unge i hans selvrealiseringsproces og er kontraproduktiv i forhold til forandringsprocesser. Deraf kan man lede, at denne strategi sandsynligvis ikke fører til kollektiv forandring eller social integration.

Den kommunikerende musiske, oppositionelle form, er en form, som jeg mener har det største udviklingspotentialie. Dels fordi den kritiske rapmusik som legitim kunstnerisk udfoldelse indgår på de samfundsmæssigt acceptable præmisser, dels er rappen et kommunikationsmiddel, som formår at konkretisere de abstrakte anerkendelseskrav i et budskab rettet mod en specifik modtager, som vi så det i analysen af sangenes afsender/modtagerforhold. Den kommunikative form inviterer til dialog og opfordrer til en gensidig anerkendelsesrelation.

De to andre oppositionelle former fungerer mere som et gengældende, defensivt angreb overfor de daglige samfundsmæssige miskendelseserfaringer, men de synes ikke produktive i forhold til

forandringsperspektivet af de gældende anerkendelsesgradueringer eller til integrationspotentiale. Rappen evner altså at overbygge kløften mellem ghettofællesskabets værdikonsensus og de samfundsmæssige anerkendelseskriterier. Rapprojektet har for drengene ført til social inklusion og samfundsmæssig anerkendelse, bl.a. konkretiseret ved at drengene blev inviteret i DR2's Deadline, ved deres optræden for integrationsministeriet og ved tilbud om en teaterrolle på Betty Nansen Teatret. Og dette er sket uden at de er blevet miskrediteret inden for ghettofællesskabet – faktisk har de opnået stor popularitet i Tingbjerg. Rapprojektet har for drengene dels skabt individuelle muligheder, dels givet dem samfundsmæssig moralsk anerkendelse, men ikke på bekostning af drengenes ghettoidentitet, værdighed og retten til at formulere en samfundskritik.

Et talemåde siger *'Vil man forstås, må man også lytte'*. Dette gælder også for det danske samfund. Vil det danske samfund have, at etniske minoriteter forstår og respekterer dansk kultur, må samfundet også lytte til de krænkelsererfaringer, som unge i Tingbjerg oplever i hverdagen. Samfundet må kunne rumme de unges protestformer, også de mindre produktive og lade dem blive en del af den offentlige debat. Dette vil styrke retssamfundet, og det vil højst sandsynlig også føre til en langt bedre integration i sammenligning med de seneste års politiske tiltag på integrationsområdet, hvor disciplinering og restriktioner i højere grad har præget beslutningerne. Det fremgår af min undersøgelse, at drengene ønsker inklusion i det store samfundsmæssige fællesskab, således også integration, men de har svært ved at indgå i dette, fordi deres kollektive livsstil og værdigrundlag ikke bliver hørt, værdsat og respekteret.

Integrationsdebatten i Danmark synes i dag at dreje sig om at placere ansvar, og det bliver oftest placeret hos de *'utilpassede unge'*. Det strukturelle anerkendelsesperspektiv, som er anlagt i min undersøgelse peger snarere på nødvendigheden af at fokusere på de anerkendelsesmønstre, der synes at bestemme integrationens udvikling: Vi må som samfund anerkende, at drengene føler sig krænket, og vi bør se, forstå og rumme deres sociale kamp for anerkendelse, hvis vi vil undgå voldelige oprør, som vi så det i Frankrig.

ENGLISH SUMMARY

This dissertation is initially motivated by the French riots initiated by ethnic minorities in the ghetto-suburbs of Paris in 2005. These riots echoed all over Europe and it was anticipated how the riots would spread to all the European countries including Denmark. These prophecies instigated my interest in exploring the conditions for such a struggle and whether we are likely to see such a riot in the Danish ghettos.

Hence, the purpose of this thesis is to illuminate if and how we can define social struggle among ethnic minority teenagers in the Tingbjerg ghetto. In order to do that I have to examine how negative experiences of having broadly moral expectations violated condition the form of social struggle. My empirical pivotal point is a group of five boys from the ghetto Tingbjerg, who participated in a rap project that has led to a record release with their songs and lyrics.

By applying Axel Honneth's 'theory of recognition' – a reinterpretation of critical theory from the Frankfurter school – I have been able to investigate the minority teenager's experiences of disrespect by relating it to the three types of the concept 'relation-to-self'. Likewise Honneth's theoretical construction explains each step from the individual experience of disrespect to the social struggle – by his chain of causality. Honneth is somewhat vague in his definition of social struggle, which is why I supplement my conceptual framework with Alberto Melucci's notion of social movement as collective identity. Conclusively I synthesized a tentative definition of the social struggle and its presuppositions by arguing that the social struggle is already present in the formation of the collective identity and not just a final result in Honneth's theoretical causal chain. Therefore the social struggle also needs to be examined through the collective identity.

As an answer to my first research question: *How are experiences of disrespect perceived by young minority boys in the Tingbjerg ghetto?* I can now conclude that the disrespect is perceived as forms of negative stigmatization by strangers' nonverbal actions in the public outside the ghetto, and the stigmatisation of new acquaintances that connects negative associations with the 'ghetto-minority-teenage-category'. The experience of being discriminated in public places as nightclubs and shopping malls executed by authorities is perceived as both a moral as well as a legal form of disrespect. The feeling of being excluded from the working market and systematically being checked by the police are experiences of disrespect in the legal and social sphere of the young minorities. These key forms of exclusion, insult, and degradation condition the identity-formation of the minority teenagers, but also generates an intuitive notion of justice

which influence their behavioural patterns of negative reactions, self-destructive thoughts, violence, crime, and vandalism.

As an answer to my second research question: *How are the minority male teenagers engaged in a social struggle in the Tingbjerg ghetto?* I investigated Meluccis conceptual distinction of a collective identity's fields of action, ends, and means as necessary aspects of the social struggle. I concluded that the minority male teenagers can be said to be engaged in a social struggle for recognition through a collective identity that use three forms of opposition in their struggle as described beneath.

A discursive identity struggle where the ghetto minority teenagers identify themselves as 'Us' ('perkere') in opposition to 'Them' (the danes').

A behavioural strategic struggle where the minority teenagers proudly undertake the role as the troublemaker in situations where they meet the societal dominating values and norms defined by the majority.

A communicative oppositional form where the minority teenagers use rap lyrics to express a social critique. The rap also leaves space for self reflections and admissions. Contrary to the other two oppositional forms, this last form somehow makes it possible to concretise the very abstract ends and needs into simple messages. This form complies with the surrounding society and therefore invites for a dialogue and inter-subjective recognition without compromising the values within the ghetto collective identity.

The conclusions of this dissertation have contributed to a new angle on the field of research on youth and minorities in Denmark by offering a social critique taking point of departure in a recognition theory that gives voices to the ghetto minority male teenagers' own experiences and understanding.

LITTERATURLISTE

Avisartikler

Den franske psykose, Information d. 7. juli 2006

De nye elendige, Weekendavisen 11. november 2005, 1. sektion, s.1.

Franske uro kan brede sig til Danmark, Urban Fyn 9. november 2005, 1 sektion, Urban. Sektion, s. 1.

Den franske opstand var spontane frustrationer, Berlingske Tidende 26. december 05, 1. sektion, s. 18

Her er de syv terror-mistænkte, 24 timer 7. sep. 2006, s. 5

Advarsel mod harsk integrationsdebat, Berlingske Tidende, 6. september 2005, s. 5

Sprogkultur: Tak for sidst, Hanne-Vibeke, Information 4. august 2006, af Malin Schmidt

T for Tingbjerg, Taber og Tyrker, Kronik af Gülay Sahin, Politikken 8. juni 2006, 2. sektion, s. 7
Debat af Ulrick Beck: *Nyt politisk Paradoks: De overflødiges oprør*, Politikken 26. november 2005, 3. sektion, s. 1.

Interview

DR2, Deadline 2. Sektion: *Kampen for Anerkendelse*, Axel Honneth, 12.03.2006

<http://www.dr.dk/DR2/2sektion/2006/03/02120628.htm>

Pilotinterview I: *Pia Blådal*, 8. maj 2006

Pilotinterview II: Wassin Karoum

Pilotinterview III: Margrethe Clausager og Birgül Balmer

Internetsider

www.vildelærerprocesser.dk

www.tingbjerg.dk

Rapporter på Regerings og Kommunalt niveau

Regeringen

Regeringen 2004: *Regeringens strategi mod ghettorisering*, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, DK

Integrationsministeriet 2004: Årbog om udlændinge i Danmark 2004 – Status og Udvikling, Oktober 2004

Programbestyrelsen

Programbestyrelsen 2006: *Årsberetning 2004/2005*, Programbestyrelsens Sekretariat, København

Programbestyrelsen 2005: *Programbestyrelsens Strategi mod Ghettoisering 2005-2008*, Programbestyrelsens Sekretariat, København

Københavns Kommune

Københavns Kommune 2006: *Københavns Kommunes Integrationspolitik*, Københavns Kommune

Københavns Kommune 2006: *Københavns Kommunes Integrationspolitik – Konkret Initiativer i 2007*, Københavns Kommune

Københavns Kommune 2003: *Tingbjerg og Utterlevshuse Forudsætningsmateriale 2003*, Københavns Kommunes Kvarterløftssekretariat

Tidskriftsartikler

Balvig, Flemming og Lihme, Benny 1999: *Videnskabelig voldtægt*, Kronik i Politikken 23. sep. 1999, Kultur og Debat, s. 7

Gilbert, David: Bookreview on Challenging Codes

Gorden, Liz 1984: *Paul Willis – Education, Cultural Production and Social Reproduction*, British Journal of sociology and education, vol. 5, No. 2, Taylor & Francis, Ltd, London

Prieur, Priuer 1998: *Unge innvandre menn, kriminalitet og kjønnkultur*, Kvinder, Køn og Forskning nr. 4

Prieur, Annick 1999: *Maskulinitet, kriminalitet og etnicitet*, Social kritik: 65/66

Prieur, Annick 2002: *Frihet til å forme seg selv? – En diskusjon av konstruktivistiske perspektiver på identitet, etnisitet og kjønn*, Kontur nr. 6 – Køn og Kultur

Prieur, Annick 2004: *Balansekunstnere. Betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge*

Mørck, Yvonne 1999: *Faktisk er Blågårds Plads utrolig smuk – hårde drenge på Nørrebro*, Social Kritik 65/66, 'Flygtninge og Indvandrere'

Sernhede, Ove 2001: Los Angered og forstadens krigere – udenforskab og hip hop i Det nye Sverige, Social Kritik nr. 74 'Musik, Kultur og Politik'

Sernhede, Ove 1999: *Mens vi venter på Mandela*, Social Kritik nr. 61 'Göteborg-Mix',

Lihme, Benny 1999: *Sigma*, Social Kritik nr. 65-66 'Flygtninge og Indvandrere'

Qvotrup Jensen, Sune & Hviid Jensen 2003: Perkerrap, Ghattostøj og Socialt Arbejde – om gadekulturen og rapmusikkens potentialer i socialt arbejde med 'vilde' unge. Social Kritik nr. 89

Raffnsøe-Møller, Morten, i *Philosophia, Moral og Menneskesyn* 2, Tidsskrift årg. 27 3-4,; "Anerkendelsens sociale grundformer: Kærlighed, agtelse og værdsættelse".

Videnskabelige Rapporter

Bouchet, Dominique 1999: Det knuste spejl. Livskræfter – et metodeudviklingsprojekt i forhold til de socialt og personligt mest udsatte større børn og unge, Odenserapporten

Branner, Susanne og Ansel- Henry, Anthony 2003: *Konflikt på gadeplan – når etnisk minoritetsungdom og politiet mødes*, Center for ungdomsforskning, Roskilde universitetscenters trykkeri

Børresten Karin, Sølvi 2002: Boligmæssig segregering. Hvad er årsagen til, at flygtninge og indvandrere bor koncentreret i de belastede boligområder?, Amid working paper series 14, Center for Socialt Arbejde

Carlbom, Aje 2005: På vej mod integration i etniske enklaver i Etniske minoriteter – et nyt proletariat, Socialforskningsinstituttet.

Daam, Anna Piil 2002: Etniske minoriteters bosætning og flytninger – de seneste 20 års økonomisk-kvantitative forskningsresultater, Amid working paper series 13, Handelshøjskolen Århus

Jespersen, Cathrine & Sivertsen, Morten Behrens 2006: *Unge sociale problemer – en forskningsoversigt*, Socialforskningsinstituttet

Kristensen, Jakob og Krøyer, Nils 1999: *Hvem knuste spejlet? - diskursanalyser med udgangspunkt i Dominique Bouchets "Det knuste Spejl"*. Dansk modul 3., Roskilde Universitetscenter, DK

Lauterbach, Karen 2000: *Genfødsel i Ouagadougou*, Speciale, Roskilde Universitetscenter, DK

Petersen, Katrine Stenild & Cold, Julie Christine 2006: *Anerkendelse gennem Streetbasket*, Speciale, Roskilde Universitetscenter, DK

Bøger

Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo 1996: *Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzel Forlag, DK

Anderson, Joel 2005: Translator's introduction i Honneth, Axel 2005: *The Struggle for Recognition – the moral Grammar of Social Conflicts*. Polity Press, UK

Danermark et. al. 1997: *Att förklara samhället*, Universitetsforlaget, Sverige

Danermark et. al. 2002: *Explaining Society*, Routledge, Sverige

Honneth, Axel 1995: *The Struggle for Recognition*, Polity Press, Cambridge, UK

Honneth, Axel 2003 *Behovet for anerkendelse – En tekstsamling*, Hans Reitzels Forlag, København

Honneth, Axel 2006 *Kamp om anerkendelse*, Hans Reitzels Forlag, København

Johnston, Hank, Klandermans, Bert (ed.) 1994: *Social movements and Culture – Protests & Contentions*, UCL Press limited, London

Juul, Søren 2002: *Modernitet, velfærd og solidaritet*, Hans Reitzels Forlag, København

Juul, Søren & Høilund, Peter 2005: *Udkast til en kritisk normativ teori for socialt arbejde*. Research paper no. 10/12: Roskilde Universitetscenter, DK

Kvale, Steinar 2000: *InterView – En introduktion til det kvalitative forskningsfelt*, Hans Reitzels Forlag, København, DK

Melucci Alberto 1996: *Challenging Codes – Collective action in the information age*, University Press, Cambridge, UK

Melucci, Alberto 1994: *A Strange kind of newness: What's 'new' in new social movements* i Laranã, Enrique & Johnston, Hank & Gusfield, Joseph R.: *New Social Movements. From Ideology to Identity*, Temple University Press, Philadelphia

Molin, Jan 1998: *Empiri: Det operationaliserede Paradigme i Bevisets stilling – om kampen med stoffet*, 139-157

Neuman, 2000: *Social Research Methods*,

Olsen, Henning 2002: *Kvalitative kvaler*, Akademisk Forlag, København

Outwaite 1997: *Habermas - en kritisk introduktion*, Hans Reitzels forlag, København

Qvotrup Jensen, Sune 2002: *De vilde unge i Aalborg Øst*. Aalborg Universitetsforlag

Røgilds, Flemming 2004: *De udsatte*, Højbjerg: Politisk Revy, DK

Vitus Andersen, Katrine 2005: *Problembørn, Pædagoger og Perkere: identitet og ambivalens i mødet mellem etniske minoritetsbørn og systemet*, Sociologisk Institut Københavns Universitet, København

Willig, Rasmus, i Honneth, Axel 2003: *Behovet for anerkendelse – En tekstsamling*, Hans Reitzels Forlag, København K

Willig, Rasmus i Honneth, Axel 2006 *introduktion*, Hans Reitzels..

Willig, Rasmus 2006: *Anerkendelsens grammatik*, upubliceret artikel

Willig, Rasmus 2006: *Til Forsvar for Kritikken*, upubliceret PhD. afhandling

Willis, Paul 1977: Learning to Labour- how a working class kids get working class jobs, Gower, Aldershot

APPENDIKS

BILAG I

Sangtekster

GADENS DÆMON af Bekim, Aliriza, Lirim

1. vers

Den kolde verden
Smerten overvælter en, det bliver for svært at bære den
Alt er ved det samme
Folk bryder stadig lovens lange arme
Det er kun kulde, der intet hedder varme
Kommer ind og ud af vester
Kommer tilbage efter
Tænker stadig ikke på skolelektier
Det sure æble er blevet bidt
I har jeres liv og jeg har mit
Når man er inde, er der ingen vej ud
Mit sind er bestjålet
Nogen har begået indbrud
Så stop jeres aktioner
Stop jeres visioner
Det skaber indre eksplosioner
I tænker for stort tror at I skaber inspirationer
Livet er ikke en bunke af filmproduktioner
Vi er stadig der, som hvor vi stod
Når man har det i sit bryst har man det ind i sit blod

Omkvæd x 2

At gro fra cement

Er ikke noget vi fortryder
At være underdogs
Er noget vi nyder
I de skumle gyder
Naturlove
Er det vi bryder

2. vers

I disse dage er der ingen vej tilbage
Gadens dæmon, er livets største plage
Her hustler man ikke kun for sjov
Man hustler af nødvendighed
Man gir' ik, man tager
Det hedder overlevelse
Der findes ikke en nøjagtig beskrivelse
Sjælen råber og stræber efter frigivelse
Vil løsrive sig fra den dystre omgivelse
For mange oplevelser, der indeholder
Smerter og skader, der forvolder
Forvirring og forkerte holdninger
Afvigelser fra omverdenen
Og dens normer
Er mode ligesom picasso's forkerte former
Gangs fra venstre til højre der stormer
Problemerne er stadig de samme
Alt er ved det gamle
Fuck panser det er det alle siger
Det er de samme meninger og holdninger der er her g forblir'
Jeres løgne og foragt har gjort os til hvad I ser
Alt hvad vi ville have fra jer, var en chance og ik' mer
Alt hvad vi ville have fra jer, var en chance og ik' mer

Omkvæd x 2

At gro fra cement

Er ikke noget vi fortryder
At være underdogs
Er noget vi nyder
I de skumle gyder
Naturlove
Er det vi bryder

3. Vers

Der hvor jeg kommer fra er love til at blive brudt
Medier og snak
Bruger de som deres krudt
Kniv er ingenting så snart man bliver skudt
Har brug for dialog er et helt nyt nput
Men et ord forkert og vil det flyde over
I vil vække en kæmpe, som ellers sover
Alt det du kan gøre læn dig tilbage
Tænk på hvad MLK sagde, tænk på de gamle dage
Vi er ikke dem der gir', vi er dem der tar
Så smut herfra
For I afskar os fra vores ansvar
Vi har ikke spørgsmål, vi har svar
Men jeg håber at I er klar
Til gadens nektar
Jeg vil råde jer til at passe jer selv
Du skal ikke satse dit liv på held
Ligesom de fleste af os som endte i kriminalitet
Læg mærke til vores ord der er ikke nemt
At være dem som gror fra cement

'Kniven ned i sokken' af Rafir og Amin

1. vers

Er fra gaden der er sort og hvid, En ny tid
Hvor der bliver solgt hvid ud siden
Kig mig øjnene
Du kan se det ik løgne
Er herude 24 timer døgnet
Har set alt fra stort til småt
Fra sort til gråt , fra hash til zot, fra kani til bullrot
Så lad være med at spil klog på noget
For har allerede fået det hele gennemgået
Man farver knallerten der helt bollet
så panserne ik kan se at den er blevet stjålet
Kender ik til bløde sager
herude i blokken kender vi kun til hårde sager
Blokken hvor man tar og ik gir
Foran ruten hvor junksene ruller sit joint papir
Enten er folk lænet op ad muren
Eller så ligger man bag fugle buret

Omkvæd

Det Blokken hvor man ik kigger på klokken
Der hvor man har penge og kniven ned i sokken

Det blokken hvor det ik varer længe
Der hvor verden styret af penge

2. vers

Blokken hvor man har fuckt up attituder
Hvor alle bliver set som voldsforbryder
Hvor man hænger ved gavlhus klubben
Fortæller røverhistorie med resten af gruppen

Der hvor man ikke tænker på næste dag
For det jo i morgen, så idag slapper jeg af
hvor man altid sir fuck it
det eneste man vil ha er penge i sin pocket,
man tænker ik over tingene før det selv kommer
Eller til man sidder foran en dommer
Hvor narkomaner bliver høje på deres eget værk
De ryger kun lortet hvis lugten er stærk
Det bare sån' det er i min blok
Selv panserne har givet op
Enten er man fri eller så er man til fange
Men sån er det nogen gange
når man lever i min blok

Omkvæd x 1

3. vers

Homie , det ik for sjov
Vil du ha ny cell for du det for en plov
Du har alt i gaden , fra gucci til telefoner
Du for dem endda leveret med helt nye ringetoner
Der hvor små børn går rundt med knive
De har set de store så de ved hva de skal blive
Der hvor man ikke er til stede i klassen
For man tænker på at tjene kassen
Stedet hvor man har - penge antene
Stedet hvor man ik ved hvor man ender henne
Verden der er styret af penge
Der hvor man sover længe
For om natten skal man ud og hænge
Blokken er ikke lutter og lagkage
Men sån er det disse dage
Når man lever i min blok

Sån er jeg vokset op

Sån er livet i min blok

Omkvæd x 2

BILAG II

Interviewguide

Guiden er et eksempel, hvor den første del 'om rapteksterne', henholder sig til de specifikke tekster, som informanten har skrevet. Den anden del af interviewguiden, som er inddelt under emne, analysetemaer og konkrete spørgsmål er ens for alle interviewene.

Intro

fuld anonymitet – det optagede bliver slettet bagefter

minidisc/diktafon – er det ok at vi optager til os selv?

Formål med interviewet – ser på jer som gruppe, hvad hip-hop projektet betyder for jer, hvordan det er at bo i Tingbjerg, at være ung i dag

Jeg er fra Universitetet.

Har du spørgsmål inden vi starter?

Om Rapteksterne

'Tingbjerg'

Hvad handler teksten Tingbjerg om?

ER tingbjerg en Ghetto? Det er beskrevet meget farligt, ubehageligt

Er dette din hverdag?

THUG ????

"Kig altid bag dig" Beskriv hvorfor?

"Men vi er nødt til at blive" – når I skriver nødt til er det så fordi I gerne vil ud af tingbjerg eller ændre tingbjerg så det ikke er sådan som I beskriver i sangen?

Kriminalitet? Generelt er det værdi/sejt/coolt at være kriminel herude. Får man respekt?

Forskellige klaner/Bander – fællesskab? Hvilke bander er der og er der hierarkisk opdelt.

Narko

Vold: Er der meget vold i Tingbjerg? Hvorfor får man lyst til volden? ”Folk vil slås”? Fortæl!!

Politiet. Hvilke forhold har man til politiet herude? Kan du beskrive et møde med politiet? Konfrontation, snak, provokerende. Tjekker de jer, identifikationskort ligesom i Kokkedal?

’Kniven i Sokken’

”Er herude 24 timer i døgnet”:
Fortæl/beskriv hvordan det er derude?

”Fucked up attituder”

”Hvor man ender?”

”Der hvor man sover længe, for om natten er man ude og hænge”

Kniven i sokken” . har i det eller er det overført betydning. Hvorfor? Skal man beskytte sig?

Emne
Baggrundsspørgsmål

Analysetemaer
Social gruppe

Familien
(Intimsfære)

Konkrete spørgsmål
Fortæl om dig selv:
Hvor gammel er du?

Hverdagsliv	Skole		Kan du fortælle om en typisk hverdag for dig f.eks. i går?
	Institutionel/Strukturel niveau		- og weekenden
	Social/retslig anerkendelsessfære		Hvordan føler du generelt du har det i skolen
			- beskriv dit forhold til lærerne?
			- dit forhold til eleverne?
			- lægger du noget energi i skolen eller er det mest i venner/aktiviteter udenfor skolen?
			Har du nogen fritidsinteresser? Hvilke?
			Hvad betyder dine fritidsinteresser i forhold til skolen?
Tingbjerg Ghettoen	”skepsis udefrakommende”	overfor	Hvad er det gode ved Tingbjerg? I har sagt fællesskab, men beskriv >< teksterne
	Inklusion/eksklusion		
	Ghettostolthed		Hvilke negative ting er der at sige om Tingbjerg?
	Identifikation med ghettoen		Hvordan adskiller Tingbjerg fra andre steder?
	Modkamp		Hvor kommer I ellers hvis I ikke er i Tingbjerg?
	Positiv selvforhold skabt i		Har I venner udenfor Tingbjerg? Hvem og hvor?

ghettoen → primær sfære =
selvtillid

Hvad er det I
tingbjergdrengene specielt har
sammen?

Hvordan forholder andre sig
til jer som Tingbjergdrengene?

Hvad er folks reaktioner?

Hvordan er det at vokse op i
Tingbjerg?

Hvad mener I om den
medieomtale Tingbjerg har
fået?

Hvis I havde friheden ville I
så bo i Tingbjerg?

Har I som gruppe en anden
gruppe fra et andet område
som i er uvenner med?

Projektsekretariatet

Beskriv et møde med dem...

Retslige sfære + social sfære

Føler I at I bliver hørt af
kvarterløftssekretariatet?

Burde kommunen gøre mere
for jer i så fald hvad?

Taler i jævnligt med de

		ansatte? Ved I hvad de laver?
		Hvordan opfatter I de initiativer som bliver lavet i forhold til Tingbjerg? Positivt
Det danske samfund	Anerkendelse/miskendelse i den sociale sfære + Retslige sfære	Hvilke forhold har du til det danske samfund? Føler I det gør noget for jer?
Diskrimination		Føler I/du et ansvar overfor samfundet – at du skal bidrage, bygge det op, støtte det, få uddannelse og arbejde? Hvad mener I om den danske integrationsdebat? Da I optrådte for integrationsministeriet, var der nogle af jer som sagde at det var sjovt at de klappede med, når I nu kritiserede dem. Hvad er det I kritiserer integrationsministeriet for? Hvad er jeres bud på at løse de problemer de mener som er?

Har I oplevet at føle jer diskrimineret pga. jeres etniske baggrund?

Har du /i følt jer diskrimineret fordi I kommer fra Tingbjerg?

Beskriv en konkret oplevelse hvor I blev diskrimineret.

Har I oplevet at folk bliver bange for jer når I går på gaden? Hvad for det jer til at føle?

Synes I at det billede som bliver skabt i medierne om unge drenge med etnisk baggrund bliver rigtig skildret?

Identificerer I jer med det billede?

Identitet

Identifikation

Ataf sagde noget om at hvad der adskiller jer fra ham er at I er en del af det hårde miljø... det er han ikke mere... Hvad er et hårdt miljø?

Beskriv hvad der gør jer til en der kan fortælle om

		hvordan det virkeligt er at bo i Tingbjerg? Fortæl os det?
		Hvad identificerer I jer med? er det det at være 2. ger i Tingbjerg er det at være musiker er det det at ..???
Forældre	Miskendelse/anerkendelse i den primære sfære	Kan du beskrive det forhold som du har til dine forældre? Hvor lang tid har du/de boet i DK? Har du søskende? Kan du beskrive det forhold du har til dine søskende? Hvad laver dine forældre? Hvad får du typisk ros for derhjemme? Hvem taler du med når du er ked af det? Kan du tale med dine forældre hvis du har problemer?
Venner	Miskendelse/anerkendelse i den primære sfære/sociale sfære	Hvad laver I med jeres venner, når I ikke laver hip

hopprojekt?

Keder I jer? Hvad laver I når I keder jer?

Har du enkelte venner fra forskellige grupper eller er du del af en større gruppe?

Kan du beskrive den gruppe – hvad laver I, hvad er vigtigt for jer, hvornår er man cool?

Bliver I set anderledes på nu når I er med i rap-projektet?

Hvem ser man op til i gruppen – er der et forbillede, eller en vis måde, der anses som værende sejt?

Hvad binder jer sammen?

Hvis I skal vælge en person I skulle være ligesom, hvem skulle det så være og hvorfor?

Hvad vil I gerne lave om 5-10 år – ønskejob?

Tror I at det er svært at opnå?

Er der nogen kampe ude i

Fremtid

Social kamp
(gensidig anerkendelse)

Social kamp

		verden som i sympatiserer med?
		Hvilke og hvorfor?
		Hvad kunne I godt tænke jer at ændre ved vores samfund?
Rap-projektet	Miskendelse/anerkendelsesfølelse	
	I 3. sfære	Hvad er det ved dette projekt som gør det godt?
	Social kamp	Beskriv hvilke ting dette projekt har sat i gang hos jer?
		Hvad er opløftende ved projektet?
		Hvad er I blevet bedre til?
		Har I gennem projektet oplevet at I har henholdsvis styrker/svagheder? Kan I beskrive dem?
Jeres tekster	Social kamp, uretsbevidsthed	Hvilke emner skriver/rapper I om?
	Moralsk motiveret kamp	Hvorfor rapper I om dem?
		Teksterne afspejler at I føler at I ikke bliver forstået og uretfærdigt behandlet.
		Hvad er det for nogle

oplevelser der gør at I føler dette?

Solidaritet på tværs af grænser

Hvad er det rap-musik kan generelt som anden musik ikke kan?

Hvorfor er rap-kulturen så appellerende?

”Organiske Intellektuelle”

Føler I en form for samhørighed med andre rappere og deres tekster? Hvem? – og hvad skriver de primært om?

Social kamp – internationalt

Hvorfor føler I, det de taler om vedrører jer?

Og hvorfor er det vigtigt for jer at andre hører jeres tekster?

BILAG III

Transkribering

Udgangspunktet for transkriptionen er, at alt hvad der blev snakket om skrives ned. Dette gøres ud fra gyldighedskriteriet om at det sagte skal svækkes så lidt som muligt, når interviewene omformes fra tale til skrift. Ofte i interviewene vil både informanter og interviewer stamme, gentage sig selv, afbryde sig selv, starte på en sætning flere gange, rette sig selv mv.. For læsevenlighedens skyld besluttede jeg at anvise transkriberingen i forhold til at gengive det sagte i fulde sætninger og udelade pauseanvisninger, betoning, følelsesudtryk som latter og suk mv.. Dette valg er dels udsprunget af ønsket om ikke at forstyrre læsevenligheden, dels af problemstillingen, som hverken lægger op til en psykologisk eller sociolingvistisk analyse, hvor ordrette detaljer har relevans for analysens kvalitet (Kvale 2000:170-172). Efterfølgende lyttede alle interviewene igennem. Dels for at komme tættere på interviewsituationen igen og huske alle detaljerne, dels for at gennemskrive og sikre, at alt hvad der blev sagt var blevet transkriberet. Dels for at ensrette interviewene yderligere, og derigennem også rette sproget, så det blev mere forståeligt dansk. I nogle af citaterne, som jeg bruger som citater i analysen, har jeg redigeret sproget igen, så læsevenligheden øges yderligere. Indholdet af udsagnene forbliver naturligvis det samme, blot med sproglige rettelser.

Deltagerobservation og drengenes koncerter

Formålet med deltagerobservationerne i løbet af foråret og sommeren, har skabt den fornødne tillid mellem mig og de unge. Fordelen ved deltagerobservation er, at man kan betragte de unge i deres eget miljø. Ideelt ville det have været, hvis jeg havde udvidet min deltagerobservation fra deltagerobservation i musikworkshoppene og koncerterne til at komme med de unge ud om aftenen, se dem i interaktion med andre unge i klubben, eller der hvor de hænger ud, for at komme nærmere på den kollektive identitet i Tingbjergs ungemiljø. Dog afgrænsede jeg mig fra dette, fordi problemstillingen taget i betragtning – deres oplevede krænkelseserfaringer afhænger af drengenes egne refleksioner over og beskrivelser af oplevelser og ikke så meget om *jeg* synes hændelser var krænkende eller anerkendende. I henhold til den sociale kamp, kunne deltagerobservationer i drengenes eget miljø have været et supplerende empirisk bidrag, fordi man måske ville have kunnet se flere oppositionelle udtryksformer. Jeg afgrænsede mig fra det

pga. det pragmatiske argument om omfang og tid, såvel som et valg af rap-teksterne, som bidrag til den sociale kamp.

De deltagerobservationer jeg har lavet, har bidraget til at danne et fælles afsæt mellem mig og drengene, der har mindsket forholdet mellem rollen som forsker, idet jeg kendte musiklæreren og Ataf, kunne referere til deres arbejdsmetoder, været tilskuer til ris og ros mv.. Jeg har ligeledes deltaget i to koncerter, hvor de har optrådt, hvor jeg har anerkendt dem for deres mod, talent og præstationer, ved at vise at jeg gad komme og høre og se deres optræden gang på gang mv.. Jeg bruger dog ikke eksplicit deltagerobservationerne, pilotinterviewene eller drengenes koncerter i analysen. Det har alligevel givet mig en bredere forståelse af dem, deres situation og deres livsverden.

BILAG IV

Transkriberede Interview

De transkriberede interview ligger på den vedlagte Cd-rom